

1. Breithaupt / Joach. Justi / Schedius
ma de adoptionis Spiritu, Hald
1730.
2. Chryander / Wilh. Christ. Justi /
Diss. de fundamento Exaltationis
Christi hominis majestaticae pand
nerrenario, Rintely 1762.
3. _____ programma, de Abstractio
ne Christiana, Rintely 1761.
4. _____ Diss. de Conubio Josephi ac
marie vero, Helmstedt 1743.
5. _____ Diss. de Representatione Actio
nis, Helmstedt 1746.

Q. D. B. V. 4
DISSERTATIO PHILOLOGICA
DE
CONNVBIO
JOSEPHI AC MARIAE
VERO

QVAM
CONSENSV
INCLYTI PHILOSOPHORVM ORDINIS
IN ACADEMIA IVLIA
ANNO MDCCCXXXIII. D. XXX. OCTOBR.
PLACIDAE ERVDITORVM DISQVISIONI
IN IVLEO MAJORI
SISTVNT
PRAESES
WILH. CHRISTIANVS IYSTVS
CHRYSANDER

GOEDDEKENRODA - HALBERSTADIENSIS
PHILOSOPHIAE ET ARTIVM LIBERALIVM MAGISTER

ET
DEFENDENS
JOANNES RVDOLPHVS OTTO

MVNCHOFIO - BRVNSVICENSIS,
S. S. THEOL. CVLTOR.

HELMSTADII
STANNO PAVLI DIETERICI SCHNORRII
ACAD. TYPOGR.

DISSERTATIO PHILOLOGICA

DE
CONNATIO
JOSEPHI DE MAJIAE
V. R. O.

INSTITUTI THEOLOGICI ORDINIS

IN VILNO MAJORI

WILHELMUS IVSTUS

JOHANNES RYDOLPHUS OTTO

PRODROMVS.

Occasio tractationis §. I. Status controuersae fixus a) remoto alieno §. II. c) posito vero. §. III.

§. I.

Persuadent sibi multi, parum saltem abest, quin sibi persuadeant, Mariam *χεριστότοκον* gauisam quidem esse Iosepho *sponso*, perpetuo fautore, custode ac prouisore; nullo tamen *coniugio*, rite contracto, *ei copulatam* fuisse vnquam. Sinistra acceptio tam vocis *αειπαύθως*, quam Maria sano quodam sensu insigniri solet, quam phraseos in Symbolo Nicaeno, & Augustanae

Confess. artic. 3. *Christus vere Deus, & vere homo, natus ex VIRGINE*, atque in Artic. Smalcald. Part. I. artic. 4. *Ich glaube das Jesus Christus - - - von der IUNGFRAU Maria gebobren*, itemque virtus huius opinionis ad immeritam corruptionis suspicionem a Maria eo facilius propulsandam a), ortumque **CHRISTI** supernaturalem purissimum eo felicius ac speciosius adstruendum, iuare hanc persuasionem potuerunt. Collectas equidem sifto rationes, quae contrariam sententiam exigere videntur; conquisitas tamen iam quidem non nisi e *scripturis sacris*, utpote quae testimonia (ea enim in hac re facti vtramque paginam faciunt,) indubiae *vetustatis* ac *fidei*, adeoque dignissima perhibent.

A

a) Eun.

- a) Eundem in finem comparata videtur persuasio, quod Maria Iosepho *oetogenario* desponsata sit. Refert hoc EPIPHANIVS, testis haud viquequaque dexter ac sincerus, haeresi 78; EGESIPPVS etiam, qui tamen rerum Christianarum partim gnarus fuit; EVSEBIVS, qui huius scriptoris verba repetiit; HIERONYMVS, cuius scriptiones infidum mare sunt, certe hac in re fide minus dignae. Conferas, quae de *piis fraudibus*, quarum Saec. II, III, & IV. a C. N. feracia admodum fuerunt, egregie disputant Ven. MOSHEMIVS *Dissert. ad. hist. Ecclesiae*. *per. tin.* Vol. I. p. 190, 205. RAD: CVDW. *in syst. int.* de vaticiniis Sybillinis agens, p. 321. IO. FR. BVDDVS *Hist. Tb. L. II. c. III. §. 4. not. (**)* p. 492.

§. II.

Non quaero, vtrum Maria ANTE conceptum IESVM Iosepho commixta fuerit? Haec inconcinna opinio proscribitur non solum eo, quod Maria tunc nondum fuit eius coniux, Matth. I. 18. Luc. I. 27, verum etiam locupletissima ipsius Mariae confessione Luc. I. 34. *πῶς ἔσει τῆτο; ἐπει ἀνδρα ἔ γινώσκω.* v. 49. Nec lis est, an POST editum reparatae salutis humanae auctorem commercium istiusmodi cum Iosepho habuerit Maria? Id enim negamus, partim, quia historia sacra *nomina filiorum* Iosephi *ignorat*, atque CHRISTVS, morti proximus, Jo. XIX, 27. Mariam haudquaquam *Ioanni*, verum liberis, ex ipsa natis, commendasset, si qui exstiterent; partim, propter maximam *Iosephi* in Iesum, quem, tamquam verum DEVM suaeque felicitatis vindicem, agnoscebat, *reuerentiam*, quam, nullum dubium est, quin Spiritus Sanctus in mente eius ita aluerit auxeritque, vt per omnem vitam alienissimus a contactu eius personae existeret, quam adorandus Messias, *קריש הקריש* Dan. VIII. v. 24. nobilitauerat; partim, propter non minorem *Mariae* pietatis & aequale abstinentiae studium; partim, quia nobilitas Christi, singularis sane personae, probe a mortalibus *discernendae*, poposcit, ne plures homines eadem matre, qua Christus vsus fuerat, vterentur; partim, quia euentus minus amplius & minus illustris emphasi denominationis *הערב*, qua

qua vates Ef. VII, 14. Mariam tamquam *virginem illibatam, virumque nunquam expertam* a) absolute designat, responderet, si vnquam conditionem virginis illibatam, praecise seu formaliter sumtam, amisisset Maria; partim, propter testimonia patrum vnanimia; partim, quia argumentis secus sentientium vis nulla inest. Quid enim eorum caussae prodest, quod Christus Matth. I, 25. Luc. II, 7. **PRIMOGENITVS** *Mariae filius* vocatur? quum VOX πρωτότοκος, vi originis atque vsus, eum indicet, quo prior ex eadem matre natus nullus est, ita vt non definiat, an sit post eum alius natus, nec ne; sed id tantum, de quo ante partum Iesu cogitari potuisset, determinet, seu, vt clarius dicam, statum Mariae vnice definiat *antedecedentem*, non vero *consequentem* b). Nec argumentum hoc stringit, quod Iosephus Matth. I, 25. dicitur non cognouisse Mariam, DONEC illa peperit. Particulae enim εως & dumtaxat est, de sua periodo vsu coniugialem negare, minime vero, eum, post illam completam, affirmare c). Quidquid extra illum temporis terminum contigit, ex alio vocabulo constare debet; & iniuste ab hac *coniunctione* repetitur, quod non eius ditionis est, sed ad alius forum pertinet. Neque vero in eo sum, d) vt veterum haereticorum patronum agam.

a) Campeg. *Viringa* Obseruat. Sacr. Lib. 5. p. 1. seq. *Guil. Surenhusius* Bibl. κατὰ δ. p. 151. *Anton. Hulsius* in Nucleo Prophet. p. 593.

b) Per definitionem **PRIMI PRIMVM** dicimus id, ante quod nullum est. Ergo *primum* esse potest *unicum*; v. c. Christus *primus* est, quem Deus claro praeconio caelitus emisso honoravit: εἶς ἔσω ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ὃν ἔδωκεν αὐτῷ. *Tarquinius* in *primo* itinere, quod *Hala Martisburgum* faciebat, a rustico, ab humanitate remotissimo, trucidatus est; *primo* impetu moenia corruerunt; *primo* lapidis iactu *Goliathes* percussus est. Sic h. l. *primogenitus unicus* significatur. **VLTIMVM** vocatur id, post quod nullum est. Ergo **VLTIMVM** determinatur absentia *succedentium*; **PRIMVM**, *antedecendentium*. Ergo *negativus* Mariae est, ante quem nondum alius natus est ex Maria.

A 2

e) 2. Sami.

- c) 2 Sam. VI. 23. Math. XXVIII. 20. Gen. XXVIII. 15. Vide praeter ceteros *Wincleri* praef. ad *I. H. Horbii* Medit. pass. §. 1. 5. 6. 9. GLASSIVM Philologiae sacrae consultissimum in *Grammat. Sacra* de adverbio cap. XII. p. 961. seq. Ne exemplum vulgare requiratur examines hoc: Laelia, optima coniux, Cajo marito suo usque ad mortem nullam molestiam faceffuit. An ergo usque ad connotat, post mortem illius mores asperos fuisse? Certe a negatione eiusmodi ad affirmationem contrarii N. V. C.
- d) Nihil mihi rei est, (intererit enim non ad nullam causam, hoc statim in limine tractationis expressissime profiteri,) cum Cerinthiani, IREN. *advers. haeres. lib. I. c. 26. p. m. 105*; Ebionitis, THEODOR. *haereticar. fabul. lib. II. cap. 1. tom. 4. Oper. p. 218*. ORIGEN. *contra Celsum lib. V. p. 272, 274*, CARPOCRATE, *Epiphan. haeres. XXVII. n. 2. p. 102*. IREN. *advers. haeres. Lib. I. c. 25. p. 103*, cum R. ISAACO, filio Abrahami, in ספר חזקוני *Lib. II. cap. 12*, qui stygius foetus exstat in IO. CHRIST. WAGENSEILII *Telis igneis Satanae*, refutatus etiam a IAC. GOVSSETIO p. 394, qui omnes, Iesum naturalem Iosephi ac Mariae filium esse, iudicaverunt. Meamque merito seiungo sententiam ab ea Heluidii, Saec. IV. profeminata, quasi mater Domini Maria post natum Iesum viro fuerit commixta & tunc plures Iesu fratres atque sorores pepererit. Hunc errorem *Antidico-Marianorum* (sic appellabantur) a Bonoso, episcopo Macedoniae, defensum iam dudum eruditissimis scriptis oppugnaverunt, in Occidente, HIERONYMVS in libro *de perpetua virginitate beatae Mariae adversus Heluidium*, vehementius quidem scripto & coniugia in se parum reuerenter tractante; in Oriente, EPIPHANIVS *de haeresibus, haeresi LXVIII. & LXXXIII*. AVGVSTINVS *haeres. LVI. & LXXXVII*. Eundem tamen recoxit GVIL. WHISTONIVS in *concionibus & conatibus varii argumenti*, Anglice editis, Londini 1709. in conatu *restituendi textum Hebraicum* p. 182. 229. Nec censeo cum HYAC. de GRAVESON, qui in tractatu *de mysteriis & annis Christi dissert. I.* affirmare annis est: Mariam etiam ante angeli apparitionem matrimonium cum Iosepho, quamquam sine vii coniugii, habuisse. Detestor item periculosissimum, silypho dignum, errorem Medici Londinensis, BERNARDI CONNOR, quo in *euangelio Medici, seu medicina mystica art. II. p. m. 74*. in natalium IESV CHRISTI, quam maxime admirandorum, eximiationem impie grassatur, dicens praeter cetera: *Si quis rem recte perpenderit, videbit forsan, quod non magis stupendum est, quod homo ex sola muliere generetur, sine viri commercio, quam quod ex maris ac feminae congressu formetur.* Retudit & explofit has nugas MICH. FÖRTSCH

FOERTSCH in *Exerc. Theol.* Ien. 1707 §. 31. seq. p. 70. seq. ZACHARIAS GRAPIVS in *Theologia recens controuersa* Tom. III. Q. II. p. 12. Lege, praeter ceteros, etiam IO. ANDR. DANZII *differt. de partu virginis Mariae miraculoso.* Ienae 1700.

§. III.

Dum, Iosephum atque Mariam matrimonio vere connexos fuisse, adfero, mens haec est: eos non solum, consensu licito, mutuo sese obligasse ad *perpetuam vitae societatem*, verum etiam, consuetis *nuptiarum ritibus*, eam iniisse, tum *ad educandum IESVM*, tum *ad mutuum adiutorium*. Concedo igitur discrimen aliquod inter coniugia ordinaria plurima, et inter coniugium Iosepho-Marianum, dum finem coniugialem illum *primarium*, qui in *procreanda sobole* consistit Genes. I, 28, extermino. Nihilo tamen minus tale, quale descripsi, consortium coniugii nomine insigniri posse, iudico, tum quia nexus per leges iuris naturae ac civitatis *licitus*, tum *indissolubilis*, seu ita vtrinque, consensu, et promisso mutuo, in desponsatione antegressa, contractus fuit, vt vsque ad mortem duraret; tum quia *coram facie ecclesiae ritu benedictionis* a) (vt solent coniugia apud Iudaeos) constrictus fuit; tum quia, alterutri defuisse facultatem seu vires, ad finem coniugii primarium consequendum, nullibi dicitur; tum quia Iosepho & Mariae *jus aliquod vtrique fuit, ad singulos matrimonii fines actu occupandos* Gen. I, 28, licet eo pleno vti, sat magnis ex causis, noluerint & vterque, non inuite, ad omissionem vsus finis primarii, consenserint; tum quia *duob* b) *fines coniugiales* re vera in hac Mariae Iosephique societate *obtent* sunt, nempe *educatio sobolis* Mariae Gen. I, 28. & *mutuum adiumentum* Gen. II, 18. 1. Reg. I, 4. Cohel. III, 9. Prov. XXXI, II. Per *VERVM* coniugium intelligo, *quod non tantum apparet, sed etiam EST.*

Quum igitur adlertio nostra, de *Virginitate Mariae, ciuilitate & ex-
terne spectata non perpetua* (perpetua omnino, si formaliter confi-
deratur, ratione absolutae *congressus masculini negationis*) seu de *con-
iugio Iosephi ac Mariae vero*, neque *miraculo*, quo plena optimi
seruatoris natiuitas est, nec *aestimationis gradui*, quo gratissime,
veneranda est, quidquam detrahat; nec in *analogiam* sanctissimae
fidei nostrae vlla parte iniuria, nec libris Symbolicis recte intellectis,
nempe de Maria virgine *formali*, contraria sit; sed, oraculis diuinis,
minime detortis, munitissima, incommodi vel periculi momentum
nullum trahat; & quasdam rationes CHRISTI, quae singulae, quam
paruae videantur, excussu dignissimae sunt, illustret: pace, spero,
vel rectissime sentientium quorumque proponi & aequo prudentio-
rum iudicio committi a veritatis poterit studio; nec recusaturo,
canere, quod Cicero quidem tanto dissuadet opere: *non putaram*,
si veritas imperauerit. Habent quidem theologi argumenta, quae
cum *ἱστορίαις* Iesu Christi propius connexa sunt, in delicatissimis, in
quibus explicandis summa prouidentia opus sit, vel, quae accurat-
issime discutere, nondum consultum videtur: hoc vero nostrum
incarnationem Christi parum attingere, sed circa rem versari, quae
humani ingenii modulum non excedit, atque quaestionibus histori-
eis non maxime capitalibus accensendum esse, cuius iudicio instr-
ctus facile videt. Habet lector, vel me tacente, ius dissentendi. At,
si qua protuli minus vera, pro numquam dictis habeantur, eo mag-
is volo, quia, quos equidem inuestigauit, auctores vel sicco pede
praeterierunt id argumentum, quod persequor; vel negligentem, ali-
ud agendo, id attigerunt; nec vllum memini, qui eius patrocinium
data opera susceperit, quem in hoc labore conferre licuisset.

- a) Vti peruetus consuetudo est, vt coniugium 1) cum קֵּן וְיָרָה , id est,
praevia *desponsatione* Deut. XX, 7. Cap. XXIII, l. 2) cum solemnii *fe-
stuitate* contrahatur Gen. XXIII, 54. C. XXVIII, 22. Iudic. XXIII, 11.
Matth. XXII, 2. Ioh. II, 2. C. III, 29. Apoc. XVIII, 7. (Vid. IOSVAS
ARNDIUS in *Manuali legum Mosaicarum* Cap. X. §. 2. MICHAEL
HAYEMANNVS in *tract. de iure connubiorum* Lib. II. Tit. IX. p. m-
362.): Sic etiam BENEDICTIO SACERDOTALIS inde a vetustissi-
mis temporibus in nuptiis vsurpata fuit, tamquam institutum, non
solum declarandae dignitati & religioni pactorum coniugalium con-
ueniens, & ad *ἐκκλησιαστικὴν* ecclesiasticam, in se summe necessariam, perti-
nens; verum etiam e notabili *exemplo ipsius Dei, bona verba*, quum
matrimonium institueret, *adiicientis* (aeque imitando, ac vnitas mar-
is, & vnitas feminae in primo coniugio imitandum monogamiae
exemplar, iubente Christo, est Matth. XVIII, 4.) ortum, atque adeo
diuina

diuina auctoritate munitum. Nec dubitare licet, eo tempore, in quod Mariae aetas incidit, hunc ritum consecrationis, in re publica Iudaica obtinuisse, & vinculum, quo *ἐν ὄνοματι* Maria Iosepho adstringenda erat, a sacerdote precibus publicis esse lustratum. Lege de nuptiarum ritu tam antiquissimo, quam paulo recentiori PHILIPPVM PICINELLVM *in luminibus reflexis* JO. MICH. DILHERVM *Tom. I. disput. acad.* p. 797. PETR. ZORN *in opusc. sacr.* p. 749. JO. SELDENVM *de Vxore Hebraea* lib. II. JO. BVXTORFIVM *dissert. de sponsalibus & diuortijs* part. I. *It. de synagoga Iudaica* Cap. XXXVIII. p. 525. seq. JO. BENED. CARZOVIVM *in diss. Philol.-Theol. de Chuppa Hebraeorum* Cap. III. §. 19. seq. HAVEMAN. lib. cit. p. 363 364. Confer etiam RADVLPH. CVDWORTHVM *in system. intellect.* ex versione Celeb. MOSHEMI, praeceptoris nostri, publica veneratione nostra digni Cap. VI. §. 2. p. 33. *de vera ratione & indole sacrae coenae*, vbi de foederibus, epulorum festiuitate confirmatis, agitur.

- b) Firma est regula: *sublatis omnibus causis matrimonii finalibus, tollitur matrimonium ipsum.* Hinc, quum, vera propositione A contraposta, vera sit eius contraponens (per Logicam); aequum certum est: *non cessantibus omnibus causis matrimonii finalibus, non cessat matrimonium ipsum.* Iam quum in societate Mariae atque Iosephi non omnes matrimonii fines, seu, quod idem est, omnes causae finales defuerint, sed *educatio filii Mariae, & utriusque coniugis maior felicitas*, ex bonorum & officiorum communionem oriunda, per eam promotae sint; *ius etiam ad reliquos fines* quaerendum (quamquam aliis causis temperatum) praesto fuerit: societas Iosephi & Mariae non desit esse *matrimonium*, sed hoc nomen fuerit. Pone enim, *unius* finis matrimonialis absentiam maris atque feminae durantem societatem *matrimonii* nomine indignam reddere: sequeretur, quod SARA ABRAHAMI atque ELISABETHA ZACHARIAE coniuges non exstiterent, ante quam *Isaacum & Iohannem* enixae fuerant, quod contra stilum biblicum Gen. XVII, 15. 19. CXVIII, 9. CXX, 2. &c. Luc. I, 12. 18. 24. contra usum loquendi & cum dispensatione *obligationis ad officia coniugalia*, multisque incommodis, diceretur. Dirimi possunt coniugia, perdita omni finis primarii impetrandi spe, sed non dirimuntur propter *perditam illam spem solam*, sed propter *voluntatem alterutrius* coniugis, illa *perdita spe*, ad appetendum diuortium, determinatam; seu requiritur eo, tam, ut obtineri finis coniugii primarius *prorsus non possit*, quam, ut alterutrum societatis membrum societatem *recuset* continuare. Si Iosephus igitur & Maria ad eam continuandam conspirarunt: licet sobolem nullam procreauerint, duravit *coniugium*.

CAP. I.

CAPVT I.
DE
VERITATE CONIVGII JOSEPHI
ATQVE MARIAE.

§. IIII.

Ordo argumentorum.

Quindecim argumenta, quibus efficitur, Mariam cum Josepho vtiq̄ue nuptias contraxisse, ad *quatuor* reuocari classes possunt. Desumuntur alia ex memoratis rationibus IOSEPHI, alia e rationibus MARIAE, alia e rationibus AMBOS coniunctim spectantibus, alia e relatis rationibus IESV CHRISTI.

SECTIO I.

RATIONES DE JOSEPHO MEMORATAE
SEX.

SVMMA RATIONVM.

N) in Matthaeo eiusque Capitis I.

a) parte I. v. 1. - 18.

Ad stemma Jesu Christi repraesentandum *genealogia*, non Mariae, sed *Josephi*, recensetur; quod prorsus factum esset abs re, nisi Josephus Mariae maritus fuisset §. V.

c) parte II, sede huius doctrinae, v. 18-25.

1. e *desponsatione*, collata cum *remotione impedimenti*, desponsationis complementum, nuptias puta, remorantis, 18, 19, 30. §. VI.

2. e phrasi v. 24. ἵνα ἴσῃς παρὰ δὲ ἐν τῷ γάμῳ αὐτῆς §. VII. VIII. VIII.

3. e phrasi v. 25. ἵνα ἴσῃς ἐκ ἐξῆς Μαριὰμ; quae negatio cognitionis matrimonialis ius Josephi ad illam cognitionem, adeoque matrimonium ipsum, praefruit §. X.

γ) in

ב) in Lucae capite II.

1. Iosephus vocatur *pater* Christi, commate 33. §. XI.
2. Iosephus a Maria, teste locupletissima, in *concione* frequentissima publice appellatur *pater* Christi com. 48 § XII.
- additur: *ἐὺδρα Ματθαι* Matth. I, 16. maritum Mariae commode significare posse. XIII.

§. V.

Primum argumentum tabella praebet genealogica Matth I, 1-17, ita comparata, vt ad scopum prorsus inutilis foret, nisi coniugio Iosephi atque Mariae vtique veroniteretur. *Quum* enim *Matthaeo maiores Christi, adeoque Mariae, mairis illius, referendi essent* (per Cap. I, I. 16): *eum pro-sapiam* non Mariae, sed *Iosephi recensere videmus*. Magis congruum ad vitii culpam a scriptore sacro repellendam inueniri nihil potest, quam vt dicamus, eum accommodare se, prudentiae causa, ad *institutum Iudaeorum*, qui in describendis filiorum familiis *solos patres* censu complectebantur; matribus familias, quarum generis virtus haud nobilitabat, exclusis, iuxta tritum illud: *משפחת אב לא משפחת אמה*, adeoque *Iosephum pro marito Mariae habere*. Quum vero Mathaeus, eam methodum in hac genealogia Christi adhibere, quae coniugium Iosephi atque Mariae praestruit, et Iosephum tamquam Mariae maritum tractare, non dubitet; satis certum est, Mariam Iosepho *re vera in matrimonium elocatum* fuisse. Qui enim licitum putasset atque ausus fuisset auctor, ad *Christi* gentem referendam, Iosephi auos recitare, nisi ipse Iosephus matrimonio cum Maria coniunctus omnibus constitisset, ac proinde paterno nexu ad Christum pertinere visus esset? Nonne coaeuis suis risum debuisset, quem deberet nobis, qui Caiam Sempronii coniugem salutaret, quam tamen omnes scirent caelibem? Certe Iudaei, qui

B tribus

tribus Judae tabulas genealogicas domi quisque suae adferuabant; qui vel infimae plebis nothorum ortus curatissime annotabant, vt, quanam familiae ex tribu Judae immacolatae, & Messia dignae essent, tenerent; qui studio genealogico & epithalamico adeo addicti erant (Hadr. Reland. p. 165. 166. Esr. II. Tit. III, 9. 1. Tim. I, 4.), vt vel Ex-Judaei aegre illud mitterent: hi sane, vidissent atque vellicassent errorem, si quis esset in recensione generis Christi admissus, atque Iosephus, praeter rem, pro marito Mariae a Matthaeo reputatus. Sed a declarata *consequentia* ad *antecedens* redeundum est. Matthaeum non nisi per *accommodationem ad morem Iudaicum*, loco genealogiae Mariae, genealogiam Iosephi exhibere, immo hunc libellum genealogicum e tabulis genealogicis publicis, in templo repositis, descripsisse a), vero simile euadit 1) quia, ipse Iudaeus, Iudaeis maxime suum de vita Jesu Christi commentarium destinauerat, testantibus id ipsum omnibus veteris historiae scriptoribus (b; 2) quia alias plurimas *συγκαταβάσεις* ad ingenium & consuetudines Iudaeorum offendimus in libro eius. conf. 10. LANGII dissert. de genealogia Christi ex patribus secundum carnem Norib. 1703. & GLASSII P. S. p. 328. & passim; 3) quia finis Matthaei etiam obtinebatur, & quidem facilius, dum adhibita hac accommodatione eo maior auctoritas conciliabatur huic genealogiae. Licet enim haec genealogia, lege Iudaica contexta, veros Christi patres non repraesentaret, construxit eam tamen Matthaeus consueta Iudaeorum methodo, vt tempori, & opinionibus hominum, quantum fas erat, inseruiret. Ac tribuisset sane eo lubentius hanc genealogiae methodum Iudaeorum mori, si probari posset, quae 10. HARDVINVS c) suspicatur: *Iosephum vltimum ex gente Dauidica caelibem*
mascu-

masculum fuisse. Quae si ita fuissent, apparere certe e genealogia Josephi poterat, *ex eius coniuge, Maria, nasci oportuisse Messiam.* Demonstratione enim huius veritatis absolvitur pars prima Capitis v. 1 - 17, quemadmodum pars altera docet, eum esse *Deum benedictum super omnia,* Rom. VIII, 5. (quod relata convictione Josephi de supernaturali ortu Jesu Christi probatur) 4), quia defendi scriptor sacer a crimine non potest, d) nisi accommodationem concesseris.

- a) Cui suspicantur, praeter ceteros, ERID. SPANHEM. dub. euangel. Part. I. dub. 13 §. 3. BERNH. LAMY in harmonia euangelistarum p. 22. CHEMNIT. H. E. p. 34. LIGHTFOOT Tom. I. Opp. in harmonia euangelist. p. 267. SAL. VAN TILL Comment. in Matthaeum Cap. I. pag. 44.
- b) Vid. WILLIAM CAVE in Antiquit. Apost. in vita Matthaei p. m. 564. & SAL VAN TILL lib. cit. p. 21. 22.
- c) In Operibus Selectis pag. 619.
- d) Duplici potissimum pacto excusant rationem, qua Matthaeus origines Christi tradit, qui accommodationem negant. Vel contendunt:

I. Josephi genealogiam recenseris, ut demonstratione, quod Josephus ex tribu Judae esset, *simul elucesceret, Mariam illi desponsatam ex tribu Judae esse,* seu, ut verbis GODOFR. OLEARI in *Observ. IX.* in Matth. p. 28. utar, ut e familia Josephi de Mariae quoque *genere, ipsiusque Christi maioribus, constaret.*

RESP. Valeret haec, si *prorsus numquam* licuisset sponso sponsa ex alia tribu, quam in qua ipse erat, sibi seligere. Verum, si qua femina *fortunis* adeo *desituebatur,* ut per eam nuptam hereditas nulla ex vna tribu ad alium transferretur: non requirebatur, ut sponsus & sponsa contribules essent, sed sponsam in quaecumque traducere tribum licebat; ex. c. feminae et tribu Leuitica in quaecumque tribum transibant, quia nulla fors alienabatur a sua tribu. Vide

ADR. RELANDI Antiquit. Veter. Hebr. de personis sacris §. 13. p. m. 139. CAUSA VON. Exercit. I. Anti-Baron. 10. ANDR. SCHMIDII prolatio Mariana I, qui, Elisabetham, e tribu Judae, Zachariae sacerdoti nuptam fuisse, obseruat. Hinc, si ortum Mariae ex tribu Judae hac genealogiae catena probare voluisset Mathaeus; meminisse sane debuisset *facultatum* Mariae, de quibus tamen

nec *ipſi* nec *uſ* legimus. Paupertas eius potius elucet tum ex eo, quod ad ſe purificandam non *agnum anniculum* Lev. XII, 6., ſed, quod pauperibus licebat, vers 8, *turtures duos* Luc. II, 24., vnum ad holocaustum, alterum ad ſacrum piaculare, obtulit; tum ex eo, quod Nazarethi habitabat, quum tamen ipſi, ſi filia *ἐπιβλητος*, hereditate praedita, fuiſſet, in Judaea degendum fuiſſet; tum ex eo, quod in antro, quod ſtabulo pridem inſervierat, peperit, quum, ſi opulenta fuiſſet, facile commodior locus conducere ab ea potuiſſet. Itaque pauperrimi Jeſu paupercula mater ex tribu Judae non oriunda eſſe potuiſſet, licet, ſponſum Joſephum ad tribum Judae pertinere, demonſtratum a Matthaeo eſſet. Vel

- II. dicunt, *patris Chriſti legalis*, qui Chriſtum nempe educaverit, genealogiam *ſiſti*, quae, patre vero ſeu naturali *ignorato*, dari apud Judaeos conſueverit. Sunt verba Celeb. CHRIST. MATTH. PFAFFII in Notis Exegeticis in Euangelium Matthaei p. 61.

RESP. Negamus pro ignoto habuiſſe Judaeos patrem Chriſti. Quum enim mater Jeſu, Maria, tunc *via* & *manifeſta* eſſet, quaeri ex ea genuinus pater potuit. Sive Joſephum pro vero Chriſti patre habuerint, quae opinio, conſiderata pietate Joſephi, non niſi coniugio Joſephi atque Mariae niti potuiſſet; ſive ſciſcitati e Maria didicerint, DEVM ipſum humanae Chriſti naturae immediatum auctorem eſſe: neutro pacto verus pater Chriſti pro ignorato habitus eſt, ideoque nec Matthaeo integrum fuit, docere: *verus Chriſti pater ignoratur*, hinc pater ejus *legalis*, in genealogia perpendiculari, *patris nomine cenſendus fuit*. Joan. VI, 42 Judaei ipſi Judaei teſtantur, ſibi cognitum eſſe Chriſti patrem: *ὅχι πατήρ ἐστιν Ἰησοῦς, ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, ὃ ἡμεῖς οὐδαμὰν τὸν πατέρα;*

obs. Noſtram quidem hypotheſin haec difficultas premere videtur, quod, ſi Matthaeus, CHRISTI maiores relaturus, genealogiam Joſephi, mariti Mariae, accommodationis ergo, exhibet, Joſephum tamquam verum CHRISTI patrem repraeſentet, adeoque *errori patrocinetur*. Habemus vero, quod respondeamus.

Tantum abeſt, vt vinculum harum propoſitionum evidens ſit, vt poſterius ex priori minime conſequatur, niſi antea evictum fuerit, genealogiam Chriſti, a Matthaeo datam, *prorſus eadem ratione*, qua vulgares Judaicae, *inſtructam eſſe*, & *nulla parte ab iis diſcedere*. Jam vero Matth. I, 16. veſtigium ſatis luculentum exſtat, quo ipſe ſcriptor ſacer nos monitos vult, ne Joſephum pro patre Chriſti naturali habeamus. Neque enim dicit, *Ἰωσήφ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰησοῦν*, provti dixerat *Ἰωσήφ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσήφ*, ſed ſatis ſaute, mutato tenore, ita pergit *τὸν Ἰωσήφ, τὸν υἱὸν Μαριάμ, Ἐξ ἧς*

ἔγεννησεν

γεννήθη Ἰησοῦς, ὁ λεγόμενος Χριστός. Vtique igitur patet ex illa accommodatione, (qua, 1) vitae curriculum *genealogia* incipitur 2) *genealogia* tamen solius patris,) intercessisse Mariae atque Josepho *matrimonium*; minime vero inde constat, *Jesum a Josepho esse genitum*. Eatenus enim Matthaens sese attemperat institutis popularium suorum, quatenus salua veritate & sine peccato fieri poterat; imitatur, quae ad scopum conducere videbat; seingit, quae in personam Christi iniuria forent. *Recitat patres Josephi & Josephum, at, non affirmat, ex eo Jesum descendere, repugnat potius*. Recitat tantum, ne contemnere Judaeorum methodum videretur, *marium* tantum majores senarrantium, ac ne eos a lectione vitae Jesu primo statim capite auerteret, & ad reiiciendum totum libri argumentum induceret, si receptae eorum opinioni, quod Josephus pater Christi naturalis esset, non satis prudenter & speciose vim intulisset; recitat, quia vel *genealogiae* Josephi recensio vsu non carebat. Partim enim ea *coniugium* Josephi atque Mariae clarissime docetur; partim declaratur, Mariam, licet Messiam peperisset, partem tamen societatis conjugalis *inferiorem* fuisse, tantum abest, ut *ὑπερβαλέτω*, excellentiam civilem complectens & superans, (Bellarmin. de sanctorum Beat lib. I. c. 12.) ei debeatur; partim ea habuit vim argumenti καὶ ἰσχυροῦ, docendi ortum Christi ex tribu Judae, nec errorem persuasit; partim, si exinde, quod Josephus κατ' ἐξοχήν filius David nominatur, & ex voce Ebr. VII, 14. *πρόδηλον* colligi potest, Josephum vnice de familia Davidis superstitem esse, ista *genealogia* demonstravit, eius coniugem Mariam veram Messiae matrem esse.

§. VI.

Secundum argumentum enascitur ex Matth. I, 18. coll. comm. 19, 20. seu ex desponsatione Mariae, collata cum *remotione obstaculorum*, quae nuptias, die pronubo sponfas, impeditum ibant, facta per apparitionem angeli et admonitionem. Scilicet, *si Maria Josepho desponsata fuit*, per v. 18. Μνηστεύθητις --- Μαρίας τῷ Ἰωσήφ; *timor autem, ne desponsationis complementum, nuptiarum celebratio, peccati culpam habitura esset, atque persuasio, Mariam essentialem pacti partem proaereticè migrasse, vnicae*

causae fuerunt, cur Iosephus nuptias recusaret, per v. 19. Ἰωσήφ δίκαιος ὢν; illae autem legati a Deo missi comparitione ac sermone prorsus dispulsae sunt, per v. 20: nuptiae istae revera peractae sint, necesse est; quippe sublatis omnibus effectus impedimentis ponitur effectus, per Metaph. Antecedentis membro secundo lucis paullo plus adfundendum est, et confirmandum, non nisi id, quod nominavimus, nuptiis impedimento fuisse. Suspicio quaedam Iosephi, Mariam non stetit conventis, sed copiam sui alicui fecisse, innuitur hac ei opposita propositione τὸ ἐν Μαριά γυνήθειν ἐν πνεύματός ἐστιν ἄγιστο id quod in Maria existere coepit, ex Spiritu sancto est. Pietas Iosephi erga DEVM constat ex eo, quod Spiritus sanctus, qui intimos animorum sensus exploratissimos habet, v. 19. iustitiam, seu studium vitandi legis divinae transgressionem tamquam causam adfert, quae Iosephum a celebratione nuptiarum retraxerit. Ἰωσήφ --- δίκαιος ὢν, ΚΑΙ μὴ θέλων ἀντὶν παραδεχματίσαι, Iosephus iustus existens h. e. 1.) studio praeditus servandi quam maxime legum divinarum a) complexum 2) eoque (ὢν) perpetuo constantissimo et habituali; ideoque veritus, ne, Mariam, quae partibus suis male functa videbatur, in coniugium sibi adfociando, DEVM iratum redderet, aliisque offendiculum poneret; VERUNTAMEN b) nolens publico ignominiae spectaculo eam exponere h. e. suo conatu non commissurus, ut crimen eius 1) in tam multorum hominum notitiam perveniret, & tam perspectum fieret, quam solent fieri res, in foro Atheniensium, δειγμα dicto, expositae, 2) ut publice lapidaretur, quod poenae genus adulteris destinatum, et sane gravissimum c) fuit, sicuti suffocatio levissimum. Ad ductas vero causas unicas fuisse, existimare licet, quia Iosephus δίκαιος legum observandarum ac proinde etiam
scien-

sciendarum studiosus probe tenuerit: obligationem despon-
sationis, quae pacti coniugialis constitutio est, non tolli,
d) nisi 1) peccato, quod, cum plena desponsationis exe-
cutione coniunctum fore, certo & recte quidem praeui-
demus. 2) *Voluntaria essentialium pacti violatione*. Amoris
frigiditatem impedimentum nuptiarum certe non fuis-
se, exinde patet, quod Iosephus Mariae, quamuis ea
foedissimi criminis rea videretur, vehementius tamen
non iratus est, sed, nondum caelitus edoctus, famae eius
maxime studuit, Matth. I, 19.

- a) Haec paraphrasis praestetne ei, quam suadet Cl. J. A. BUTTSTETT
in Notis Phil. ad h. l. §. 8. p. 70: *Ob er gleich berechtigt war, sup-
ple, Mariam zu verklagen und zur schimpflichen Strafe zu ziehen;
so wolte er doch &c.* sedeant periti iudices. Partim is non attendit,
excipi *ω* non a tempore definito, sed participio *δεδω*; partim nul-
lam rationem habuit *particulae κα*, non frustra positae, sed, dum
coniuncta participio est, prohibentis, ne in vocula *ω* protasis finia-
tur, ac iubentis, vt *κα* *δεδω* ad eandem pertineat. Si verba absen-
te *κα* ita fluere: *Ἰωσήφ δικαίως ὡς ἐν ἡθελεν αὐτῆν* &c. lubens ei subscri-
berem, & *ω* per *ε* *esset* explicarem, provt explicandum est, i. Tim.
III, 14. *τῶντι σου γράψας*, tempore definito, *ἐλάϊζον ἐλθεῖν πρὸς σε τὰ χρο* etfi
spero &c. Jo. XII, 38. Jem vero *κα* eandem periodi formam con-
tinuet & hic inde resultaret sensus, sed quam hiulus! necesse est: *Jose-
phus, etsi ius habebat, ac etsi nolebat ignominiae prodere eam: decre-
vit, clam dimittere eam*. Partim dura ellipsis foret: *δικαίως ὡς cum
Maria legibus contendendi, & eam in ius vocandi*.

Δικαιοσύνη saepe notare habitum virtutis in genere, neminem eo-
rum, credo, fugiet, qui paullo plus diligentiae ad sacrae scripturae vo-
cabula expendenda adferunt, quam qua ephemerides perlustrant. Au-
diamus tamen MOSHEMIVM in der Zugabe zu den heiligen Reden p.
272. *Gerechtigkeit* bedeutet alle Pflichten & BAUMGARTENIVM in der
Theol. Moral. § 135. in schol. p. 291. *Gerechtigkeit* bedeutet zuwei-
len im allerweitesten Verstande das ganze rechtmäßige Verhalten
ein s Menschen, oder die gesammte Beobachtung der Gesetze, und
sonderlich unsere Erweisung der innern Heiligkeit, oder herrschenden
Liebe des Guten Luc. I, 75 Epist. IV, 24 &c.

- b) *κα* significare sed, attamen, docent loca Matth. XII, 43. Marc. IV,
36. Luc. XXIV, 52. Jo. I, 10. Cap. VI, 70. Phil. IV, 10,
c) LVNDII Jüdische Heilig. p. m. 469. II. d) Con-

d) Confer, quae illud solidissimae ac vastae eruditionis non magis quam sanctioris vitae & integerrimi candoris exemplum, modo memoratus SIGISM. IAC. BAVMGARTEN habet in *d. Theol. Bedenken erster Sammlung* VIII. St. p. 359.

§. VII.

Tertia eaque satis fortis ratio haec est: *Si angelus Iosepho coniugium cum Maria suasit: Iosephus cum Maria in coniugio vixit.* Quum consequentia ex Matth. I, 24. liqueat, ubi Iosephus consilio angeli paruisse expressè dicitur: ὁ Ἰωσήφ ἐποίησεν, ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος κυρίου: nihil restat, quam ut antecedens firmetur. Fiet id duplici gradu, primum, delibando ex *profanis scriptoribus*, παραλαβεῖν significare solere *nuptiarum peractionem*; deinde, ex *hac ipsa*, quam tracto, *historia* demonstrando, hoc loco non secus accipiendum id esse.

§. VIII.

Phrasis λαβεῖν siue παραλαβεῖν τὴν γυναῖκα proprie notat *feminam a parente*, vel eo, qui eius loco est (qui igitur dicitur δέναι) *in manus traditam* & ACCIPERE & DOMVM DVCERE, seu perpetuo hospitio excipere. Subintelligendum enim est: πρὸς χεῖρα & εἰς οἶκον. Deinde, quia haec acceptio & domum ductio die nuptiarum fieri solebat: generatim, nullo respectu ad istos actus habito, a) denotat: *uxorem suo iure sumere* (Vide 10. SCAPVLAE Lexicon p. m. 916.) uxorem in continuam vitae sociam & administram sibi rite adiungere, seu, quod idem est, *nuptias peragere*. Et subaudiendum quidem est: γάμος. Ita non solum plena phrasi vsurpatur a PLUTARCHO, qui, *de puerorum educatione* (edit. PETR. WESTHVSII c. I, 8) Lacedaemonios regem suum pecunia multasse narrat, propterea ὅτι μικρὸν τὸ μέγεθος γυναῖκα γάμος λα-

βεῖν

βῆν ὑπέμενεν, quoad staturam, mulierem NUP-
 TIIS ACCIPERE *sustinuerit*; verum etiam nudum VO-
 cabulum λαβῆν de sponsa, quam maritus seu sponsus sus-
 cipit, adhibetur, cum a poetis, v. c. Menandro in sentent.
 p. m. 317. λαβῆν γυναῖκα ἀπροικον, MATRIMONIO SIBI INV-
 GERE *virginem sine dote*, tum a probatissimis quibusque
 profaïcis auctoribus, ceu ostenderunt ANT. BYNÆVS
de natali Jesu Christi p. 212, 257, RAPHELIVS *in notis Xe-*
nophonteis p. 5. & Polybianis p. 8. & IAC. ELSNERVS *in*
Observat. Sacr. N.T. Tom. I. ad h. l. p. 3. Confer et Dion.
Halicarn. Antiqu. Rom. Lib. IV. fol. m. 144. A. & alibi,
Platonem. de rep. lib. I.

- a) Hinc Latine diceris *duxisse uxorem*, licet propria domus tibi non sit,
 in quam eam manu ducas.

§. IX.

Matth. I, 20 vocem παραλαβῆν de nuptiarum celebra-
 tione accipi oportere, ex ipso textu sacro sic ostendimus:
 Si vox ἀπολύσαι v. 19. (cui opponitur v. 20. vox παραλαμ-
 βῆνεν) notat propositum Josephi, vinculum, quo Maria ipsi
 obligabatur, dissuendi, coniugium nullum cum ea con-
 trahendi, seu eam non ducendi: vi oppositi & pro scopo an-
 geli, qui consilium illud Josephi destructurus & propofi-
 tum isti contrarium in eo producturus erat, verba haec:
 μὴ φοβηθῆς παραλαβῆν Μαριάμ τὴν γυναῖκά σου, nihil aliud vo-
 lunt, quam hoc: *Joseph, curis distracte, amore, pudore*
& nunc quidem timore paullo commotior! ne dubita,
pristinum illud decretum tuum sequi, nempe Mariam,
quae sponsione tibi promissa, propius tecum connexa &
quasi vxor tua legitima a) iam est, per connubium rite ti-
bi adiungere, nuptias celebrare cum ea, &, vt fit post illas,
domum ducere eam, adeoque te veluti patrem nascituri filii
 C dare,

dare, vt fama Mariae salua fit. *Prius* tum ex eo, quod ἀπολύειν frequenter de repudiis adhibetur, tum e toto nexu tam clarum est, quam quod clarissimum, maxime ex voce μησευθείσης Matth I. 18. Quum enim Maria Iosepho desponsata fuerit: verba haec Ἰωσήφ ἐβελήθη λάθρα ἀπολύσαι αὐτήν hunc sensum flagitant: *post multam deliberationem, consilium tandem hoc cepit*, CLAM h. e. 1) *proposito in iudicio publico haudquaquam denuntiato*, nec instituta publica repudii actione, sed duobus tantum testibus praesentibus b) 2) *seruato causae silentio*, vt Mariae existimationi parceret, DIMITTENDI EAM (non ἀπολείπειν, sed ἀπολύσαι) ex vinculo c), quo constricta tenebatur per promissum, in desponsatione factum, seu, nullum matrimonium cum ea ineundi. Notandum etiam est, vocem γαμήσαι h. l. non tam congruam futuram fuisse, quam παραλαβεῖν, quia *separationem* cogitauerat Iosephus.

- a) *Desponsata* enim virgo legitimaе uxoris instar habebatur, ceu constat 1) ex Deut. XXI, 23-27., vbi in concubitum cum desponsata perinde ac in adulterium plenum animaduertitur. 2) ex Genes. XXVIII, 21, vbi RAHEL, nondum domum ducta, vxor Jacobi appellatur: רַחֵל אִשְׁתֵּי יַעֲקֹב, δός μοι τὴν γυναῖκά μου, ex versione τῶν ὁ.
- b) Vide Codicem Talmudicum, sat magnum, *Gittin*, in quo agitur de modo tradendi libellum repudii vxori repudiandae.
- c) Similis huic est phrasēs AELIANI *Var. Histor. lib. V.* ἀπολύειν ἐν τῶν τῶ σώματος δεξιῶν. Confer Annotationes Jo. Schefferi.

§. X.

Nec minus stringit argumentum *quartum* Matth. I. comm. 25. in verbis ΚΑΙ (Ἰωσήφ) ἐκ ἐγνώσκειν αὐτήν, SED a) *non agnouit eam*, h. e. procreandae ex ea soboli operam nullam dedit, obuium. Huius abstinentiae mentione opus fuisset nulla, b) nisi Iosephus Mariam matrimonii vinculo tunc iam sibi copulasset, & nisi id ipsum phrasi v. 24.

παραέ-

παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτῆ, ex mente scriptoris sacri indicatum iam esset. Quis enim nescit, hunc actum, qui per γινώσκων indicatur, ante peractas nuptias detestandum crimen esse, et furtum eius rei, quae in nuptiis demum tradenda fuit. Quis ipse tam malus esset, ut vel suspicaretur, virum, quem Spiritus, qui nos sanctos reddit, et quid iustum sit, optime diiudicat, ipse tamquam δίκαιον laudat (§. VI.); virum ergo, crebriorum Dei mandatorum, de seruanda fide et sectanda veracitate, castitateque, in sacris litteris clarissimorum, numquam immemorem, id occupasse, quod per leges diuinas & humanas nondum licebat? Dicere, Josephus fuit δίκαιος, seruandarum legum diuinarum omnium constantissime studiosus, SED non scortabatur: aequae hiulcum ac ieiunum mihi esse videtur, atque si diceres: Trebatius in lingua Latina versatissimus est, SED litterarum elementa, quae puerulis in fiblia, uti vocant, seu βιβλίω, libello primo, ob oculos ponuntur, non ignorat. Posito priori, ponitur posterius, per se clarum. Hypothetice, si nempe diligentissimus & accuratissimus voluntatis diuinae obseruator fuit Josephus, fieri non potuit, ut tam crassum & nefandum flagitium auderet; bene gnarus, officia non esse seiungenda, sed vniuersa praestanda. Facili igitur intelligitur negotio, verbis, καὶ ἂν ἐγνώσκων αὐτὴν, indicari: Josephum ab ea re, qua uti iure poterat, se continuisse.

- a) Quod καὶ denotare solet *sed*, refert STOCKIUS in *Clav. N. T.* p. 518. conf. huius *diff.* §. 6. p. 15. b) Non secus vero ut *b. l.* valeat, iubet cohaerentia.
- b) Si dicis, hoc monitum, καὶ ἂν ἐγνώσκων αὐτὴν ideo expresse esse adiectum, quia plurimum nostra intererat, certo scire, Mariam, quum illibata & intemerata virgo esset, Messiam peperisse; siquidem, ea, quae vel maxime legibus debentur, subinde migrari, tristis experientia omnium saeculorum docuit: dicis talia, quae vim haberent, si Josephus non antea v. 19. tam praeclare laudatus esset, & ex effato,

δικαιος ὢν, de puritate ac de pudicitia Mariae, a Iosepho minime laesa, constare non posset *abunds*. Si Iosephus fuisset mali commatis iuuenis, sed fuit tunc iam satis aetate prouectus; si, salacissimi Iouis instar, cupiditatum lenociniis & impuro furori deditus, nec DEVM reueritus fuisset: cenferem sane, caussae non nihil scriptori sacro futurum fuisse, cur haec abstinentiam Iosephi sponfi a Maria *sponsa* clarissimis verbis testaretur. Sed quum huius impotentiae periculum in Iosepho adfuisse nullum, scriptor sacer iam adfirmasset; diserte commemorata *iustitia* seu *santitate* eius, quae temperantiam quoque complectitur: aut per obliuionem eorum, quae supra v. 19 iam monuerat, aut consulto vitium illud, quod *SVPERFLVVM IN SIGNIS* vocamus, cui nullum signatum respondet, commisit Matthaeus, si, antequam matrimonio coiuisissent, Iosephum amore surreptitio vsum non esse, nuntiasset. Est *ἄρον* prius, vnam eandemque rem bis frustra propositam esse, ergo & posterius.

§. XI.

Argumentum *quintum* est, quod Luc. II, 33. Iosephus PATER Christi vocatur: καὶ ἦν ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες, & PATER atque mater eius erant mirantes. Vulgaris quidem lectio est, καὶ ἦν Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ &c. Sed quum codices MSS. multi habeant ὁ πατήρ, α); quum v. 48 Maria ipsa Iosephum *patrem* appellet, sicuti v. 41. in voce *πατὴρ* pater fere salutatur; quum ea lectio *plerumque* genuina sit, quæ *difficultatis* aliquid habet, quod tollere scioli emendatiunculis suis laborarunt: recte Lutherus lectionem, quae plerisque authentica videtur, sequutus est: *Und sein VATER und Mutter verwunderten sich*. Ii enim, qui certo nouerant, Iosephum non esse patrem Christi naturalem, cum indignatione nomen *πατήρ* legisse, & incommodum, quod exsistere potuisset, si quis imperitus lector, *πατέρα*, naturalem indicari, iudicasset, primum transfixisse obelo, posteaque librariorum, qui exemplum illud descripserunt, ex eadem ἀνεπιστά fanare voluisse, substitutione nominis Ἰωσήφ, videntur. Hoc glossema in multos codices irrepfit. Si itaque Iosephus pater Christi

Christi vocatur, vel intelligitur *vitricus*, qui utique *pater* vocari potest eo iure, quo nouerca *matris* nomen sustinet vel vocatur *pater naturalis κατὰ δόξαν*, ex opinione hominum b) tunc viuentium. Vtrumuis e ligas, apparet Josephum ac Mariam coniuges fuisse. Vnde enim videri potuisset *pater*, nisi ex matrimonio? c) Temere Josephus caelebs (pariter, ac Maria mater eius vocatur,) *pater* Christi diceretur, & cum emphasi ista Mariae adiungeretur.

a) IOAN. CHRISTOPH WOLFIVS in *Curis Philol. & Crit. Tom. I.* ad h. l. p. 593.

b) Modum loquendi *κατὰ δόξαν* minime dedecere scripturam sacram, nec infrequentem in ea esse, nulli ignorant. Exemplis huiusmodi, quae in dissertatione nostra *de primo primorum hominum peccato §. LIII.* congeſta sunt, adde, sis, quod SAMVEL, qui ad plures iam abierat, 1. Sam. XXVIII, 13. 14. *apparuisse* dicatur, certe non nisi propter opinionem Saulis, simul *indigitandam*.

Pater erat non natura, sed CONIVGII LEGE, fama, ac publica opinione. Haec verba BEZAE, itemque LUCAE BRUGENSIS recitat MATTH. POLVS in *Synopf. Bibl.* p. 901. & ad Luc. III, 48. p. 911.

c) Josephum tamquam *Euergetam* Christi, *coniugio exclusum*, non dici *patrem* eius, docet 1) significatus patris *proprius*, ad *coniugatum* relatus, 2) quod tam *crebro* & *constanter* fere Joseph *pater* vocatur, 3) quod ita denominatus Mariae, *adiungitur matri*.

§. XII.

Argumentum *sexum*, cum praecedenti fere idem, sed non prorsus idem, fortius est: quod *Josephus* 1) a *Maria ipsa*, quae omnium optime testari potest, an ipsa cum Josepho in connubio vixerit 2) in *Synagoga frequentissima* a) *pater* Christi vocatur Luc. II, 48. τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῶν ἑτοῖς; ἰδὲ ὁ πατήρ σε καὶ ἐδουλόμην ἐζητήσέν σε. *Fili mi! cur fecisti nobis sic? ecce PATER tuus & ego b), acerbissima animi perturbatione affecti, quaesiuimus te.* Qua fronte, qua specie veri ausa esset Maria, in concione populi, Josephum nuncupare *patrem* Christi, nisi ipsa ei matrimonio fuisset coniuncta, propter quod populo videri c) potuit, Christum a Josepho esse genitum?

2. Maria legem, quae impuris Lev. XII. scripta est, obseruauit, Luc. II. 22. 24. At, propter partum IESV, peccati originalis peste neuiquam infecti, mundatione ei opus nulla erat. Maria ergo eam per sacrificia, media gratiae, quaesuit ideo: quod vxorem Iosephi se esse, omnes scirent, & tunc, in isto exinanitionis Christi statu, nondum placeret Deo, opinioni hominum, quasi Iesus naturali ordine esset generatus, aperta confessione contrarii, bellum inferre. §. XV.

§. XIII.

Septimum momentum: Si Maria atque Iosephus coniugio copulati nullo fuissent: Judaei, qui diuinitatis IESV atque mysterii incarnationis partim ignari, partim impatientes fuerunt, Mariam puerperam scortationis postulasent, atque incustoditum amorem ad infamiam eius traxissent. Jam vero falsum est posterius, ergo & prius. Consequenter huius argumenti habetur in illorum temporum conditione, quibus natiuitas optimi Seruatoris contigit, alienis quidem a virtute, in vitiorum licentiam tamen haud prorsus patulis. Licet deploranda religionis facies esset, ac plurima reipublicae Iudaicae membra a sanitate defecissent, frequentata etiam in ea essent adulteria: prouidit tamen diuina sapientia, non solum, vt aliqui prudentiores vitiis multitudinis nihil concederent, verum etiam, vt iustis legibus ciuilibus scandalis atrocissimis occurreretur, ac poenis, tam multis quam suppliciis, cohiberi illiciti amoris crimina a) subinde solerent. Saltem Maria, mater hominis, Iudaeis tanto odio habita b) & Pharisaeis tam aduersarii, impune non tulisset turpe facinus, sed, vel compluribus annis post perpetrationem illius, grauissimas poenas dedisset, si non admittenda admisisset, & corrupti se passa fuisset. Lapidatione hominum consortio subtrahenda fuisset. Lev. XX, 10. Deut. XXIII, 1. C. XXII, 22. 24. coll. Ez. XVI, 36. 40. Jo. VIII, 5. Censendi audaciam inspirasset odium, si vel dubium fuisset vitium, & protrita iecisset. Posterius falsum esse, colligo

ligo, PARTIM ex altissimo *silentio evangelistarum*, quorum certe vnus huius criminationis mentionem inieciisset, quum alias, vel multo leuiores, haud reticeant. Memorant v. c. coniectas in discipulos Christi, ob spicas eas, vt Christum grauarent. Nihil tam volucre, nihil tam late dissipatur, quam maledictum. Si vsquam Maria infestata hoc probro fuisset, euangelistas id non latuisset; nec res minimi momenti est. PARTIM id probo *ex laude pietatis*, incorruptissimaeque vitae castitatis, qua floruisse, & omnibus, qui tunc vixerunt, constituisse, a probatissimis scriptoribus dicitur. Horum testimonia igitur, quo valeat silentium scripturae sacrae, declarant. Dum *tacet* scriptura sacra de calumnia adulterii, in Mariam coniecta, *clamat* sane, eam in Mariam, coniectam NON fuisse.

- a) Impudicitiam in grauissimis peccatis numeratam esse, etiam inde apparet, quod *scortari* per *ἀμαρτίαν* Jo. VIII. 11. 7. Luc. VII. 37. 2. Petr. II. 14. κατ' ἐξοχήν exprimitur.
- b) Quam virulentum hoc Iudaeorum odium fuerit, exinde etiam colleris, quod *rarissime* dulcissimi *Seruatoris nostri nomen eloquuti sunt*; sed ei, (quali abominandum esset id, per quod saluamur Act. X. 43.) substituerunt circumscriptiones, contentum connotantes v. c. ἴτοι Matth. XXVI. 61. 65. 66. Luc. XXIII. 2. 3. Joan. VII. 15. C. XVIII. 12. ἐκείνος Cap. VIII. 28. ἔτος ἀνθρώπου com. 16. 24.

§. XV.

Si Maria *sacrificium piacularare*, ad se purificandam ex puerperio, *obtulit*, quum tamen per partum huius *ἀγία* Matth. I. 20. huius *ὅσις, ἀκάθαρτος, ἀμίαντος, κεχωρισμένε ἀπὸ τῶν ἀμαρτωλῶν* Ebr. VII. 26. *μη γίνετος ἀμαρτίαν* 2. Cor. V. 21. Ebr. III. 15. *ἀμνὲ, ἀμώμωτος καὶ ἀσπίδω* 1. Pet. I. 19. *immunda reddita non esset*: fecisse hoc videtur propter opinionem hominum, putantium, Jesum naturali lege ex Iosepho & Maria sublatum esse. Ex ista opinione vero elucet coniugium *verum*.

SECTIO

SECTIO III.

RATIONES AD AMBOS, TAM MARIAM QVAM
JOSEPHVM, PERTINENTES,
QVATVOR.

Σύνοψις.

- 1) Maria & Josephus *duodecimo* post Jesum natum anno, societate simplici coniuncti, vixerunt, Luc. II, 41. Tam diuturnum consortium *citra coniugium* nec *suspitione* & *indignitate* caruisset, nec in ista rerum conditione per leges & instituta Judaeorum licuisset. §. XVI.
- 2) *Coniunctim* ambo memorantur & aequali studio idem agitarunt. Luc. II, 42 -- 51. §. XVII.
- 3) Maria atque Josephus *parentes* Christi vocantur Luc. II, 41. 33. 43. §. XVIII.
- 4) *Virique* Christus *ὑποτασσόμενοι* subiectum & *morigerum* se praestitit Luc. II, 51. Ergo societate coniuncti, eaque arctiori, fuerunt, etiam post illud tempus. §. XXIIII.

Obi. Phrasīs *πριν ἢ γενεᾶς αὐτοῦ* Matth. I, 18. coniugium Josephi atque Mariae concedit §. XXX.

§. XVI.

Nonum argumentum sit, quod legimus: Mariam ac Josephum, non dicam, *Bethlehemum* socialiter commigrasse, verum, vel *duodecimo post natum Jesum anno socios sibi fuisse* Luc. II, 4. 5. & 41. seq. Proficiscebantur vterque hoc anno Hierosolymas. Minime inficior, solitum esse illud amicorum collegium, a quo vnus agnus paschalis consumebatur, societatem itineris facere; neque tamen persuadeor, Josephum non nisi vnum ex his amicis fuisse, & Mariae hoc duodecimo anno forte fortuna comitem se adiunxisse. Dicuntur enim hi ambo etiam *ante* duodecesimum hunc annum, *κατ' ἔτος*, *singulis annis* duodecim praegressis, *Hierosolymas profecti* v. 41. Nisi Josephus coniux Mariae exstitisset, is forte *non singulis annis*, Mariae indiuiduus consors, adfuisset. Nondum habet, fateor, animus, in quo *πληροφρονητικῶς* acquiescat; verum,

D

rum,

rum, si perpendimus, *Mariam certe Josepho olim desponsatam fuisse*, haud iniquum esse reor, ex ista diuturnae societatis Mariae atque Josephi mentione colligere maius aliquid, *societatem matrimoniam*. Quum enim desponsationis istius vim sublatam esse, nusquam legamus; legamus potius Matth. I, 20-24, Josephum *accepisse* Mariam: statuendum esset, eos *tredecim annos sibi fuisse desponsatos*; quod tantum abest, ut licitum fuerit inter Judaeos, institutorum suorum tenacissimos, ut potius dies nuptiarum raro ultra tres a) menses prorogaretur inde a die, quo solemnis fiebat futurarum nuptiarum sponsio. Longior, sine grauiissimis causis facta, mora, quae die desponsationis constituta fuerat, b) turpitudinis habere aliquid credebatur.

a) PAUL CHRISTOPH HÖPFNERI *Hierosol. antiqua* p. 156.

b) IO. BVXTORF *Synag. Judaic. Cap. XXXIX.* p. 626.

§. XVII.

Decimum argumentum, quod veritati coniugii Josephi atque Mariae fauet, *coniunctissimorum studiorum ac negotiorum* mentio est. Neque enim solum Luc. II. v. 33, verum etiam in omni illa orationis parte, a versu 41-51. ea, quae narrantur, his ambobus, *numquam non coniunctim nominatis*, tribuuntur, & idem utriusque animus, idem dolor, eadem cura fuisse adferitur. En! creberrimam confociationem v. 33.) ἦσαν θαυμάζοντες. v. 39.) καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα - - ὑπέσχεσαν. v. 41.) καὶ ἐπορεύοντο γονεῖς αὐτῶ. v. 42.) ἀναβάντων αὐτῶν. v. 43.) τελειωσάντων - - ἐν τῷ ὑποσχεθῆναι αὐτῶς - - καὶ ἐκ ἔργου Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶ. v. 44.) νομίσαντες - - ἦλθον - - ἀνεζήτην v. 45.) εὗροντες - - ὑπέσχεσαν ζητῶντες v. 46.) εὗρον. v. 48.) ἰδόντες ἐξεπλάγησαν - - ὁ πατήρ σου, καὶ γὰρ ἀδυνάμων ἐζητῶμέν σε - - ἐζητήτε - - ἴδετε. v. 50.)

v. 50.) καὶ αὐτοὶ ἔ συνῆκαν - - - αὐτοῖς v. 51.) κατέβη μετ' αὐτῶν, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. Quid erat, vt Josephus res Mariae tam singulari cura suas faceret, non minorem, quam ipsa, ex iis animi aegritudinem caperet, non minori diligentia ferueret, vt is, prae ceteris, confors consiliorum & studiorum Mariae toto hoc penso commoretur? Sapere haec rationum & officiorum communitio arctius vinculum videtur, nempe *coniugium*.

§. XVIII.

Vndecima ratio consistit in expresso PARENTVM nomine, Josepho atque Mariae dato Luc. II, 41. itemque commate 33, 43. καὶ ἐπορεύοντο γονεῖς αὐτῆ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσαλήμ τῇ ἑορτῇ τῆ πάσχα & proficiscebantur (solebant proficisci) parentes a) eius quotannis Hierosolymas festo paschae. Hac denominatione, γονεῖς, κατὰ δόξαν, vel, si mauis, ex vsu loquendi vulgari, quo etiam vitricum, patrem improprrium, generatim patris titulo insignimus, scriptura significat: Josephum vulgo habitum b) esse pro patre Christi, adeoque Mariam & Josephum matrimonio connexos fuisse, quippe illa opinio non nisi ex matrimonio nasci potuit. Mendax *parentum* nomen fuisset, nisi connubii foedus ambos continuisset. *Beneficus*, enim, vel si pater diceretur, non tamen verae matri ita adiungendus est, vt genuisse filium cum illa videatur.

- a) Commate 33. communis quidem lectio est: καὶ ἦν Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆ. & commate 43: καὶ ἔκ ἔγνω Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆ. Sed codices MSS. habent priori loco: καὶ ἦν ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ, posteriori autem, γονεῖς §. XI. a) J. A. Bengelii N.T. p. 59. Nulla ratio dari posset, cur voces Ἰωσήφ καὶ μήτηρ in γονεῖς essent transmutatae. Vicissim, cur vox γονεῖς in eas mutata sit, facile apparet. Igitur voces Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ spuriae videntur.
- b) Solet scriptura sacra, quoties κατὰ δόξαν loquitur de re aliqua, simul publicare *hominum* de ea *opinionem* §. XI. b)

XVIII.

Duodecimo loco, ex eo, quod Iesus non solum Mariae, verum *αὐτοῖς*, Mariae atque etiam Iosepho, obedientem se praebuisse dicitur Luc. II, 51. suspicari licet *sodalitium & conuictum* Mariae atque Iosephi. Phrasis, *ὑποτασσόμενος αὐτοῖς*, aegre patitur coniecturam, Iosephum seiunctum a Maria fuisse, sed commodior est ad indicandum obsequium ambobus, *socialiter* uiuentibus & *vna iubentibus*, exhibitum. Declarat ea, etiam *circumactō* duodecimo aetatis Christi anno, societatem ambos coluisse, eamque, per supra dicta, continuam.

§. XX.

Vt vel ea, quae minimo praesidio causae nostrae sunt, adducamus; sicco pede non praetereundum est, verba Matth. I, 18. assertioni nostrae, *de Mariae Iosephi coniuge*, neutiquam esse contraria: *ἐυρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα - - πρηνὴ ἢ συνελθεῖν αὐτὸς*, *Inuenta est Maria grauida*, seu, grauiditas eius 1) adhibita, post angeli praedictionem, attentione, institutoque examine 2) ex signis satis probabilibus 3) praeter opinionem Iosephi, innotuit, *priusquam Iosephus & Maria ad nuptiarum solemnia conuenirent*, quibus nempe die desponsationis certus dies ita statui solebat, vt domum ductio iiscum esset coniuncta §. XVI, & III. (a) seu ANTEQVAM *die nuptiarum in continuam vitae societatem coirent, domiciliique coniunctionem facerent.* a) Atqui largimur quidem, hac phrasi *πρηνὴ ἢ συνελθεῖν αὐτὸς*, societatem connubialem *in antegresso tempore* potissimum negari, vt-pote quod ad institutum faciebat, & in quo difficultas esse videri poterat; video tamen, in sequenti tempore eam contractam esse, ista dictione haud negari. Nam particula

cula PRIVSQVAM terminum temporis interdum ita significat, ut illud, quod ante illum temporis terminum remouetur, postea factum fuisse, concedatur. Videamus Joh. VIII, 58. $\pi\rho\iota\nu$ Ἀβραὰμ γενέσθαι, ἐγὼ ἐμὶ, antequam Abrahamus existeret, provti deinde vere existitit, ego sum. Psalm LXXXX, 2. במרום הרים ילדו ותחולל ארץ וטבל ומעולם עד עולם ארת אל PRIVSQVAM montes nascebantur, re vera deinde nati, seu existentiae initium nacti, & formata terra est, & orbis habitatus: ab aeterno in aeternum tu, Deus! Reddunt haec \acute{o} : \acute{o} : ΠΡΟ τῆ ὀρη γεννηθῆναι, καὶ πλασθῆναι τῆν γῆν &c. Psalm CXVIII, 67. אנת אענה אנת אנת טרם antequam humiliabar ego, vtique deinceps humiliatus, errans fui; ex versione τῶν LXX, ΠΡΟ τῆ με ταπεινωθῆναι. Coniungatur licet particula $\pi\rho\iota\nu$ ἢ saepe cum re, quae deinde non euenit: fieret tamen huiusmodi applicatio h. l. per male tornatam a *particulari* ad vniuersale argutationem. *Hypothetice*, cetera si paria fuerint, ceu partim iam ostensum est, iuuari aliquantum sententia nostra inde potest.

- a) Quamuis vtraque notio tam conuentus ad societatem, quam conuentus, qui propagandae sobolis gratia fit, voce $\sigma\upsilon\nu\epsilon\lambda\theta\acute{\alpha}\iota\nu$ designari soleat; vtramque etiam h. l. coniungi posse, haud inficiet: priorem tamen in §. praetuli; (1) ob latiore vocis significationem, ad quemuis conuentum relatum, magisque, si rem accurata aestimatione metimur, & saepius ad consociationem vitae, quam cohabitationem maritalem, propendentem; (2) propter vocabuli $\mu\upsilon\eta\sigma\epsilon\nu\delta\epsilon\lambda\omicron\nu\varsigma$ praegressionem, cuius APPPOSITIONEM EPEXEGETICAM verba $\pi\rho\iota\nu$ ἢ $\sigma\upsilon\nu\epsilon\lambda\theta\acute{\alpha}\iota\nu$ esse, apparet tam α) ex omissione coniunctionis copulatiuae KAI, post nomen Ἰωσὴφ , quam β) ex habitu orationis & immediata propositionum sequela. Tam aequos esse nos oportet, vt, si quis indigitat, verba sua explanatiue intelligenda esse, non alium sensum, quam explanatiuum, iis addamus. Largiendum igitur est, epexegetin haec haberi.

Quod, si ita est; si vocis $\mu\upsilon\eta\sigma\epsilon\nu\delta\epsilon\lambda\omicron\nu\varsigma$ significatus clarius determinandus per sequentes voces est; nemo non perspicit, determinantius & congruentius dici: *Maria Josepho* DESPONSATA quum esset, hoc

EST, quum nihil amplius, quam desponsatio facta esset, seu, antequam ritu solenni & indissolubili coniugii vinculo cum eo copularetur, quam, si dixeris: *Maria Josepho desponsata*, hoc est, prius quam *thalamo ambo tentassent*. Nam desponsatio & nuptiae sibi magis respondent; quam desponsatio & proles prognerandae opera. Illam enim, vel absente hac, complementum suum per nuptias nancisci posse; nec hanc ita pertinere ad coniugium, ut saluum, sine ea, esse nequeat, dant omnes. E contrario *negatio nuptiarum* negationem liciti concubitus includit, & *Mariae statum sufficientissime* exprimit; id quod expexegetos scopus fuit.

Haec fuerunt in causis, ob quas verba: *ἡ ἁγία ἡ δούλη τοῦ κυρίου* --- *Magis τῷ Ἰωσήφ, ἢ τῷ κυρίῳ* &c. hoc sensu admittenda esse ratus sum: *Desponsata Maria Josepho*, ac, ne quis putet, haec ita a me, Matthaeo, dici, quasi desponsatio quidem facta, sed non sola praecise facta, verum nuptiis expleta tunc, fuisset, hoc addam: *ante quam hi ambo coniugium inirent*, ac per consequens, *antequam actus maritalis ambo liciti existerent & antequam bis*, Deo cupientibus, *exercerentur*: inuenta est grauida &c.

SECTIO IIII.

RATIONES DE IESU, ADORANDO SERVATORE NOSTRO, RELATAE, TRES.

EPITOME RATIONVM.

- (2) *Ex absentia accusationis, quod IESVS nobis sit* §. XXI-XXV. argumentando apogogice: *Si Maria non existit uxor Josephi: Iudaei Jesu exprobrarunt, quod nobis esset. Sed falsum est posterius, ergo & prius. Probatur*
- α) *Consequentia huius argumenti, seu, Iudaeos haudquaquam omitturos fuisse, impuritatem ortus eius clamare, & hac exaggerata labe, existimationi eius detrahere.* §. XXII. XXIII.
- a) *generatim*, quia extra coniugium procreatus habetur Iudaeis pro nobis.
- b) *speciatim*,
- aa) quia Iudaei nouissent, Jesum non e toro legitimo prodisse.
- Nam

i. tam-

1. tamquam *coacui*, scire hoc *poterant*.
 2. attendere *solebant* ad sortem quorumque nascentium.
 3. quia haec res eiusmodi est, quae *oculi prorsus non potuissent* iis, quorum ia medio contigit.
- bb) quia nullae causae Judaeis fuissent, cur intermitterent illam *exprobrationem*.
- cc) quia iis causae fuissent, cur eam facerent, tanquam
1. iuratis Christi hostibus.
 2. nascendi conditioni plurimum dantibus.
 3. ex hac exprobratione multum lucraturis.
 4. vel leniora ipsi vitio vertentibus. XXIII.
- δ) *Falsitas prioris, seu absentia accusationis ipsa*, colligitur e *SILENTIO scripturae sacrae*, dum cogitamus:
- a) dictionem illud frequentissimum futurum fuisse. §. XXIII.
 - b) scriptores sacros singulari diligentia & fide connita, quibus *IESVS* proficissus est, reliqua, enarrare. §. XXV.
 - c) vtilitatem e commemoratione huius dictionis in lectores redundare potuisse.
- (2) Ex eo, quod Luc. III, 23. claris verbis dicitur: *Ἰησοῦς ἐνεκλήθη υἱὸς τῆς Ἰωσήφ.* *Jesus reputabatur FILIVS JOSEPHI.* §. XXVI.
- (3) Exinde quod Judaei *interrogando*, h.e., rem, quam pro indubia habebant, *fortissimis adfirmando*, *Jesum Josephi filium esse*, perhibent, Matth. XIII, 55. Luc. III, 22. Joan. VI, 42. Cap. I, 46. §. XXVII.

§. XXI.

Progrediamur, age! ad *decimum tertium* argumentum. *Si Maria NON existisset* *MARITA Josephi*: *Judaei*, aequales illius temporis, quo *CHRISTVS* in terris praesens fuit, diuinam Christi naturam negantes, obseruantes nascentium quorumque sortem, *Christo exprobrassent*, quod *extra torum legitimum procreatus esset*. Jam falsum est posterius, ergo & prius. Itaque a) *Maria atque Josephus solemnibus nuptiarum ritibus consociati fuerunt*.

a) *Falsa*

- a) *Falsa contradictoriarum una, necessario vera est altera, per Logicam. Maria Josephi uxor fuit, & haec: Maria Josephi uxor non fuit, sunt propositiones contradictoriae. Simul atque igitur demonstrauero, posterioriorem esse falsam, prior vera erit; quia contradictoriarum ambae non possunt esse simul esse VERAE, nec simul FALSAE, (per Logicam)*

§. XXII.

*Consequentia huius argumenti satis firma euadit sequenti argumentatione: Si nulla causae Iudaeis exstiterunt, quibus ad reticendam ortus Jesu ignobilitatem, modo ea ipsis comperta fuisset, adigerentur; causae ipsis potius fuerunt, cur eam propalarent; ii vero nihilominus de hoc vitio silent: silentii causa est, de FALSITATE rei persuasio, & quod inde elucescit, de legitimo Josephi atque Mariae CONNUBIO certa persuasio. Praemissae primae veritas clara est, tum I.) ex eo, quod Iudaeis, tamquam coaeuis, occasio atque facultas fuit, explorandi, an Iesus eo tempore susceptus sit, quo iustum matrimonium Iosepho cum Maria nondum intercessit; tum II.) ex eo, quod partim ingenium ad familiarum augmenta *ἀπιβέβηται* attentum, partim magna Christi fama, per angelos, pastoribus conspectos, per magos, & per infanticidium Herodianum excitata, & insignis Christi auctoritas *αἰδώς* eos fecissent, ad rationes natalium Christi industrie & pertinaci indagine *expiscandas*. Maxima enim mortalium pars ita natura comparata est, vt, quos admiratur, & quos odio prosequitur, quorum magna fama vel infamia est, eorum omnia maxima minima cognoscere cupiat, & in primis ortus eorum conditionem sedulo scrutetur. Tum III.) ex eo, quod *silentium iis a nemine imperatum esse, grauiora dicteria*, (vt alias rationes taceam,) quibus in eum liberius inuecti sunt, docent. Alterius praemissae veritas stabilitur tum I) *hostili atque acerbissimo odio, quo in eum flagrant, quem**

quem se sapientio-rem, innocentio-rem, potentio-rem ac gratio-riorem videbant. Quod quidem, nemo nescit, eius indolis esse, vt quaeuis sciscitetur, conquirat, ac proferat, quae ad incommodum inuisi facere possunt. Tum 2) *ex maxima inter Iudaeos natalium aestimatione*, §. V. Siquidem nullus vnquam populus imaginum pompae ita adfuetus, ac tam vanus fuit in captanda, ex nobili nascendi conditione, gloria, & in contemnendis deprimendisque sordidore loco natis a), quam Iudaicus; obseruaturus scilicet illud fancitum Deut. XXIII, 2: *Spurius ne venito in congregationem Iehouae, etiam decima generatio eius*. Tum 3) *ex emolumento per illud, inquinatum natalium Iesu, crimen sibi accessuro*; quippe apud populum, quem penes natiuitatis ratio mirum quantum valebat, auctoritatem IESV debilitassent, doctrinarumque efficacissimarum pondus ac pretium minuis- sent, dictitando: *peffimis auspiciis, ex taberna Viatiana, impuro semine hic hic natus est, Deo ingratus, homo nullius frugis*. Perpendenti mihi, quid ambitio, quid vtilitas possit, nullum est dubium, Pharisaeos magni spem praemii ei proposituros fuisse, qui cognatos Christi & alios callide ita percontaretur, vt nuntium de simulato tantum Mariae atque coniugii vinculo, vel saltem respon- sionem, quae suspicioni de illegitima Christi origine faueret, referre possit.

a) Propterea etiamnum *Rabbanitis* prohibitum est, nuptias, vel adfinitatem contrahere cum *Karraitis*, כִּי כוֹלֵם הֵם מִמֹּזֵרִים, quod omnes hi *pro Spuriis* habentur. JO. BVXTORF in *Synagoga Iudaica* pag. 625.

§. XXIII.

Ac ne quis forte existimet, Iudaeos impuritatem natalium *per obliuionem* numquam notasse, pensitemus, an
E quid-

quidquam, vel pastoris Umbri titiliuicio leuius, eorum memoriam effugerit? & ad acuendam argumentorum vim, §. XXII. allatorum, *a minori ad maius argutemur*. Vitae CHRISTI historia paullo liberalius imbutus nouerit, eos vel minina quaeque, vitii vel leuissimam speciem habentia, in eo vellicasse; non solum pro se quemque meditatum esse criminationes in ipsum euomendas, verum etiam integram verporum cohortem, compositis consiliis, excogitare studuisse, quae nomen eius obscurarent; Pharisaeos, inani virtutis opinione inflatos, legatos subornasse, qui eum in longissimis itineribus comitarentur, studiosissimi, vt verbulum ex ore eius aucuparentur, quod in accusationis nomen peruerti posset. Atque vero maximum, quod inueniri poterat, opprobrium contra natales eius, hocce fuit: *Nonne hic est FILIUS FABRI?* vnus ex filiis terrae, ex infima prope faece plebis a), non *πατριάρχης* Joh. VII, 15, contemptim ergo habendus? Matth. XIII, 55. NAZARENVS est, & *quicumque Nazarenus est*, ille non est bonus vir Jo. I, 47. GALILAEVS est; sed *qui Galilaeus est, in eo est nihil boni* Jo. VII, 52. 41. Immo, quum Christum ipsum reprehendere non possent, lapsus discipulorum eius, si modo lapsus fuerunt, ipsi imputarunt. *Ecce, discipuli tui faciunt, quae non licet facere die sabbathi* Matth. XII, 2. Nonne autem inferorum princeps, qua est versutia & odio in IESVM, per crimen *spurcissimi ortus* ei tragulam intentasset, & laborasset, Jacob. III, 6. vt iidem calumniatores ac censores, qui dolum in ore eius *quaerebant* 1. Pet. II, 22, qui vel quauis pluma leuiores carpere solebant, sugillarent *foeditatem procreationis* eius, si foeditatis vlla suspicio tueri sese potuisset. Nonne vnus saltem Pharisaeorum, sanctitatis laudem captantum, vel Sadducaeorum inuestigando detexisset, minus hone-

honesto loco natum eum esse? seu Mariam nullo in coniugio viuere, nec vixisse vnquam cum Iosepho. Et certe, vnicus si hoc nouisset, si, propitia vel specie veritatis, id suspicari potuisset, libentissime, vt solent liuidi, suspicati id essent omnes; minime id tacituri fuissent, sed vnicatim quasi celebrassent, & in circulis inimicissimus animus linguae id suggessisset crebrioribus sermonibus vsurpandum. *Compertissima* futura fuisset statim haec Iesu macula, & quotiescumque impari Marte cum ipso digladiabantur, toties hoc vituperio, praeclearis scilicet argutiis, ei increpuissent, vt desperatis rebus confulerent: *vti sordes origine, sic desipis ratione. Tuum est, abiecte spuri! silere; nobis viris amplissimis concedere.* Tu quidem sis MESSIAS, qui iure tori non es susceptus! ne ciuili quidem gaudens existimatione integra. Accede mecum, beneuole lector! ad mirabilem illum actum disputatorium, qui, Jo. VIII. descriptus, legitur. Ecquae audimus argumenta? sed *audimus* dico? quae, inquam, videmus? In fine, qui opus coronat, v. 58, 59. grauissima argumenta admovent; *lapides nempe iis pro argumentis sunt*, quibus victorem iam cooperturi, & ita quidem ad angustias reducturi erant. Quanta ira! quam immanis rabies! An, obsecro, beneuolentiae causa erga Mariam eiusque fautores, an ob memoriae lapsum reticuisissent illegitimam Christi procreationem? Dum dicunt v. 41. *ἡμεῖς ἐκ πορνείας ἢ γεννηθήμεθα*, NOS EX SCORTATIONE NON GENERATI SUMVS, minime dubito equidem, adiecissent: TV *ex scortatione natus es*, nisi Iesus, ex coniugio Iosephi ac Mariae legitime prodiisse, visus esset, ac proinde Iosephus ac Maria coniugio vere coniuncti vixissent. Idem scomma ei obiecissent, dicenti Jo. X, 30. *Ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἑσμέν.* Ego & pater vnum (qua essentiam) sumus, (distincti, qua per-

personas) Cap. VI, 41. *Εγώ εἰμι ὁ ἀετός, ὁ καταβάς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,*
ego sum panis ille, descendens e CAELO.

- a) Probro quidem nemini fuit inter Judaeos, artem manuariam vel opificium exercere; (Judaei enim fere omnes filios, praeter alia studia, negotiis mechanicis adhaeserunt, ad eos a furto detinendos, iuxta notum illud axioma: כּל שׂאִינוּ מוֹמְרוּ אֵת בְּנוֹ אֲמוּנָתוֹ כּוֹלְלוּ מוֹמְרוּ לִישׁוּמָתוֹ Talm. Tract. KIDDUSCH. Cap. I. ap. Buxtorf. in voce אֲמוּנָתוֹ Marc. VI, 3. Act. XVIII, 3. conf. GEORG HENR. LEHMANN *Teutsche Uebersetzung der פּרָקִי אֲבוֹת* Leipz. 1680. pag. 59. not. h): sed taxare h. l. videntur, partim quod res Josephi *ignobilior* quibusdam aliis artibus fuit, partim quod Josephus, praeter opificium, *non litterarum* peritia praeflittit, sed illo vnicè victitavit ἐγγύς, seu, *quod non opulentioris* civis, ac ditioris v. c. scripturarii vel Archipontificis *filius esset*; vt, plebeia quasi, doctrina Jesu apud vulgus vilesceret.

§. XXIII.

Sequi id, quod volumus ex propositione §. XXI. in medium prolata, si modo vera sit, probavimus; Restat, vt, eam ipsam veram esse, nunc ostendamus: nempe servatori NVMQVAM EXPROBRATVM ESSE, quod foedae libidini cuidam ortum debeat & a scorto editus sit. Apparere hoc arbitramur a) *ex eo quod Jesus in templo docuit, quod spurio non licebat, a); b) e silentio scripturae sacrae. Negari quidem non potest, argumento illi: non lego, ergo non fuit, absolute spectato exilem vim esse, quum multa in scripturis silentio praetereantur, facta tamen re vera, fatisque indubia; verum considerandae sunt rationes, quae illud excitant & vi quadam ita animant, vt veritati eius rei, quae filetur, derogare fidem, quam habere, vtique satius sit.*

- a) Deut. XXIII, 2. Immo vero ne in *scholis* quidem Hierosolymitanis, inter reliquos discipulos confidere, spurio integrum fuit. *Tract. Avoth. R. Nathan. fol. 5. col. 1.*

§. XXV.

§. XXV.

Primum α) quidem habendum est, hoc conuitium: spurius es, si vibrari in IESVM potuisset, *vsurpatissimum omnium fuisse iis futurum*, §. XXII. XXIII. v. qui, arroderere famam eius, suarum partium putabant esse, & qui acerbe dictis, plenis nigri falis, mordacium instar Cynicorum, quotidie eum inuadebant, dirisque deuouebant. Deinde β) cogitandum est, *auctores sacros IN PRIMIS operosos esse in referendis reliquis conuitiis*, quibus optimus salutis nostrae reparator proficissus est. Fideliter edicunt, quaecumque in eo requisierint Iudaei; nempe: legem Mosaicam eum abrogare, nouamque doctrinam, noua sacra introducere, gentes etiam ad populum Dei referre, atque se ipsum Deum facere. Enarrant vero praeter haec, criminationes & *maledicta*, quibus eum verberarunt, tam *grauiora*, quam *leniora* hoc ipso, *quod furtiuis amoribus prognatus esset*. Non reticent, eum *blasphemias* esse inculatum Matth. VIII, 3. C. XXVI, 65. Marc. I, 7. Non celant, Pharisaeos iterum iterumque docuisse, eum *per principem daemoniorum daemonem ex obsessis eicere* Matth. VIII, 34. C. XII, 24. Luc. XI, 15. *a diabolo regi* Jo. VII. 20. C. VIII, 48. 52. C. X, 20. *Sabbathum violasse* Matth. VII, 14. Non dissimulant, taxatum esse, quod *filius tetrarcho* esset Matth. XIII, 55. nec filius magnifici & grandiloqui cuiusdam membri Synedrii magni §. XXIII. α) quod esset in Galilaea educatus Jo. I, 47. Luc. XXIII, 12.; *quod discipuli eius die sabbathi spicas comederent* Matth. XII, 2, *quod illoti cibarent* C. XV, 2. Fatentur, *derisisse eum* C. VIII, 24., *conspuisse, depalmasse, pugnis etiam caecidisse* Matth. XXVI, 67. *pro falso doctore habuisse* Jo. VII, 12. *seductorem & impostorem vocasse* Matth. XXVII, 63. Recensent sincere, *quid homici-*

dae, cruci suffixi, eius in illusionem pronuntiauerint, quae praecudicia, de terreno regno Messiae, hominibus sederint Matth. VIII, 19. C. XX, 21, qui de persona Christi errores? Matth. XVI, 14. C. XVII, 10. (conf. §. XXIII.) Quidnam igitur causae subesset, vt hoc vnicum dicitium, *Jesum notum esse*, silentio opprefferint & Matthaeus & Marcus & Lucas & Johannes? quum reliqua tam multa sedulo attingant; & candide perscribant, quatenam cursui euangelii impedimenta obsuerint. Ii enim, qui argumentum negatiuum, vti vocatur, alias reiiciunt, habent causas in promptu, cur reiiciant; quarum haec nulas habes. Certe de laude sinceritatis testium sacrorum non parum detraheretur, si vel hoc unum, quod saepe nominauimus, momentum diffiteri voluissent. Liberrari reprehensione haud possent, si ignorare nos passi essent, quod, non ignorari a nobis, magis deceret. Quum illud crimen praeterea 1) *commemoratione non indignum*, sed satis graue fuisset, mirandum & reprehendendum iure esset, quod ne vnus quidem quatuor Euangelistarum creberrimam hanc contumeliam, tam praesenti ei, quam absentis intortam, commemorarit. Si enim commemorassent hoc dicitium, admodum 1.) illustris inde fieret caecitas ac prauitas mentis humanae, pronae ad destituendas, negandas, immo oppugnandas certarum certissimas veritates diuinas; 2.) miraculum vero immaculae Christi conceptionis eo augustius splenderet, quo magis sibi relictum, refractarium, hominum ingenium, id obscurare, annisum fuisset. Itemque 3.) in *solatium* nostrum, eorum in primis, quibus humilis vel indigna nascendi fors exprobratur, cedere potuisset huius obrectationis & conuitii, in Jesum profusi, commemoratio. Constare hinc, opinor, potest, sanctissimo felicitatis nostrae vindici *numquam exprobra-*

tum esse, quod extra coniugium procreatus sit; HINC nec licuisse fidelius vitae Christi scriptoribus, de hac exprobratione memoriae quidquam prodere. Sicala seges propositio-
 rum arcessi posset, quarum veritas omissione testificationis in scriptis sacris nititur. Attulisse autem vnum sufficiat, quod, ad alia in memoriam reuocanda, ducis instar erit peritioribus. Cur dicimus, prodigiorum Christi veritatem externam a Judaeis numquam oppugnatam vel negatam esse? Nonne propter singulorum eorum silentium, quorum monumenta *principium* nobis cognoscendae historiae de Jesu sunt.

Quas IOANNES A LENT in יהודים אחרונים *de moderna Theologia Judaica* (Herbornae 1694.) p. 126. & IO. ANDR. EISENMENGERVS in *dement deckten Judenthum* P. 1, c. 2 p. 108. seq. adducunt, criminationes verporum, contra venerandam originem Jesu, recentiore aetate vtiq; sapiunt, ceu illi viri ipsi prodiderunt, nec ulli obsecrum esse potest, perpendenti, quando famosi Jud. libelli compilati sint.

Habes quidem vestigium huius criminis, quod *Jesus notus sit*, in nequissimo ac perditissimo libro, contra IESVM nostrum, summa pietate exosculandum, & sanctissimo cultu venerandum, conscripto, TOLDOT JESCHV p. m. 5. ויען אחר מהם ויאמר ברואי הוא *Et respondit vnus illorum: ADVLTERINVS est, & mulieris, mensrua patiens, filius.* (Itemque in ex ecrando manuscripto anonymi, quod מעשה תרתי *historiam suspensi maledico ore nominare sustinuit*) Pag. II. narratur IOSEPHO PANDERAE, circa medium noctis, exarsisse נאחזן נבדוס, ita vt Mariam adierit, ac gauidarit. Jesum esse filium סדר Stadae, adulterae, & בן הנדה ac ממור.

RESPONDEMVS VERO:

(N) Ex eo, quod optimo Seruatori nostro illud accusationis monstrum, *seriori aeuo*, obiectum est, NON FLVIT, *idem isto tempore*, quo res publica Judaica ab eo praesente illustrabatur, *ei oppositum* FVVISSE. *Seruitutem temporum* amplecteretur, qui ex his, quae nunc fiunt, continuo colligeret, eadem etiam antea fieri potuisse, factaque esse. Exempli loco sit: Saeculo post C. N. XI^{mo} GREGORIVS VII. infallibilitatem seu *impossibilitatem errandi*, in
 rebus

rebus fidei determinandis sibi vindicauit; an propterea dixeris, etiam antegressis episcopis Romanis v. c. Saec. II. VICTORI I. *Montani-
fae*; Saec. III. LIBERIO, *Arriano*; Saec. V. ZOSIMO cet. eandem ostentatam esse? Iudaei, quos nostra videt aetas, negant, quod IESVS, quem colimus, ex gente DAVIDICA fuerit oriundus. Si ex hoc tam sero opprobrio liceret, sensa Iudaeorum, IESV aequalium, metiri; idem de iis dicendum foret; sed reclamante veritate. Quantum laborarint, nigros sales CHRISTO adspargere: numquam tamen hoc nomine, quod non e stirpe ea esset, cui filium diuinarum promissionum ortum Messiae pridem alligauerat, eum traduxerunt. Vide Matth. XIII, 55, coll. C. I, 1-17. Luc. II, 4. coll. C. III, 22. Jo. VI, 42. Tunc temporis tabulae familiarum indubiae fidei erant, breui post penitus amissae.

(2.) Valde TITVBANT hi mentientes, & passibus tam ambiguis errat narratio eorum, vt clareat, vt clareat, recentiori demum aeuo ad vana haec ^{nono quoyern} prolapsos esse recutitos, quos zelus exagitauit & iniudiae lancinarunt stimuli. *Miscent ac seruertunt mirabiliter, quae magis CONCORDARENT, si non sequioribus temporibus effecta essent, ad gloriam supernaturalis ortus Iesu, minime occulti, eneruandam.* Quantum ad prius, non desunt vel inter ipsos Iudaeos ^{aut viderunt angres,} qui nostro IESV impuras origines obijci posse, negant, contenduntque, opprobria in Talmude contra **שׁ** obuia, in alium quandam Iesum valere. Verba R Jechielis citat Jo. a LENT in lib cit. De posteriori: vocant quidem IESVM filium STADAE, conf. *S. habbat* cap. XII. fol. 104 b. *Sanbedr.* cap. VII. fol. 6 7. a. Sed tam parum sibi constant, vt STADAM modo virum, modo feminam; modo *supratorum*, modo *supratam* esse, diclitent. Nunc JOCHANAN & STADA iis eadem persona est, nunc MIRIAM & STADA, nunc MIRIAM STADAE, & MIRIAM. Sic habet, pestilentissimus liber **שׁ** תולדות pag. 3. seq. *Ain tu (Iesum) STADAE filium esse? Vtique PANDERAE filius fuit (Iosephi cognominatio). Vt ait Raf Chasda, marito legitimo STADAE nomen erat, sed supratori nomen PANDERA.* Sed, quid diutius hanc camarinam moueamus?

(3.) Refert virulentissimi scripti auctor alia plurima, quae tamen, ^a tempore Christi numquam facta esse, certo scimus. v. c. Iesum, (exoptatissimum felicitatis nostrae adlertorem) ALEX. JANNAEO regnante, natum esse, antequam cruci adfixus esset, lapidatum esse, quod tamen, tamquam falsissimum, imperante Tiberio, nemo serio narrare de Christo potuit. Itemque, **פנדרה** *Pandiram* vel *Pantheram* h. e. Iosephum, nuntiant, fuisse ganeonem quem-

quendam, virum nequam, nullius frugis, qui maximam aetatis partem in adulteriis, sceleribus, rapinis item & violentia exegerit. Sed emotae mentis figuum daret, qui ex hoc ferotino nuntio conjiceret, etiam temporibus Christi JOSEPHO, quem Matthaeus *ἁγιωτάτου* *Ἰωσήφου* vocat, haec crimina objecta, horumque eum reum fuisse. Praeterea β) *inopissimae fabulae*, in stygio hoc foetu exclusae, cum horrore conspiciuntur; quo pertinet v. c. illa Neo-Platonica, de miraculis per nomen *ἀνεκτάκτων*, membranæ inscriptum, a Christo patris. Sicuti igitur ex eo, quod ista supra dicta *nuntiantur*, existimare non licet, ea re vera olim gesta ita esse; sic ex nugis huius horrendi libri non suspicandum est: Christo re vera olim, *quod esset spurium*, exprobratum esse; praesertim quum nulla consensus in his sit, quae proferuntur, nulla constantia in referendo; quae certe maior esset, si temporibus Christi jam suspicio quaedam ortum ejus honestissimum in dubium vocasset.

Non maioris pretii haec Rabbinica videntur, quam quo ea esse, quae NICEPHORVS CALISTI Histor. Eccles. Lib. XVIII. Cap. XXXIII. fol. m. 1142. habet, viri docti dudum iudicarunt.

§. XXVI.

Argumentum *decimum quartum* consistit in eo, quod Luc. III, 23. disertissime memoratur: *Jesum* AESTIMATVM esse pro FILIO IOSEPHI, & quidem *honesto*, seu tali, quales viri *sequentes*, ΗΝ, Μαρθάρ, Αβὴλ &c., legitimi parentum suorum liberi, fuerunt. Metiri ex his verbis, *ὡς ἐνομίζετο υἱὸς Ἰωσήφου* a), quia *latissime patent*, totius multitudinis de Christi ortu opinionem, licet. Vbi autem *filius honeste genitus* creditur, ibi creditur *antecedens honestum matrimonium*. Ergo Josephus & Maria matrimonii foedere collegati fuerunt.

- a) Non solum verbis, *ὡς ἐνομίζετο*, verum etiam, *ὡς ἐνομίζετο υἱὸς Ἰωσήφου*, parenthetica esse, apertum est ex consideratione *nominum sequentium*: τὸ ΗΝ &c. Recensetur enim genealogia Mariae in linea, vt loquuntur, ascendenti. Vid. IO. A. SCHMIDII *diff. de Apostolis Vxoratis*, Helmst. 1704.

pag. 38. Ἰησοῦς ὡν Ἡλὶ significat: Jesus, patre humano carens, a vvm habuit *Heli*, qui & *Eliakim* & *Joachim* dici solet, qui erat filius *Matthai*, cet.

§. XXVII.

Decimum quintum argumentum efficiant loca, in quibus Jesus *expresse filius Josephi nominatur*. Dicit Philippus ad Nathanaelem, Jo. I. 46 --- ἐνεγήμεν, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ τοῦ ἀπὸ Ναζαρετ. --- *inuenimus, Jesum FILIUM JOSEPHI*, Nazarethanum illum. Vulgaris igitur sententia fuit, eum Josephi esse filium. Quid? quod Judaei, animi commotionibus feruidi, ac propterea proni ad enarrandum, quidquid Jesu ignominiosum esset, non dicunt: *nonne hic est spurius, is, cuius pater nomen suum, profiteri ob turpitudinem rei, nondum voluit*, sed in haec erumpunt Matth. XIII, 55: ἐχ' ἑτός ἐσιν ὁ τῆ τέκτονος υἱός; ἐχ' ἡ μήτηρ αὐτῆ λέγεται Μαριάμ, *Nonne hic est FILIVS ARTIFICIS seu fabri (ὁ, vnicus) nonne matri eius nomen est Mariae?* Reliqui viri, qui vitae Christi curriculum enarrant, eadem diligenter annotarunt. Luc. IV, 22. ἐχ' ἑτός ἐσιν ὁ υἱὸς Ἰωσήφ Jo. VI, 42. ἐχ' ἑτός ἐσιν Ἰησοῦς, ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, ἃ ἡμεῖς ὕδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; *Nonne hic est FILIVS JOSEPHI, cuius nos nouimus patrem ac matrem?* Prouocant interrogantes, ad communem omnium conscientiam & consensum, *Jesum Josephi filium esse*. Quid hinc manifestius, quam Mariam cum Josepho *in connubio* vixisse? e quo illa vulgaris, & exceptione maior visa, opinio oriri potuit. §. XI. b.) p. 21. §. XXII.

- a) Marc. VI, 3. verba ita se habent: ἐχ' ἑτός ἐσιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς Μαρίας; Vel propter Josephum *mortuum*, vel propter eum *absentem*, & Mariam *praesentem*, (cuius potiolem rationem habuerunt,) Josephi, mentio iniicitur nulla.

CAPVT II.
DE
TEMPORE, QVO JOSEPHVS AC MARIA
CONNVBIVM INIERVNT.

ELENCHVS.

Prævio monito,

THETICE opinio nostra

aa) proponitur § XXVIII: connubium Josepho-Marianum initum esse

a) gener. ANTE NATALES IESV.

b) spec. TERTIO fere MENSE post conceptionem Jesu, die in sponsalibus praesinito; antequam Maria ad Elisabetham proficisceretur.

cc) probatur

α) membrum coniecturae primum,

1) e phrasi (Ἰωσήφ) ἐκ ἐγχευσεως αὐτῆς (Μαριάμ) Matth. I, 25. §. XXX.

2) e mentione τῆς οἰκίας domus Luc. I, 56. quam Maria ante natiuitatem filii sui habuit, & quae reditum Mariae postulauit. § XXXI.

β) membrum secundum

1) E phrasi ἐπεὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα Matth. I, 18. collata hac: διεγερθεὶς περιλάβει τὴν γυναῖκα αὐτῆς Cap. I, 24. h. e. quia nuptiae primam GRAVIDITATIS OBSERVATIONEM statim infectae sunt; prima autem illius criteria mense tertio exhiberi solent a conceptione. --- §. XXXII.

2) Quia occupatio criminationum & offenciculi requisit, ne tempus gestationis uterinae multum distaret a consveta eius mensura. §. XXXIII.

3) Communitur num. 1): quia Josepho visio tertio m. inde a conc. Jesu contigit §. XXXIIII.

ANTITHETICE, diluuntur objectiones, quae defumi possent:

1. Ex abundanta temporis quadam, vel quia partus praematurus fuit §. XXXV.

2. E verbis Luc. II, 5. ἀνίστη -- σὺν Μαρίᾳ τῇ μεμνησθεμένη αὐτῷ γυναικί. §. XXXVI - XXXXI.

3. E vaticinio Jesajano Cap. VII, 13-17. הנה העולם ecce VIRGO. cet. §. XXXXII.

§. XXVIII.

Diem, quo Maria nupsit Josepho, haud facile quisquam certo determinauerit, quum, e re populi Christi-

ani fore, sapientia diuina praeuiderit, vt, quemadmodum nullius mortalium dies nuptialis in sacris litteris definitur, a) ita etiam de die, quo Maria a Iosepho ducta est, accurata et apta testimonia exstarent nulla. Neque vero quispiam ex eo, quod *notitia diei gamici* hominum curiositati ac superstitioni subtracta est, de *veritate* coniugii Iosephi ac Mariae ipsa male ominabitur, nisi is fere sit, qui ipsam natiuitatem Domini nostri, Iesu Christi, propterea quod lux, qua contigit, certo exputari nequit, & innumeros alios euentus, satis indubios, propter nondum inuestigatum diem, negare audeat. *Generatim* quidem vt tempus, laetitias nuptialibus piorum hominum datum, hariolando adsequi liceat, et veritas coniugii, de quo loquimur, per illud non ignoratum tempus, eo speciosior reddatur; faciunt vestigia quaedam in sacris litteris, hac de causa relicta, sed probe indaganda. Quibus collectis atque expensis, haud potui a me impetrare, vt, *ante conceptionem Christi* contractum esse matrimonium, rarer, sed opinari coepi, Mariam Iosepho matrimonii foedere iunctam esse *post conceptionem Iesu in utero Mariae*, ANTE NATALEM IESU, seu, vt clarius edisseram, *ante abitum Mariae ad Elisabetham*, statim *post obseruationem grauiditatis miraculosae*, id est, TERTIO fere MENSE *inde a CONCEPTIONE CHRISTI iam facta*, et quidem eo ipso tempore, quod in desponsatione nuptiis constitutum ac destinatum fuerat; hoc enim tempus apparitio Gabrielis, Mariae facta, aliquot menses, & visio Iosephi, proxime, praecessisse videtur. Huic tamen persuasioni, non tam mei amans sum, vt plus quam decet, deferam, eique pertinacius insistendum esse, autumem. Satis equidem amplum fructum cepisse me existimabo, si errores mei alios, me oculatiores, vt veritatem in apertum proferant, adduxerint.

a) Jo-

- a) Joan. II, 1. legimus quidem: καὶ τῆ ἡμέρας τῆ γαμῶν γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾶ τῆ Γαλιλαίας. Hoc ipso die, quo nempe cum Nathanaele sermones miscuerat Jesus, tertio (postquam legati Judaeorum ad Joannem venerant per C. 1. 19-28. collata voce ἐπιγάμιος, ter obvia com. 29 35. 43.) factae sunt nuptiae (conviviumque nuptiale) in Cana Galilaeae. Verum 1) nonymphorum nomen reticetur. 2) amplior est nota in vocibus τῆ ἡμέρας τῆ γαμῶν, quam ut lucis Zygiae tempus vsquequaque determinet.

§. XXVIII.

Duplici labore opus est: *primum*, vt, ANTE CHRISTI NATIVITATEM Mariam cum Josepho matrimonii vinculo connexam fuisse, generatim demonstremus; *deinde*, vt TRES fere MENSES post conceptionem Christi illam connexionem factam esse, speciatim dilucidemus.

§. XXX.

Prius momentum euincit phraſis Matth. I, 25. Καὶ Ἰωσὴφ ἐν ἐγγύωσκειν αὐτὴν ἕως θ υ. τ. λ. Sed Josephus NON COGNOUIT EAM, h. e. rem non habuit cum ea usque dum peperit. Aut haec verba frustra posita sunt (§. X.), aut declarant: Josepho etiam ANTEQVAM Jesus nasceretur, veniam seu ius fuisse, liberos ex Maria quaerendi, siquidem tempus ante natiuitatem Christi spectant. Si etiam ante natiuitatem Jesu, consuescere cum Maria, licuit Josepho: ante natiuitatem Christi coniugium iis iam fuerit ininitum, necesse est. Quemadmodum ex verbis 1. Reg. I, 4: וְהַמֶּלֶךְ יָרָם וְרָבִי־לֵוִי וְרָבִי־שִׁמְשֹׁן & rex NON COGNOUIT eam (Abischach Sunemitem), colligunt interpretes, (ac merito quidem, propter 1. Reg. II, 22,) eam Davidis uxorem fuisse: ita etiam his: Josephus NON COGNOUIT Mariam, fas est, subicere: quam tamen cognoscere, ei integrum fuit, & conubium exinde legitimum suspicari. §. X.

§. XXXI.

Si quis, verba Luc. I, 56: καὶ ὑπέσπευεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, nostrar: parum opitulari hypothesi (§. XXVIII.), contenderit: ferram quod moueam, non est. Quum ea tamen, illustrationis aliquantillum fundere, his illisue videri queant: dicam, quod res est. Transferri verba ista ita possent: *Maria reuertit ad familiam suam, ad Iosephum nempe, maritum suum, &, quos is aluit forte, domesticos.* Nam praeterea quod §phus XXX fundamenti loco hic substernendus est: 1) vox οἶκος, quae α), proprie, *aedificium in habitationi aptum* significat, β) per metonymiam, *personas in domicilio habitantes cognatas*, h. e. *familiam*, societatem domesticam, quae vt plurimum *maritum & maritam* complectitur, denotare solet, Luc. I, 27. C. II, 4. C. XI, 17. C. XVIII, 8. Act. X, 2. I. Cor. I, 16. I. Tim. III, 4. 2. Tit. I, 10. Ebr. XI, 7. 2) Non dicitur *generatim*: rediit Nazaretham, vel domum *parentum suorum*, ad cognatos & agnatos, sed εἰς οἶκον αὐτῆς, quae dictio *societati coniugali* seu familiae propriae opido *conuenit*. Ex commemoratione igitur, non perperam facta, τῆς οἴκου Μαριας, qua ante puerperium gauisa est, & cuius rationes reuersionem Mariae proposcerunt, dixerit quispiam, consequi, *eam iam ante puerperium Iosepho vinculis iugalibus adstrictam fuisse.*

- a) Aequè vsurpant domum pro gente tam LATINI, & GRAECI accuratissimi auctores, quam HEBRAEI I. Pat. X, 6. coll. I. Sem. XXX, 6. Ef. VII, 13. CHALDAEI, & alii orientis populi, quod, si opus esset, copiose demonstrare possemus. Syris v. c. in vtu fuisse, eadem voce, qua *aeder* expriment, *familiam* denotare, vide sis Marc. III, 25. coll. Matth. XII, 25. ܘܢܘܢܘܢ ܘܢܘܢܘܢ ܘܢܘܢܘܢ E posteriori loco elucet, per οἶκος, in priori *familiam* innui, quam Syrus interpres per ܘܢܘܢܘܢ reddit, domum οἶκον

ὄκον, כִּית, quum tamen non minus commoda alia vocabula fuissent, v. c. יָזָי^y quod habes Luc. I, 50. Act. VIII, 33. C. XIII, 16. C. XV, 21. vel יָזָי^y vel etiam ὄσσοζ seu ἰσσοζ.

§. XXXII.

Argumentum *primum*, quod probat, *Mariam*, *TER-*
tio mense, post conceptionem Christi, *Josephi coniugem sa-*
ctam fuisse, desumitur ex Matth. I, com. 18. Μνησευθείσης τῆς
 μητρός αὐτῆ Μαρίαν τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτὴς, εὐρέθη ἐν γαστρὶ
 ἔχουσα, & iis, quae sequuntur. Patet hinc, partim, *depre-*
hensam esse Mariam gravidam, quum sola desponsatio fa-
 cta esset a), seu, quod idem est, *quum se Josepbo nondum*
in matrimonium dedisset §. XX; partim, *STATIM POST*
ANIMADVERSAM GRAVIDITATEM matrimonium ei
cum Josepbo esse initum. Nam orationis sacrae habitus
 testatur, ac rei rescitae indoles confirmat, Josephum, si-
 mul ac certior de graviditate Maria factus erat, consi-
 lium de ea mittenda cepisse; v. 18. 19. Haec cogitanti au-
 tem siue mora suavis alia angelum domini, v. 20; ad-
 monitum extemplo voluntati diuinae paruisse, id est, Ma-
 riam in connubium sibi adiunxisse v. 24. §. VII. VIII.
 IX. Jam, QUVM GRAVIDITATIS CRITERIA MEN-
 SE A CONCEPTIONE FOETVS TERTIO SE *prode-*
re soleant b) *primum* (per exper.): *mensem circiter ter-*
tium Maria cum Josepbo nuptias peregit.

- a) Pone contrariam sententiam; nempe *post initum coniugium Josepbo*
graviditatem Mariae innotuisse: refragatur 1) vox μνησευθείσης, pro
 qua dici debebat γαμνθείσης, Matth. I, 18. 2) additamentum πρὶν ἢ συνελ-
 θεῖν vi epexegetica praeditum §. XX. Schol. 3) quod *sinceritas et*
et candor Mariae flagitavit, ut non post celebratas nuptias demum,
 verum *ante eas ingenue aperiret* Josepbo, se ex Dei promissione gra-
 vidam euasuram esse, seu praesentiae foetus aliqua iam monumenta
 expertam esse; praesertim quum Josephus *divinus* existeret. 4) quod
 non tam facile dictu esset, cur Josephus maritus Mariae iurium tori
 exer-

exercitium tam diu distulerit, donec indicia manifestarent, Mariam in viro ferre.

b) Vade Judaeis sancitum fuit: *ut vidua 90 dies inde ab obitu mariti moraretur, antequam alii viro nuberet.*

Neque vero est, quod, solito maturius, in Maria graviditatis criteria exferuisse se, statuamus. Nam 1) fieri qua licuit, *simillimus esse hominibus* voluit Christus Hebr. II, 14. ΠΑΡΑΠΑΡΗΣΙΟΣ *μετέχει σαρκός καὶ αἵματος;* ecur hac parte haud licuisset? 2) legimus Luc. II, 5: ἘΠΑΗΣΘΗΕΑΝ *αἱ ἡμέραι τῆς τεκνίου αὐτοῦ* (Mariam). *IMPLETI sunt dies cet.*

§. XXXIII.

Argumentum *secundum* est; quod *tertius fere mensis*, inde a conceptione sanctissimi foetus, *tempus*, ad ineundum coniugium, fuit *OPPORTVNISSIMUM*. *Sapientiae* diuinae duo maxime scopi obtinendi fuerunt, *TVM*, vt miraculosus Christi ortus pio coetui & sanctae posteritati *indubitatus*, ac omnibus miti ac tractabili ingenio sciscitaturis satis *illustris* esset; *TVM*, vt impiis, nimium remotis a *DEO*, quam vt huic veritati paradoxae concedere, & hoc insigni caelesti commoueri potuissent, ad quaerendam ciuitatem diuinam, tunc in tempus *subobscurus* idem supernaturalis Christi ortus esset, & a fannis atque conuitiis eorum *tutus* praestaretur. Si vero *ANTE tres menses* coniugium illud contractum fuisset, *primus scopus irritus* factus, ac dubitationi locus datus esset, an id, quod in Maria exsistebat, a solo Spiritu sancto sit. Dictio enim Matth. I, 18. *οὐκ ἦν συνελθόντων negationem concubitus* non proxime pro scopo habet. §. XX. Schol. Vel hoc vero si liberaliter concederemus: ambigi tamen potuit, *antequam haec verba scripta sunt*, an tamquam illibata virgo Jesum concepisset. Nulla autem suspitioni causa suppetebat, si *non prius* ad Mariae consortium accessit Iosephus, quam *supernaturalis in ea foetus existentiam* suam documentis minime contemnendis *exseruerat*, & angeli augurium *com-*

probauerat. Haec ratio consentit cum verbis *περὶ ἡ συνελ-
θειν*, eaque egregie confirmat. Si *multum* ULTRA tres
meses inde a conceptionis momento procrastinata nu-
ptiarum esset celebratio, grauiditas Mariae interea tem-
poris *notabilior* euasisset, nec sine dicteriis ac maximo de-
decore celebrari potuissent illae. Suspicious, vt sunt
mali, homines, quorum in oculos grauiditas Mariae incur-
risset, iudicassent illico, in turpitudinis solatium illud con-
iugium adhiberi; diulgassent, quam primum de filio
Mariae, nato, nuntium accepissent, cum *intempestiuo amo-
re procreatum esse*. Quod opprobrium, si vllum aliud,
rerum Christianarum initiis noxium futurum fuisset, ef-
fecissetque, vt vel optimi quique Iudaeorum, (*εὐγένητων*
valde aestimantium §. XX. & V.) detrectassent, Jesum pro-
dudum sponso *coniunctionis nostrae cum Deo instauratore*
habere. (Vide infra.) Adeoque *alter scopus*, qui sapien-
tiae atque bonitati Dei non potuit non praefixi esse, *in-
cassum* abiisset; dum multi Christum haud agnouissent
ipsi, nec minus alios, ad eum reiiciendum, induxissent per
argumentum, quo quidem, salua Dei gloria, iis subtracto,
peccata infecta fieri potuissent. His consideratis, pate-
scit, *circa mensem TERTIVM* inde a facta Christi conce-
ptione coniugium Mariae cum Iosepho initum esse, ne
cum hoc temporis articulo, paullo plus minusue, quam
trimestre spatium complectente, simul opportunitas ela-
beretur ea, quae *honestati natiuitatis Christi maiorem spe-
ciem faceret*, hoc est, qua matrimonium ita contrahere
licebat, vt Jesus deinde ex eo prognatus *videri* posset iis,
quibus notitia miraculi plus obfuisse, quam profuisset.
Forte quod angelus dicit IENNHΘEN *ἐν αὐτῇ, natum* in ea,
declarat, foetum iam per tres menses, in vtero conclusum,
profecisse. Matth. I, 20.

Si §. XXXII & XXXIII. coniectura non aberrauimus: diuinare nunc quoque licet, quo loco Maria atque Iosephus coniugio se inuicem deuinxerint. Fuit is *Nazaretæ*. Nam 1) ibi commorabantur vterque circa tertium mensem inde a conceptione Christi. Luc. I, 26.56. *Μαρία ὑπέσχεθη ἐς τὸν ὄμιον αὐτῆς.* Maria Elisabetham, propediem parituram, reliquit, vt, se *formalem florentissimam virginem* esse, demonstraret, siquidem mos fuit inter Iudæos, vt virgines a mox parituris fecederent, & reuertit Hebrone *DOMVM* suam nempe *NAZARETAM* eoll. Luc. II, 4. 2) Quia, dum ibi diu degerant, in familiaritatem eorum peruenerant, qui ibi *DEVM* serio colebant; Opus autem fuit, vt homines pii, miraculi consilii, solemnitati nuptiali adessent, propter rationem non vnã. 3) Quia parentes Christi, postquam iter, Bethlehemum Hierosolymasque faciendum, emensi essent, *redituri erant Nazaretam* Luc. II, 30. & ex Aegypto reduces, itidem *Nazaretam repetituri* Matth. II, 23. ibique reliquum *vitæ tempus transacturi* erant. Propter hoc consilium conducebat, Nazaretæ coniugium contrahere, vt id ciuibus *constaret*, ac redeunti Mariæ ac Iosepho vna cum Iesulo nihil opprobrii fieri, nihil difficultatẽ obici posset.

§. XXXIV.

Si Iosephus *EO STATIM tempore ab angelo Domini eruditus*, & vt Mariam in coniugium reciperet, *monitus est* (§. VII. seq.), quo *graviditas Mariæ sentiri coepit*, mense nimirum *tertio* inde a primo momento conceptionis Iesu (§. XXXII): *eodem fere tempore Iosephus & Maria nuptiarum solemnita celebrarunt*. Probabile est *PRIVS* 1) *quia eodem tempore*, quam primum nempe graviditas Mariæ indicia constabat, eademque Iosepho, sponso Mariæ, (iussu fortæan sponsæ, ab eius fortasse amicissimis,) nuntiabatur, *dolor Iosephum maxime pupugit; atque timor, ne legibus diuinis aduersum foret, Mariam in matrimonio habere*, (comes opinio, eam virginitatis florem amisisse §. VI.), *eum sollicitauit, vt Mariam missam faceret* (§. VIII.); *His autem Iosephi caris atque consiliis mature occurrendum fuit*. 2) Quia, si diu post *tertium* hunc *mensem* Iosephus instructus & ad coniugium impulsus fuisset, *opportunitas nuptiarum*
ad

ad finem obtinendum *minor* fuisset §. XXXIII. Si ANTE hos tres menses; euidencia miraculi non tanta euasisset, quanta potuisset euadere & nunc vere euasit §. XXXIII. Immo vero Matthaeus, qui narrat, Josepho visionem contigisse, *postquam Maria grauida inuenta* esset, aperte negat, *ante tertium mensem* eum diuina sorte admonitum esse §. XXXII. CONSEQUENTIA huius argumenti satis firma est. Suspicionem enim, quae oboriri cuipiam posset, quasi Josephus cunctatus, & *interposito* post visionem quodam *interuallo* demum, connubium cum Maria ingressus esset, reprimitur α) eo, quod in mandato angeli non legimus *praeceptam dilationem* nuptiarum, sed nuptias *simpliciter* praeceptas; maxima autem *animi commotio*, quam singularis illa reuelatio in pio viro excitauerat, *moras* non tulit (per Psychol.). β) quia Matthaeus Cap I, 24. dicit: ΔΙΕΓΕΡΘΕΙΣ δὲ ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς ὕπνου, ἐποίησεν, ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος Κυρίου. Josephus EXPERFACTVS h. e. 1) *somno non amplius occupatus*; 2) SIMVL ATQVE *expergisceretur*, nullo interiecto otio, sed confestim, h. e. postero statim die, qui illum somnum, noctemque istam excipebat, *fecit, sicuti praeceperat ipsi angelus Domini*. Quotus enim quisque, Graecis litteris vel leuiter tinctus, nouerit, eam participiis huiusmodi esse α) solere potestatem, vt non solum *actum* ipsum, quem *verbi* notio inuoluit, significant, verum etiam aliquam *actus affectionem* v. c. ἐνδελεχισμὸν Jo. I, 20. *celeritatem & festinationem* α) b) verbo sequenti, quocum construuntur, inferant. Hoc loco innuitur *alacritas ac festinatio*, vt diximus; ita quidem: & Josephus *CONTINVO* post *finitum somnum* *angelo morem gessit*?

α) Licet in profanis scriptoribus explicandis haec participiorum vis affectanda perpetuo non sit: verba tamen, a *sapientissimo* inspirata, digna sunt, quae non populari tritina, sed quasi *aurificis* *statera*, adhibita

hibita omni animi cura atque intentione, expendantur; immo, nullam eorum determinationem frustraneam esse, putandum est (per Herm.)

- b) Perinde ac Gen. XXII, 3. (יִקְרַב אֲבָרָם) ἀναστὰς ἐπορεύθη & Abrahamus, diffisso ligno, *surgens* h. e. **STATIM & PROPERANTER** ingressus est iter. Act. VIII, II: ἀναστὰς πορεύθη ἐπὶ τὴν βύσσην τὴν &c. *surgens* i. e. **ILlico ito in plateam** conf. v. 6. Versu 18: ἀναστὰς ἐβαπτίσθη, *quum surrexisset, seu PROTIVS sacro lauacro initiabatur*. Cap. X, 20. verba ἀναστὰς κατέβη per sequentia: μηδὲν διαγυνομένως, ita explicantur, vt facile appareat, *participium ἀναστὰς, surgens*, hoc velle: *noli tergiversari, & propter scrupulos moras necltere, sed statim abi* &c. *Surgere* autem & *euigilare* notiones sibi propinquaе sunt, & interdum commutata earum signa leguntur; & Syrus Matth. I, 24. διεγερθεὶς reddit per ^γ ^δ ^ε ^ϛ ^ζ ^η ^θ ^ι ^κ ^λ ^μ ^ν ^ξ ^ο ^π ^ρ ^σ ^τ ^υ ^φ ^χ ^ψ ^ω. Enunciationem, Matth. II, 14. ὁ δὲ ἐγερθεὶς, κατέλιβε τὸ παιδίον, verosimillimum est, hoc velle: **SINE MORA sumfit infantulum, periculo SVBTRAHENDVM**. Habent autem aliqui Codices: διεγερθεὶς. v. JO. MILLII NT. a LVD. KÜSTERO retractatum p. 7. 8.

§. XXXV.

Declinandi nunc gladii sunt, quibus, iugulatum ire hanc sententiam, nonnulli aufint. Primum quidem ita minantur: *Si coniugium Iosepho-Marianum post tres fere menses inde a facta Christi conceptione initum est: Christus natus est SEXTO mense coniugii; id quod offensionis quorundam causa fuisset, vt iniquo ausu Iesum genitum, & spurium esse, dicerent. Hinc ipsa hypothesis nostra scopo alteri, §. XXXIII, indicato, aduersaretur. Concedimus priorem argumentationem, quod sexto mense post initum coniugium natus fit; sed negamus posteriorem: offensionem inde necessario ortam esse. Temporis σφάλμα minus obseruatum est, partim propter ITER Berlebe-
mum susceptum. Fuit hoc (a) necessarium, suspicione prorsus indignum; profitendus enim erat census iussu Caesareo. Luc. II, 1. (b) longum. HENR. BVNTINGIVS in itinera-
rio Scripturae sacrae Part. II. p. m. 2. Bethlehemum a Nazareth octodecim lapidibus distitisse, recenset. Sicuti (vel prae-*

praeter p. 10. 13.) paucissimis Nazarethanorum, census ergo, Bethlehemum proficiscendum fuisse videtur: ita, nec ob alias causas, multos ad tam *remotum* pagum tetendisse interea, credimus. aa) (c) Fuit illud iter *diuturnum*. Forte enim multitudo hominum censendorum, vel gravidatis Mariae ratio flagitavit, ut maturius Bethlehemum concederent. Forte tres menses, & ultra abfuerunt Nazaretha. Die enim 41. a puerperio offerebat Maria sacrificium piaculare, & ipsum Jesum Hierosolymis in templo; & tunc demum Nazaretham abducunt eum, per viam satis longam. (d) Hoc iter fiebat a Josepho & Maria, *bominibus, quorum probitas iam dudum spectatissima* fuerat, qui igitur nullam in suspicionem incurrebant, quasi ideo abirent uterque, ut non appareret, praemature tempore Jesum nasci. *Paupertas* etiam eorum nota fuit; quae, quum Mariae nihil fere relinqueret, domi curandum, suavit ei, ut mariti sui Josephi indiuisa consors esset. (e) Bethlehemus Christus non solum *noctu*, verum etiam in secreto loco, *in antro*, quod pridem stabulo inferuierat, *editus est*; hinc per providentiam divinam facile fieri potuit, ut *iis* ignota maneret eius natiuitas, qui, quo tempore Maria & Josephus matrimonium contraxerint, tenebant. Accedit, quod, licet communis Messiae, multis occasionibus excita, expectatio esset, a Maria tamen *magni quid* ab omnibus *haud expectabatur*, nec tunc diligentissime ad eam attendebatur. Odium, plusquam Vatinianum, Judaeorum in Messiam, sibi in primis destinatum, post triginta demum annos prorsus exarsit, quum ministerium publicum exordiretur Jesus. Hinc *difficilius* fuit, *post tot annorum decursus*, natalium eius conditionem *investigare*. bb) Alios enim existimes, tunc *ignorasse*, quo tempore matrimonium

nium hoc initum fuerit, adeoque ignorasse *respectiue* (qua coniugium) praematurum fuisse partum Jesu. Alios, qui id non ignorauerant, vel a sapientissimo huius vniuersi rectore, vt *vita decederent, iam iussos & in aliam iam euocatos* esse, cc) vel in Jesum *credentes* fuisse; reticentes igitur, quod sine peccato, in publicum commodum, reticere potuit. Alios alia ratione impeditos diuinitus esse, quo minus natalium Jesu honestatem in discrimen adducerent.

aa) Adeo admiranda Dei sapientia per iter Mariae Bethlehemum susceptum, atque a censu, isto praecise tempore ineundo, procuratum, *vos fines* vna assequuta est: *tvM* vt vaticinio Michae V, 2. euentus responderet ac *Messias Bethlehemini* oriretur, *tvM* vt saluo natiuitatis honore ibi oriretur.

bb) Licet id hodie videre. Si eo tempore, quo quis nascitur, non notatur, an is legitimus, an spurius filius sit, deinde facile cauetur, *ue lippis & tonforibus eius nascendi fors innotescat.*

cc) (conf. Matth. II, 20.)

§. XXXVI.

Altera obiectio est: *Si Maria breui ante puerperium vocatur *μνηστευμένη* Josepho; non statim mense tertio inde a conceptione Messiae (seu non eo fere tempore, quo Joannes nascebatur) eius coniux facta est.* Atqui verum est prius per Luc. II, 5; ergo & posterius.

§. XXXVII.

At, nego *PRIMUM* consequentiam maioris: *Quaecumque proxime ante puerperium desponsata vocatur, ea non fuit coniux, ante id tempus, quo ita nominatur; ita corrigendae, quaecumque proximo ante puerperium tempore vocatur NON NISI desponsata &c.* significatu praecise. Namque certum est, per *synecdochen*, in sacris litteris frequentissimam, *partis & totius nomina saepe commutari;*
&

& minus edicere, quam reuera significant. Quid igitur, si propter singulares causas, per *λιτότητα* & *μείωσιν* diceretur *desponsata*, intelligeretur autem simul *maritata*? quemadmodum *puppis pro naui, rota pro curru, tectum pro domo, mucro pro gladio, aperire os, pro eximia, & aperte loqui, salutare pro familiaris colloqui, a) permittere, pro largiri vires* Ebr. VI, 2. usurpatur. Lucas vero tantum dicit: *σὺν Μαρίᾳ τῇ μεμνησευμένη αὐτῶ γυναικί.* Quum igitur particula *exclusiua* desit: *vnus*, nempe *desponsationis, positio, non est alterius, nempe nuptiarum, exclusio.* Joh. XVII, 3. Sed hac responsione nimium indulgere sententiae, nondum vero facere satis difficultati videar, nisi ostendatur ratio, cur *vnus* desponsationis mentio fiat, & tamen, *nuptiarum* ideam simul inclusam voci *μεμνησευμένη* esse, existimem.

a) Quam Syrus adhibet, vox *لصاحبة*, positus ponendis C. I, itidem & *coniugem* significare potest.

§. XXXVIII.

DEINDE igitur & *speciatim* respondeo: Verba *ἀνέβη* --- *σὺν Μαρίᾳ*, *τῇ μεμνησευμένη αὐτῶ, γυναικί* propter articulum *τῇ* sic intelligi posse: *ascendit* --- *cum Maria* (*MARITA vtiq; sua*) QUAM SUPRA SCRIPSIMVS *Josepho desponsatam* FVISSE Luc. I, 27; ita vt apud vocem *Μαρίᾳ* & *αὐτῶ* incisiones fieri debeant, nec quidquam velit Lucas, quam *determinare obiectum*, Mariam, & *pro-uocare ad superiorem eius commemorationem*, declarando, *eam ipsam, cui Gabriel apparuerat, & grauiditatem promiserat, promissionis complementum vidisse, & hanc, nec aliam, dicere se, ἔγνωεν euafisse.* Existebant enim *plures Mariae*, eaeque forte *grauidae*, quarum vni adiunxisse se in itinere *Josephus* credi potuisset.

§. XXXVIII.

XXXVIII.

Voci *γυναικί* §. XXXVIII. notionem *uxoris* adsignauimus, quia non solum generatim notare solet *feminam*, verum etiam 1) sigillatim *uxorem* i. e. partem societatis coniugialis inferiorem i. Cor. VII, 2. 3. 4. 10-14. i. Pet. III, 5. Tit. I, 6. Nec vero ob hanc solum rationem, verum etiam 2) quia, Mariam cum Josepho re vera *in matrimonio vixisse*, tot argumenta Cap. I, §. 5-27. loquuntur; id autem *matrimonium ante tempus, quo Beiblebentum abierunt, contractum est*; sicuti patet *tum* ex eo, quod sub prima comperta grauiditatis Mariae criteria id factum est §. XXXII. *tum* ex eo, quod tempus post abitum ad censum minus commodum scopo huius coniugii fuisset §. xxxiii. 3) propter eum ipsum *locum Luc. I, 27. quem in hoc nostro Luc. II, 5. in verbis, τῆ μεμνησευμένη αὐτῶ, respici & confirmari*, ex indicio non despiciendo, TH, suspicatumus. Vti opposita, posita iuxta se, magis elucescunt, sic *opposita ratio*, in verbis Luc. I, 27. Γαβριὴλ - ἀπεσάλη πρὸς παρθένον μεμνησευμένην ἀνδρὶ, ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, quomodo haec Luc. II, 5. accipienda sint, monstrant. Eo tempore, quo diuinus legatus Mariam salutabat, nullum praeter desponsationis, vinculum inter Mariam & Josephum erat. Ecce ergo, quam caute, quam diligenter *non dicatur πρὸς γυναῖκα, sed πρὸς παρθένον?* Desponsationis Mariae mentio nondum vlla facta fuerat. En! igitur, quam *studiose articulus τῆ, quem Luc. II, 5. legitimus, omissus sit, & nudum vocabulum μεμνησευμένην legatur!* Cur autem loco hoc Luc. II, 5 non itidem habetur, ἀπογράψασαι, σὺν Μαριαμ τῆ μεμνησευμένη αὐτῶ, παρθένο; Cur loco παρθένο substituitur *γυνή?* Certe libentissime Lucas supra adhibita a se verba, quia h. l. ad ea prouocare animus fuit, eadem, minime mutata, repetiisset; verum *commutatio rationum Mariae postulauit*

lauit commutationem vocum, quae commutatarum rationum, hoc est, celebratarum interea cum Josepho nuptiarum, in desponsatione promissarum, index esset.

§. XXXX.

Articulum τ̄ Luc. II, 5. vim habere *reproductorio-indicatiuam*, (ignoscite critici!), non prorsus abso-
num videtur, PARTIM quia *minime infrequens* est hic
articuli vsus a); PARTIM quia absentia articuli τ̄, in
Luc. I, 27. loco, e quo noster illustrationem sortiri suam de-
bet, praesentis, nos monet, *ne eum vt fortuitum, insuper ha-*
beamus, sed meditando ei inhaereamus parumper. Me-
ditatus autem vix quidquam videbit, quod eo commo-
dius denotetur, quam id, quod diximus, & in reliquis tot
exemplis eo notatur, nempe consilium Lucae, *reuocandi*
lectori in memoriam superius Luc. I, 27. dicta, vt maxime
notabile illud subiectum, quod, vt mater Messiae esset, Deus
dudum Gen. III, 15. destinauerat, extra dubitationis aleam,
& confusionis, vt ita loquar, periculum poneretur.

- a) Articulum τ̄ vim saepe habere relatiuam, & indicis digiti instar ad
alia verba spectare, notat Celeb. CHRIST. AVG. HEVMANNVS in
dissert. qua *geographiam Christi Jo. VIII, 6. 8.* interpretatur p. 26.
Vt EVSEBIUS (Hist. eccl. Lib. III. c. 39) historiam de muliere, accusata
apud Christum, a Papia conscriptam, *diuersam fuisse ab ea, quae in*
octauo capite Euangelii Joannis legitur, indicet, scribit *negi γυναικίς*
(von einem Weibe) non *negi τῆς γυναικίς* (von dem Weibe) *vti eum*
scribere oportebat, si mulierem illam Joanneam significare voluisset.
Neque vero in scriptoribus sacris ipsis haec articuli praepositui em-
phasis anaphorica infrequens est: Matth. I, 17. *πῶς οὖν ἐγένετο ἀπὸ Αβρα-*
αμ τοῦ πατρὸς τοῦ θεοῦ, διὰ τὸν Ἰσραὴλ, ὅτι ἡ ἀβραάμ ἔγενετο ἀπὸ Αβρα-
Matthaeus ENVMERAVI, *generations ab Abrahamo &c.* Articulus
a) igitur *superius commemorata respicit.* Idem dicendum de articu-
lo τ̄ Cap. I, 25. *ἐγένετο ΤΟΝ ἑνὸς ἀγγέλου πεπερὶτ ἸΛΛΥΜ* filium, qui SV-
PRA in oratione angeli com. 21. NOMINATVS est. Adde Cap. II, 2.

H

H

πῶ ἐστὶν Ὁ rex ἰσραὴλς *Eucides ubi est rex ILLE*, nobis, litteratis Iudaeis A-
rabcis, dudum in codice sacro, & nunc speciatim, per τὸν ἀστέρα, di-
uinique spiritus in animo nostro operationes, IAM SIGNIFICATVS
Comm. II. Ἐγὼν ΤΟ παιδίον, *inuenerunt illum infantulum, QVEM DIXI-
MVS* quaeuisse magos, vt colerent; & Herodes, vt occideret. Com.
ἐζητήσατε περὶ τοῦ παιδίου. Diligenter disquirite de infantulo, τῷ, DE
QVO V. 2. SERMO FVIT. Cap. III. I: τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς ἔρημον
ἐπὶ τῷ Πνεύματος *Tunc Iesus seorsim abducebatur in desertum a Spi-
ritu EO*, cuius capite praecedente com. 16. FACTA MENTIO erat,
in verbis: ἰδε (Joannes) τὸ Πνεῦμα τῷ θεῷ καταβαίνον κ. τ. λ. vidit Spiritu-
m DEI descendentem. cet. Confer Luc. III. I: ἵππερ ἐν τῷ Πνεύ-
ματι ductus est ab ISTO Spiritu, QVEM modo, cum appositione vocis
ἀγία, DESIGNAVI, quo Iesum plenum fuisse dixi, nempe a Spiritu
SANCTO. Eandem emphasin articuli praepositivi *mnemonicam*
obseruare licet Matth. XI, 2: ἀκούσατε ΤΑ ἔργα τῷ Χριστῷ, *quam audi-
visset opera illa magna*, in vaticiniis, vt criteria Messiae, PRAENUN-
TIATA. Cap. XXI, 2. εἰς τὴν κωμὴν prope illum pagum, QVEM VER-
SU I. NOMINAVI (Bethphage). Act. VIII, 3. ἔγβετο ἀπὸ τῶν ἑλληνων Τῆ
Δαμασκῶν, *neg factum est vt revera appropinquaret Damasco ILLI*,
versu 2. MEMORATAE, in qua Christi affeclas capere, mens Paulo
fuerat, SED (§. VI. b) subito cet. Versu 6: ἀνάστη εἰς ἱερουσαλὴμ εἰς ΤΗΝ
πόλιν, surge & ingredere ILLAM, SVPR V. 2, & 3. DICTAM vrbein,
Damascum.

Si vacaret, & propter hoc solum tractationis nostrae Caput II,
(quod serio me defensurum esse, negavi §. XXVIII.) esset opus, studio-
sius noui foederis tabulas peeserutari: exemplorum, vel his adductis
multo aptiorum, plenas, spero, dari ceras posse.

§. XXXXI.

Aliam, ecce! has tricas expediendi rationem; quae
an subministrata in Sphis XXXVIII. XL. aptior sit,
tuum esto, optime lector! diiudicare. Scilicet verba Luc.
II, 5: τῆ μεμνησμενῆ ἀντιῶ, quae *parentherica* sunt, sensu RE-
MOTIVO sic accipi possunt, vt suspicio, quasi Iosephus
graviditatis Mariae caussa esset, aperte contundatur ac
prorsus conficiatur, hoc modo: Iosephus abiit Bethlehe-
mum cum Maria, *desponsatae simili a*, quam non nisi de-
sponsatae instar *buc usque & habuerat & habebat*, seu ipsi
IN-

INTACTA. Mariam enim coniugem Josephi tunc fuisse, satis inter omnes constabat, sed de eo cespitare quis potuisset, an haec vxor tunc marito *intacta fuerit*, nec ne? Lucas igitur hanc haesitationem occupat, per additamentum, rei quae, indicanda erat, maxime idoneum: *μεμνησευμένη*, docetque, Mariam, non obstante statu, in quo erat, coniugiali, esse *παρθενον καθαραν καὶ ἀφθαρτον*. Jucundum fuit, MATTHIAM POLVM, ab his partibus stantem, a) offendere. *Non SPONSA tantum, inquit, fuit Maria, sed & NVPTA. At sponsam maluit Lucas dicere, quia Josephus Mariam HABEBAT VT SPONSAM. Nam sponsae interdictae viris, inquit Hebraei, perinde sunt, vt menstruatae.*

- a) Adiectiua de plena rei conditione, quam alias notant, saepe partem tantum, & unam qualitatem innuere, ludus foret, exemplorum copia declarare; v. c. Matth. VIII, 22. *νεκροὶ* mortui, h. e. aliquid cum mortuis commune habentes.
- b) In *Synopsi Bibl.* in LVCAM (edit. Londin.) pag. 890. sub. voce: desponsata.

Mitto coniecturam non solum ficulneam, verum etiam fini alteri huius coniugii, satis certo (§. XXXIII.), & prudentiae, qua in istis ecclesiae Christianae incunabilis opus fuit, aduersariam: quae nimirum verba: *ὅτι Μαρίας τῆς μεμνησευμένης ἀντὶ*, coniungit cum *ἀπογαμβρίας*, hac mente: ascendit Josephus cum Maria, quam quidem in conjugio habebat, sed quam maluit referri in album censorium titulo *desponsatae*, vt publice profiteretur, se humanae Christi naturae causam nullo modo esse, atque, vt id olim e tabulis his publicis conflaret.

§. XXXXII.

Tertius scöpus est: Si *Iesus SVB CONIVGIO natus est: euentus contradixit vaticinio* Jes. VII, 13-17, quod, Messiam e VIRGINE nasciturum esse, edisseruit. Facile autem illum praetervehare, modo obseruaueris, *vatem loc. cit. innuere virginem formalem, virum numquam*

quam expertam; minime vero virginem civilem, personam perpetuo caelibem. §. III. pag. 6. Nexus enim externus, seu status coniugalıs Mariae tanti momenti non fuit, vt oraculo diuino negaretur; & quam mancum criterium matris Messiae, dignoscendae, continuisset propositio: *Messias e caelibe nasceatur!* Illud quod vir diuinus in signum, maxime admirandum proponit, consistit in hoc: *Immanuel concipitur in utero virginis*, strictissime dictae, seu *illibatae*. Hanc veritatem autem, tantum abest, vt nostra hypothesis nefario ac detestabili conatu labefactet, vt eam potius πῶς καὶ λέξ propugnet §. 2. 3. * & eo, quod, *tertio demum mense post conceptionem Jesu* coniugium Iosepho-Marianum initum esse, ponit, (§. xxxii.) illustrare studeat. Asseueramus enim, Jesum, s**v**b connubio isto natum esse; neuiquam vero, eum **ex** eo prodidisse. **I**NSTAS: miraculi ἐνστασιαστικῆς Christi gloria paululum saltem offuscata est per hoc coniugium Iosephi atque Mariae; atque impediuit hoc, quo minus plenum illius iubar tunc omnibus manifestissimum esset. Concedere vero totum hoc argumentum, Deo haud indignum existimamus, rationes concessionis capite III. plenius exposituri. Heic quidem breuissimis indicamus *ignorationem* seu offuscationem illius miraculi, fuisse effectum coniugii Iosepho-Mariam **NON NECESSARIUM**, sed *accidentalem*, oscitantia ipsorum hominum productum, adeoque odii nihil in coniugium istud, diuinitus procuratum, deriuare. Quis enim, ex stercore aurum colligere, id est *ex abusu* hominum diiudicare, satagat, rerum pretia? a) **P**OTVISSENT iidem homines, quibus, minus attentis, *Jesum ex coniugio Iosephi ac Mariae susceptus* videbatur, aequae bene cognoscere, nihil prohibente coniugio, *Jesum tantummodo s**v**b istius coniugii umbraculo* editum esse.

Si

Si modo doctrina Christi ac *Σαυαταρεγγία*, commoueri se, passi essent, ad ei cupiendum & ad pie de natalibus eius sciscitandum: ignari eorum conditionis haud mansissent. Me certe longe perspicacior sit, fatendum est, qui vinculum aliquod interhas propositiones videt: *Iesus educatur a teneris inde unguiculis ab hominibus conubio sibi deuinctis; ergo admiranda natiuitatis Iesu conditio ad vnum omnibus NON POTUIT NON ignorari; nemo POTUIT videre id manticae, quod in tergo erat. Satis (β) graues causae bono & sapienti Deo fuerunt, cur per tempus aliquod toleraret, immo vellet accidentalem aliquam & partialem miraculi illius obscuritatem. Eius enim hoc miraculum indolis fuit, vt eius veritas oculis demonstrari haud posset; testimonium autem Mariae vel aliorum omni exceptione maiora non haberentur a prauis hominibus. Sicuti igitur in veteri testamento Deus vaticinia de filio suo, cum rebus ALIENIS MIXTA, obscurauit, ne diuersae filii naturae, euidenter propositae, fidem amitterent & chimaericae viderentur a): sic etiam congruebat diuinae sapientiae, plenam publicationem miraculi sublimioris originis Iesu ei tempori reseruare, quo plura euidentissima miracula, quae diuinitatem Iesu loquebantur, etiam ad hoc probabile reddendum conspiratura erant & quo, impletis omnibus de Christo vaticiniis, satis praeparatis hominum animis, maiori cum spe successus, vniuersam doctrinam de persona Iesu plenis quasi decantare buccis licebat Marc. III, 23. γ) Neque enim perpetuo silentio miraculum natiuitatis Iesu oppressum est, sed temporaneo tantum, dum in tenellis herbis esset noua gratiae oeconomia. Parcius vt id aliquantisper luceret, non nisi ideo voluit Deus, vt deinde, effulgentibus ex publico quasi theatro & reliquis euangelii*

veritatibus, eo copiosiores atque angustiores radios spargere possēt, quibus antea ignorantiae ac praeiudiciorum nebulae, ringensque Momus nimis offecissent. δ) Immo vero existimandum est, etiam *tunc* seriis *Dei* cultoribus (hi enim vni talium miraculorum finem capiunt, iisque non in transversa rapiuntur) occultum minime fuisse: *quod Iesus patris humani exfors sit*; Mariam item ac Iosephum lubentissime rei gestae rationes iis exposuisse, quos, earum notitia non indignos neque abufuros esse, certi fuerunt. Vide haec capite III, diducta fatius.

a) PIERRE ALLIX dans *reflexions sur les livres de l'écriture sainte pour établir la vérité de la Religion Chretienne* Part. II, l. I. cap. 7. pag. 67. seq.

CAPVT III.
DE
FINIBVS
PER
CONIUGIVM JOSEPHI ET MARIAE
INTENTIS.

Coniugium Iosephi atque Mariae α) GEN. non sine finibus existit;
β) SPEC. cum utilitate & publica & priuata coniunctum fuit.

§. XXXXLIII.

Cum *singulorum* hominum vitae rationes non a fortunae temeritate pendent, sed a sapientissimi prouidentia Numinis reguntur; tum eas, praecipue, quae ad *vitae CHRISTI* conditionem pertinent, non sine causa & consilio esse, sed *singulari* a) Dei nutu temperatas esse, omni vacat dubio. Act. 11, 23. Cap. 1111, 28. Jo. X1111, 31. Matth.

31. Matth. XXVI, 39. Quod igitur JESVM CHRISTVM sub velo coniugii, E QVO tamen vere non prodiit, ortum videmus (Cap. I, & II.); id sapienti *regimine, momento,* & maxima *utilitate carere non potest. Verae utilitates, ex institutis OMNISCII auctoris oriundae,* pro SCOPIS eiusdem habere licet, (per Metaph.). Hinc utilitates coniugii Josepho - Mariani, a DEO procurati (per Theol. Dogm.), *scoporum* nomine merito censentur. Sicuti autem CHRISTVS, in *duplici* nexu constitutus, ET tamquam persona *publica,* ET tamquam *privata,* considerandus venit: licet istos *scopos,* ratione REI tam COMMVNIS, quam PRIVATAE habita, in duos ordines dispescere.

- a) Eaque propter singulari cupiditate & *inquietis* scrutandae, & expendendae sunt singulae vitae Christi *negotia,* siquidem *ad cognoscenda* *et ad ea obligamur.* Accedit haec praegnantissima causa, quod *felicitas nostra,* & summa, vnice *nititur cognitione Christi.* Huius igitur rationes an satis ponderare possis? Num vituperandus sit, qui disquirat, *quonam in statu ea vixerit, e qua nasci haud dedignatus est Christus?*

Ego quidem eo promptius me accingo, ad fines coniugii Josepho-Mariani hoc Cap. III. persequendos, quia hinc elucescet, disquisitionem in Cap. I. & II. non sterilem esse, nec me diffusum in indigno otio meo. Dum scopi coniugii Josepho-Mariani foecundi sunt abstrahendis inde multis dogmaticis *proclis:* fiet haec historia *de vero coniugio Josephi ac Mariae,* eorum tractatione, PRAGMATICA.

SECTIO I.
DE
UTILITATE CONIVGII JOSEPHO-MARIANI
PVBLICA.

CONSPECTVS.

Ratione rei *publicae* habita, finis huius coniugii fuit:

(NN) *Miraculi,* quo ortus Jesu Christi excellit, OCCULTATIO, PARTICVLARIS tum ratione TEMPORIS, tum OBIECTORVM *personalium.* §. XXXXIII.

A) EX-

A) EXPLICATVR hic finis palmarius & proximus. Subordinati ei fuerunt.

N) fines intermedii

Commodior conseruatio natalitiae existimationis Christi, ad finem obtinendam ipsi maxime necessariae,
seu propius,

defensio miraculi in tenellis rerum Christianarum primordiis

a) a scrupulis, quos mouisset ingenium imbecillium.

6) ab irrisione & cauillationibus male sanorum hostium; &, per consequens,

7) occupatio abalienationis non paucorum, qui impiorum uoculis fisci fuerint.

Hic finis tetendit

I. ad secundio rem religionis Christianae inter Iudaeos propagationem, seu procurationem inoffensae in IESVM CHRISTVM fidei.

II. ad bonitatis diuinae specimen erga malos homines; per impeditionem peccati, (quo plena futura erat venerandorum Christi natalium aspernatio & criminatio,) ac proinde grauioris cul-pae ac poenae, ex isto redandaturae.

2) finis ultimus: SALVS hominum, per fidem impetranda.

B) PROBATVR, & quidem

AA) IN SE, occultationem illam factam esse, & quidem diuisim,

max) finis primarii essentialis: OCCULTATIO miraculi IPSEA, per gradus demonstrando:

xxx) miraculum illud obscurari potuisse §. XXXXVI:

a) GENER., quia

1) nulla ratio in Dei perfectionibus est, quae repugnet.

2) Sapientia & bonitas Dei postulant, ut Deus sit cordatus i. e. temperanter apertus.

β) SPEC. quia culpa, quae ex ignorantione articulorum fidei vel fundamentalium resultat, sufficientem eorum publicationem supponit.

66) obscurari debuisse §. XXXXVII.

a) indirecte, quia

I. publicatio verae conditionis, qua Christus natus fuerat, FRVSTRANEA futura erat, dum Iudaei reiecissent miraculum natiuitatis Christi §. XXXXVIII. LIII. Nam

i) igno-

- 1) ignorabant Judaei: per Gen. III, 15. Jef. VII, 14. Melliam ex virgine nasci debere. §. XXXXVIII.
- 2) ab hominum memoria prorsus inauditum, nec in V. T. lectum erat: *virginem olim sine mare matrem euassisse.* §. L.
- 3) miraculi huius veritas oculis subici & indubitata reddi non potuit §. LI.
- 4) fedit Judaeis inneteratissimum praeiudicium: *matrem Messias CONIVGEM fore.* §. LII.
- 5) historiam, de hoc miraculo incarnationis filii Dei, ineptissimam homines quique comparassent cum gentilium historiis, de Theogonia & diis impraegnantibus §. LIII.
2. maxime NOXIA fuisset LIII-LVIII; dum anam inde arripuissent Christianae religionis hostes, eam totam ad ludibrium referendi, multosque a Christo auertendi Dicitassent enim
 - a) eam absurdissimis ac manifestissimis *contradictionibus* plenam esse, immo *nisi* §. IV.
 - b) eam non nisi veterum superstitionem, absurdas religiones, instaurare §. LVI.
 - c) Jesum *Beelzebulis* legatum Jo. VII, VIII. X. esse, & *filium*, minime Dei. Ipsi Jesu confessionem, quod *nullo patre humano* vsus sit, dictis fauere. §. LVII.
 - d) saltem clamassent: Sectae notae, Christianae, auctorem esse *spurium*; in quo opprobrio, inter IVDAEOS inuidiosissimo, tamquam ad scopulos & saxa adhaerescere potuisset applausus, quo Jesus excipiebatur. §. LVIII.
 - e) flagitiis deditos esse, qui Christum sequerentur, imitantes forte turpitudinem ortus magistri. L VIII.
- f) directe, quia *obscuratio utilior* fuit, pietatis oblacula remouens. LX. LXI LXII. LXIII.
- 66) Re vera *obscuratum esse* §. LXIII.

(NB. Quae in sequenti pagina (*systematis & harmonicae connexionis tantum causa*) leui penicillo adumbrata conspicis, in tractatione ipsa *praeremittentur*, quia ad forum *theologicum* pertinent; cauendumque est, ne dissertatio *philologica* a titulo suo abist: momentibus idem excellentissimis viris, quorum auctoritati dediti sumus.)

Probabilis euadit *vere facta* obsecratio per

I argumentum a *simili ad simile*, e statu exinanitionis Christi, hoc est:

- 1.) e rationibus vitae, quas sibi voluit esse *miserrimas*. §.
- 2.) ex occultationibus veritatum de se aequè momentosarum, eo tempore, quo in terris conspiciebatur, factis. §.

II ex *indole* miraculi, ea, vt illud non demonstrari posset; & proximo *scopo* eius: qui non constitit in *publicatione*.

III ex eo quod Matthaeus tam caute procedit, Cap. I. 1-17. (§. V.)
 666) finis primarii *determinatio accessoria* duplex: quod *restrictiua* fuerit occultatio: seu

- 1) *temporaria*, seu protensine, ex occultatarum grauissimarum veritatum & *successiuae* reuelationis exemplis §.
- 2) *particularis*, s. extensue, ratione hominum, quibus dissimulabatur eximia res.

BB) occultationem illam optime praesitam esse per **CONNUBIUM** *Iosepho-Marianum*. Fiebat enim

1. saluis Dei perfectionibus: dum differt a *mendacio* & *falstloquio*.
2. alia via *aeque* commoda patuit *nulla*.

BB) EXPIATIO PECCATORVM NOSTRORVM. Pertinuit enim ad statum Christi humilem seu exinanitionis, qui totus *meritorius* est, quod videri vellet consueto naturae ordine e coniugio prognatus. Ebr. V, 15. Gal. III, 4. §. Huc pertinet, quod voluit

- a) *honorare* societatem coniugialem, turpissime a protoplastis deformatam, & confirmare. §.
- b) *sanctificare* nostra foedera matrimonialia.
- c) luere temerariam *elationem* nostram.
- d) satisfacere pro *neglectu officiorum* in *patres, vitricos, tutores*, & omnes nobis *praefectos*, vel bene de nobis meritos.

BB) PAEDIA

- 1) de *Philadelphe* Jesu; qui tam *prope* ad hominum sortem *accessit*, quam fieri potuit.
- 2) de eius *aequali* in *utriusque* sexus homines amore.
- 3) de pretio coniugiorum.
- 4) de sectanda *submissione*.

§. LXIII.

§. XXXXIII.

Ratione PUBLICAE caussae, proximus coniugii Josephi atque Mariae finis fuit *temporaria & particularis OCCULTATIO miraculi natiuitatis Jesu*. Quamuis enim DEVS seruo vellet I. Tim. II, 4, vt omnes tempore natiuitatis Christi digni essent, qui, *Jesum patre humano care-re prorsus*, cognoscerent: praeuidit tamen, qui mortalium animos & *locum* veritatis optime nouit, fore, vt non ab omnibus haec veritas inuisitata tunc capiatur; eam potius *petram scandali* atque *exitii* multis, & occasionem fore, vt omnem bilem Prasinam largiter in verissimum, laetabile, ac venerandum mysterium euomerent. Quemadmodum igitur bonitas diuina moram ferre potest, ac ferendam putauit istius rerum Christianarum primae aetatis imbecillitatem; ita prouidentia diuina apta constituit temporum interualla, quibus ab elementis ad augmenta, a praeludiis ad actionem solemnem ipsam daretur progredi. Eadem haec, *quia conducibilis* hominibus erat, *nescire* nobilem veritatem, quam, eam *non suo loco retinere*, praetextendo miraculosis orginibus Jesu connubium Josephi atque Mariae, cavit, ne pretiosum cimelium hostibus proderetur statim, praeuifosque, per scientiam mediam, improbos ringentis Zoili, ausus fefellit. Vt verbo dicamus: *Occultationis* finis fuit TVM *remotio* OSTENDICVLI ex inaudita natiuitatis conditione tunc apud plurimos (nec pessimos) orituri, eorumque fidem in Christum impedituri; TVM *occupatio* IRRISIONIS & CALVMNIARVM, quas hostilis multorum libido in CHRISTVM coniecisset, quando, eum *sine patre* esse, accepissent; & quae *ipsis* criminantibus *culpa*e plurimum, *aliis* vero nocentissimos *errores* & auersionem

a Christo contraxissent, adeoque pulcherrimum doctrinae euangelicae cursum fuissent remoraturae.

§. XXXXV.

In fine hoc (§. LXIII.) demonstrando ita versabimur, vt *primum* de OBSCVRITATE huius miraculi ipsa pateat, eam permitti A) POTVISSE a Deo, saluo complexu perfectionum eius; B) DEBVISSE, sapientia bonitateque eius eam exigente; C) *re vera* PERMISSAM ESSE: *deinde* vero doceatur, obscuritatem TEMPORANAM tantum fuisse & PARTICVLAREM & denique appareat, eam *optime praestari potuisse huius connubii praesextu.*

§. XXXXVI.

Argumentorum, quae declarant, salua DEI gloria coniugii peplum natiuitatis Jesu Christi miraculo obduci illudque celare aliquamdiu N) POTVISSE *moraliter*, generatim *tria* adducemus. PRIMVM: nulla DEI perfectio ab eo postulat, vt *vniversas veritates vno eodemque tempore aequo largo lucis modulo reuelet hominibus.* Quid igitur mirum; si miraculosam Jesu natiuitatem per tempus aliquod, minime dico negare, (id enim mendacium foret, a Deo remotissimum,) sed reticere voluerit? DEINDE: *Sapientia Dei, quae veracitatem, ac sinceritatem eius temperat, diuersos reuelationis gradus requirit.* Quum enim sapientia DEI consistat in constitutione mediorum, optimis finibus conuentissimorum, seu in perfectissima optimi electione: necesse est, vt rationem habeat conditionis *temporum*, & *status hominum tam externi, quam interni*; hac enim insuper habita, nec fines optimos, nec media feligere posset *accommodatissima, & felicissima.*
Ea

Ea vero quum diuersa sit diuersis temporibus (per exper.), non licet DEO cuncta vno tempore edicere, sed, reservationibus seu dilationibus publicationum non numquam opus esse, videt. Est igitur temperanter apertus seu sapienter verax. h. e. pollet habitu tacenda tacendi, remotissimus a rimositate. SPECIATIM tenendum est, citra aeternae felicitatis iacturam sanctissimum conceptionis Christi miraculum ignorari eo tempore potuisse, quo illud nondum manifestatum fuerat; (siquidem quaeuis veritatem cognoscendi obligatio facultatem eam cognoscendi praestruit;) eo autem tempore, quo id obscurius nuntiatum est, id minori culpa esse ignoratum, a) quippe ex opportunitate bene agendi maiori augetur, minori minuitur peccati quantitas. per Th. M.) Ergo cordatus DEVS neminem laedit reticendo vel offuscando veritatem, e cuius propalatione damnnum exstiturum esse certissime praeuidit, seu, quam alios (vel omnes vel aliquos) melius ignorare vere cognoscit. Minime vero inficior, simul atque eius exstitit clara promulgatio, vel vlla eius cognoscendae occasio, negari eam sine detrimento haud potuisse.

a) Vide supra laudati Ven. s. J. BAVMGARTEN *diff. de gradibus peccatorum* §. XXXII. p. 28.

§. XXXXVII.

Ambulante in terris Christo, *ex parte utique* 2) *DIS-*
SIMVLANDVM fuisse conceptionis Jesu Christi miracu-
lum §. XXXXV. evidens erit, quando *apogogice* de-
monstrauerimus: dissimulationis oppositum, plenam
puta PUBLICATIONEM miraculi, futuram fuisse ET
FRVSTRANEAM seu vtilitate destitutam, ET admodum
NOXIAM.

§. XXXXVIII.

Futurum fuisse, vt promulgatio veritatis: *Jesus sine patre humano vitam accepit*, antequam euangelium orbi vberius illucesceret, facta, *sine excideret*, illustre fuerit, simul atque, *hanc veritatem quam paucissimis sese fuisse probaturam*, rationibus dilucidauerimus.

§. XXXXVIII.

Perpendamus igitur, vt de hoc constet I.) *tenuem plurimis istius temporis hominibus cognitionem fuisse rationum Messiae*, aliquibus nullam. Longa huius rei demonstratione superfedere licet, quum omnis historia vitae Christi, ab euangelistis perscripta, eam loquatur, sufficiatque, quod Johannes, praecursor Messiae, dignissimus testis, quiritauerit: Jo. I, 26. μέσος ὑμῶν ἔστηκεν, ὃν ὑμεῖς ἔκ οὐδατε, *Medius inter vos stetit & stat* (Christus v. 25.) *quem vos nec nouistis nec agnoscitis*; quod verum Christum reiecerint; Nam εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν ἔπαρέλαβον. *In sua venit, sed sui eum non receperant*; Pseudo-Christis autem adhaeserint, THEVDAE AC IYDAE, Act. V, 36. 37. Matth. XXIII. 5. (24.); quod Judaicae gentis doctores, maxime Sectae Sadducaeorum, ne legem quidem caerimonialem, nisi diuites, pro magno pretio docuerunt, doctrinam vero de Messia plane intactam dimiserunt; quod vel magistri populi ὀδηγοὶ τοῦ λαοῦ fuerunt Matth. XXIII, 24. vnde populus vix oculatior fuerit; quod ii ipsi, qui quotidie cum Christo versati & ab eo instituti erant, vltra triennium, ne tunc quidem e prauiudicio emerferant, Christum terrenum regem fore Luc. XXI, 21, quod Maria Magdalena eodem errore infatuata Jo. XX, 15. 17. Hinc recte coniiicimus, plu-

plurimos gentis Judaicae ciues ignorasse, quo valerent non solum VATICINIA; tum illud Gen. III, 15. de femine, non viri, sed *mulieris*, caput serpentis conquassaturo a); tum illud Esaianum C. VII, 14. de עלמה puella incorrupta b) filium enixura, tamquam *signo*, re noua; tum hoc Jerem. xxxi, 22. *creat Iehoua rem NOVAM*, inusitata ratione, sine viri ope exstituram, *in terra, femina circumdabit* gremio vteri sui virum c); verum etiam TYPUS & FIGURAE: tum typus *Melchisedeci* ἀπάτορος καὶ ἀμήτορος Hebr. VII, 3, sicuti Rex noster, Messias qua diuinitatem, ἀμήτωρ, qua humanitatem ἀπάτωρ fuit, tum typus *virgae Aaronis* Num. xvii, 8. (Jes. xi, 1.) sine humectatione seu terrae foecundantis opera florem emittentis. Illi igitur, qui ex reuelatione Dei propiori scripta non didicerant, Messiae criterium fore, vt in *virgine sine viro foecunda* conciperetur, ex eaque nasceretur, illi, qui a lumine rationis, ad hoc criterium inuestigandum, parum iuuabantur, an adsensissent adserto: *Maria non ex homine concepit, & Iesus patre caret?* Nouimus quo sit opus labore, vt sententia *nondum publica*, seu nondum ab omnibus adoptata, publici saporis fiat, & quam saepe *in spongiam incumbat hic Ajax!* Difficillime fascinum vulgus deponit. Non tam regitur manifesta veritate, quam veritatis simulacro, nec corrigi vult aperte, nec emendari palam, qui sibi sufficere viderur.

- a) Vide, sis, huius proteuangelii paraphrasin in diss. nostra: *de primo primorum hominum peccato* p. 97.
 b) §. 2. Schol. a) adde IO. GEORG. ABICHT *de Immanule ex virgine nascituro* Lips. 1717.

§. L.

Penitemus II) *prorsus nouum & ab hominum memoria omnino inauditum fuisse*, vt virgo vterum gestaret, ho-

hominemque pareret, virum plane nullum experta. Omnium retro saeculorum experientia gentes, nationes ac populos omnes docuerat, binos diuersi sexus homines requiri ad sui similem producendum. Nouerant Iudaei illud ויולד & genuit, quod in genealogiis v. c. Gen. V. toties repetitur, quoties ratio originis huius illiusue Patriarchae, vel sanctissimi deinde ac Deo carissimi, indicanda venit. Nec inter miracula, in veteris instrumenti tabulis consignata, quorum *quingenta* numerant, vltimum habetur huic simile. a) Legimus quidem multa iis analogae, quae summus Thaumaturgus Christus tempore nouo patrauit, quorum quidem *quingenta genera* computantur, varias denuo ac plurimas *species* complectentia; sed nusquam memoratur, *virginem, nullo adhibito mare, matrem euasisse*. Quum igitur hominum, qui Christi tempore vivebant, animi euentu pristino simili praeparati nullo essent, ad fidem nuntio, de *invisitato virginis* Mariae *partu*, habendam, quis, eos rem, non illustrem, credituros fuisse crederet? Nisi forte tam mite b) ac tractabile hominum ingenium est, vt propter vnicum nullo vsu munitum exemplum, idque post tot temporum decursus primum & quidem in obscura & pauperula femina (talis enim fuit Maria p. 12.) obuium, damnare soleat sententiam, communi & longe illustrissima longinquae temporis experientia per orbem terrarum compertissimam, probatissimam, huc vsque immotam & inconcussam.

- a) Id, quod *uxori MANOACHI* accidit Jud. XIII. quantum distet a conditione miraculi, de quo haec agimus, nullus non intelligit.
 b) Quum Maria, diuinum tamen nuntium intuens, hoc λογισμὸς vsa sit: *Quae virum non agnouit, ea parere non potest* A. E; an hostes mitius pronuntiatu fuisent?

§. LI.

Ponderemus III.) *miraculi huius veritatem in sensus baud incurrisse*, seu eius id naturae fuisse, vt nec sentiri oculisque cerni posset, *nec tam palpabile & indubitatum per se ipsum omnibus reddi*, quam cetera stupenda Christi facinora, intuentibus tot, minime falsis, testibus perpetrata; quorum de externa saltem veritate dubitare nunquam licuit, nec dubitatum a coaeuis est vnquam, tamquam communi sensationis testimonio confirmatissimum. Huius autem miraculi, quod Iesus nec Iosephum, nec vllum alium patrem inter homines patiat, sed, *praeter virum, in Maria ortus sit*, veritas in apurum deduci minus potuit, sed *solius Mariae testimonio constitit*. Provti vero Iosephus non nisi de sua continentia idoneus testis prodire potuit, de aliorum a Maria abstinentia indignus fortean habitus, qui fidem suam interponeret; sic, ipsius Mariae testimonium sanctissimum atque omni exceptione maius esse, tanto minus credidissent arbitri, quo insignior est *2) infirmitas ac temeritas mulierum*, & quo copiosiora corruptarum virginum, earumque miris titulis causam suam subinde purgantium, *exempla* prostant. Maria *3) testificari potuit praeter hoc nihil: visam sibi esse speciem, proloquantam de se, quod sit Gabriel, nuntius diuinus; eandemque sibi, Mariae, foetum supernaturalem praedixisse ac promississe; itemque se commercii cum viro NESCIAM esse*. Haec auctoritas iudicibus an satis fecerit, dubito. De *priori* momento verba facientem vnicam risissent, *vel* tamquam inani somni specie deceptam, *vel* tamquam prae nimio eius amore, cui pudicitiam substrauisset suam, mirabiliter ingeniosam, eiusque nomen silentio ita quidem inuoluturam, *vel* tamquam refarturam,

K

ram,

ram, falsuram certe his lepidis officii factum honoris sui detrimentum. a) *Posterius momentum, Mariam nesciam esse viri, nec vllum nominare posse inter mortales rei auctorem*, si vel concessissent censores, quod quidem de non multis adserueris; nondum tamen compulsos sese vidisse eos, vt miraculum ipsum concederent, facile perspicias. Tantum igitur abfuit, vt aestimatores Mariae testimonium ratum habuissent, vt, eo reprobo, rem feriam in ludibrium vertissent potius, quia argumentis demonstrari non poterat apodicticis. Afirmatio Mariae tam parum vt proficeret, futurum fuisse, eo facilius persuadere, quod ^{aa)} tanta ignoratione characterum Mesiae plurimi laborarunt (§. xxxviii. & ββ) nulla eiusmodi manifestissima miracula praecefferant, quae aduefacere mentes potuissent, vt rei, nunquam profus audita, ad sensum praestarent, disquirendo saltem ei inhaerent. §. L. Et vero, si illius temporis rationem habemus, quod Christus *priuatus* exegit, certum est, eo quidem ponderis multo minus habiturum fuisse *κααθενομητης* testimonium, quia tunc nondum facta fuerant ea, quae deinde demum Jesum, tamquam *θεδνθρωπον*, praedem humani generis innocentissimum, adeoque lege nascendi vulgari exemptum, demonstrabant, vacillantique persuasioni, stabiliendae, opem ferre poterant.

a) Atque fac, *Genii* in aedes Mariae *ingressum* & *egressum* plurium oculis fuisse *usurpatum* (quod serio negauerim, quia Iosephus in Nazarethae oppidulo ignarus tam diu grauiditatis Mariae vix fuisset, donec *επιση εν γαστρι εγκου* Matth. 1, 18. nec in praestando coniugii promissio tergitaratus esset v. 19. §. VI. & quia angelus, qui Zachariae apparuit, non simul a concione conspectus est;) vereor tamen, futurum fuisse minorem numerum eorum, qui plenam Mariae fidem adhibuissent, quam eorum, qui publicatam rem contempsissent, dum maleuoli, eo quod sermonem nuntii, ad Mariam directum, non ipsi auscultauere.

tauerant, dicitare haud cunctati essent: ambitionis oestro percitari. Mariam, *bunc* tandem sermonem excogitasse, sed frustra ostentare. Mira enim est hominum, etiam eorum, qui prae ceteris sapere volunt, imbecillitas, quum de rebus agitur a sensu remotis, in quibus humana eos deserit & ratio & experientia, cuiusmodi *vllas* vel *multas* fieri non meminerunt, quarum integritas *praesentissimis* indubia reddi signis hand potest; mira eorundem peruicacia, quando approbandus venit euentus *vnice talis*, licet rationibus sat euidentibus suspensus. Tutius iter ingredi se putant denegando quam perhibendo adfensum. Iudicant enim *e notioribus*, per similitudines, iisque comparatis, quae vsu rerum cognouerunt. per Phychol.

§. LII.

Cogitemus III) *praeiudicium Iudaeorum* inueteratissimum de *matre Messiae*, quam fore opinabantur aliquam *coniugio deuinctam*: aequae ac prophetae, & maximus propheta, MOSES, cui aequalis Messias futurus praedicatur, Deut. xviii, 15, e coniugio legitimo progenerati fuerant; & quia concinnum videbatur, vt, quemadmodum a coniugibus, Adamo atque Heua, miseria esset introducta, sic etiam a *coniugibus* oriretur felicitas; Gen. III, 1. Testatur de eo, quod omnes a) mares ac feminae in re publica Iudaica, (prae feminis ethnicorum) *singulari obligatione* ad ineundum coniugium impelli propterea existimabantur, quod singularae obligatae erant ad studium, Messiam pariendi; testatur, quod decrepitae virgines, sterilesque vxores *minori in pretio* ac fere *contemptui* haberentur; testatur maritatarum pro se cuiusque mirifica *cupido* numerosae prolis, ista spe accensa, fore, vt sibi, rerum salutarium auctorem eniti, contingeret. Illam igitur temere sumptam opinionem, quod *Messiae mater coniugata futura sit*, tantum potuisse, vt, etiamsi diuulgatum fuisset, *Iesum Messiam ab intemerata virgine esse editum*, finis tamen, persuasio salutaris, non obtineretur, quis est, qui non videat?

videat? Immo *invidia* praeiudicatae opinionis vim valde acuisset; vt, quo ardentius vxor quaeque ex *Quarta* honorem *editi* Messiae appetiit, eo acrius, remis quasi velisque, repugnasset ac pernegasset, Jesum, qui tamquam Messias a quibusdam colebatur, a virgine natum esse, atque DEVM in hac, tenui quadam Maria, diuertisse. Et semicanae, morosae, an cum noua doctrina nunc in gratiam rediissent? Concurrite, vociferatae essent, illi praeiudicio ab incunabulis innutritae, quidquid est inter nos naturae peritorum, cognoscite sapientiam & obstupescite admirabilia scita eorum, qui dicunt *Jesum, qui existit, sine patre existisse*, qui vos, vos etiam legis periti! non plus sapientiae, quam lapides, habere demonstrare student, firmissimisque exituum minantur. *Exiguus eorum* manipulus, quorum in animis opinio illa non nidulata, vel iam enecata saltem fuit, tunc quidem *copiosiori* secus sentientium numero haud suffecisset, ad saniorum mentem perducendo. *Difficulus purgatur ager anno, qui saeculo vno pluribusue dumeta genuerat.* Et maiori cum negotio dediscimus falsas opiniones, quam quo didiceramus.

a) confer *Schulchan Aruch* part. III. num. 1. §. 1 & 2.

§. LIII.

Consideremus V) magnam putidissimorum *commentorum* farraginem, quae *de diis, amore stimulis*, a) eique operam dantibus, v. c. de lasciuissimo Ioue b), Danaes, atque Ladae, Tyndari regis filiae, amore capto, inter inanium Deorum cultores circumferebantur. Haec quum Iudaeis, quibus Gentiles aliquot locis permixti habitabant, prorsus non laterent: peruerfissimo cuique haud difficile fuisset, *similitudinis non nihil* in historia, de gra-

graviditate Mariae, a masculo non profecta, & *alia*, quam nominatione iam non dignabor, videre, sed non dicam, videre ac inuenire, verum *fugere*. Quam proni igitur exstitissent inimici & inimicae Jesu, ad nugarum istarum tantum odium in historiam de Jesu, immediate a Deo producto, speciose deriuandum! Acclamassent, nec vana fortassis ira, rudibus scientia litterarum exculti: historia de Maria, vi supernaturali grauida, *gentilis historiola est!* c) quo nomine affecisse longe certissimam & maxime venerandam rem, idem esse visum fuisset, ac refutasse, ac falsissimam demonstrasse. Angelus, qui Mariae adstitit, non est, dixissent, nisi *Mercurius*, deorum nuntius, vel aliud *fatidicum spectrum*, Mariae somnianti visum; siquidem inde a tempore Malachiae, a *quadringentis* & amplius annis, desierant prodigia. Josephum e factione & *conspiratione* idem cum Maria testari. Adeo igitur, *propter aliquas similes rationes in fabulis ethnicis* (quamquam *plures* multo dissimillimae sunt, immo caput rei similitudinem fugat, diuersissimum, si rite expenditur), quibus profligandis istius temporis conditio nondum suffecit, ante resurrectionem Christi conducibilior d) fuit disimulatio miraculi, quam publicatio; eo valitura, vt & nuntium, de *viso* Mariae angelo, & de superuentu Spiritus sancti, ineptis ac fide indignissimis idololatrarum naeniis adgregarent, et, quidquid est domi cachinnorum, paratum haberent plurimi in huius causae vindices.

- a) Vid. praeter alios Mythologos LILII GIRALDI *hist. Deorum syn- tagma*.
 b) Vide, post fontes, seu haecnas potius harum fabellarum, poetas, reliquosque profanos, NATALIS COMITIS *Mythol. Lib. II. Cap. I. p. m. 92. PP. GAUTRUCHE Poetische Historie* p. 10. II.
 c) Nullo non tempore, dicis, adficari hanc h uiam sanctissimae historiae potuisse, adeoque plus probare rationem, quam probare debet, hinc nihil:

RESP. Completo miraculorum vti necessarium sic sufficientium, inde a saeculis aeternis decretorum, numero, innotescitibus tot ac tantis aliis argumentis, indubiis, quae *singularitatem* Jesu, vt ita loquar, demonstrabant, elumbe magis erat hoc praesidium, nec tam miseris armis licebat aduersari rei, nunc multo speciosiori; quamquam antea multi iis permoti fuissent, vt in *deribus* sordibus perseverarent. Temporibus periodi *aliae* aliis sunt patientiores veritatis. Miles Darii non nisi ligno instructus, quod igne durauerat, Curt. Lib. III, c. 2. terribilis quidem sit puerulo inermi; sed eidem, annis, animo viribus & armis (hodiernae militiae) aucto, non item. Non obteret rite resistantem. Sit venia huic *simili*, re tanta indigno!

d) *Obuertis* §vis xxxviii - liii. *generatim*: publicatione miraculi, isto tempore, quod supra saepius designavi, facta, aequè multos forte ad fidem in Jesum Christum esse perductos, atque ab ea abducti sunt.

RESP. Vicisti vero tu quidem *forte*; si id prius euiceris, pessime sibi consulere, qui quinque vel quatuor argumentorum pondera suspicioni, praesidio nudatae, anteposenda esse iudicant. Vni atque alteri profuisse publicationem, infra concedam; sed pluribus non obfaturam fuisse, a te nobilioribus argumentis, nostris vero antiquatis antea, demonstrandum est.

§. LIII.

Bene tamen cum re Christiana fuisset actum, si hos intra limites constitisset malum. Neque vero solum REICISSENT multi adsertionem, Christum patris humani expertem esse §. xxxviii - liii, si in vulgi notitiam dimanasset maturius, verum etiam, vltierus progressi, eam EXAGITASSENT, ansamque inde arripuissent, *perstringendi doctrinam Christianam*, eiusque *cursum retardandi*. Qui nouerit, homines, diuinis studiis nondum emendatos, ita adfectos esse, vt non solum renarrent libenter, verum taxent etiam, quae noua suisque sensis minus congruentia, maxime circa religionem, audiunt; qui tenet, quae nam odii nouercalis, quo Iudaei Christo, munus propheticum exorso, graues esse numquam desinebant, natura sit; qui recogitat calumnias multas, quibus iam oneratum Christum iuerunt inuidi, tamquam *κειμενον εις σημεϊον αντιθ. εννομενον*

Luc.

Luc. II, 54: is minime ambiget, miraculum conceptionis Christi conuitiis vt proscinderetur, fuisse futurum, pessimamque eius obrectationem complures circumuenturam, ex §. XXXXVIII-LIII. colliget.

§. LV.

Crepuissent Judaeorum impii, (erant vero non impiorum, si numeros comparas, pauci) I) *contradictiones absurdissimas*, a ratione ac fide humana alienissimas, quibus laboraret, immo scateret *doctrina Christianorum*. Continere eam dogmata, questi essent, quibus fieri puerilius atque ineptius posset nihil; res tradere, communem hominum experientiam tollentes, veritatibusque, vnanimi populorum consensu certis, contrarias, ceu e principio eorum capitali apparet: *Jesum sine patre esse procreatum*. Quum vero DEO indigna sint, disputassent, praecepta, quae communes notiones tollunt, quis credat doctrinae Christi tamquam diuinae? Christianis nemo, nisi veri negligens, magistris ad religionem vtitur. Miracula in V. T. patrata alius generis esse, & indubia, & flagitata a sapientissimis finibus, atque vtilia. Docere quidem, licisset Christo cupientibus, magnam illam causam, cur Jesus eo ordine, quo genus humanum deprauatum propugatur, non exortus sit; sed eo tempore, quo Jesus nascebatur, nondum gaudebant mentes tanto cognitionis apparatu, vt rationes reddere possent omnium in Christo mirabilium, eaque defendere; immo nec gauisi sunt sufficienti, eo tempore, quo Christus munere prophético fungebatur, §. XXXXVIII. Nec vero hoc tempore locus fuit defensionis veritatum; nunc primum ex ore sapientissimi magistri hauriendarum, & imbibendarum. Ji interea, quibus mens laeua fuit, hoc crimine, Christum chimae-rica docere, multum profecissent.

§. LVI.

§. LVI.

Vt eo magis suspectam redderent Judaei, doctrinam Christi, quaeuis cum puluisculo, ad eum denigrandum, corradentes: II) *res gentilium in comparationem adhibuissent*, omnibus maxime inuisas. Nemo, dicitassent, tam est a ratione relictus, quin intelligat, Jesum, dum patrem humanum habuisse se nullum gloriatur, non nisi id agere, vt viles, *ore pagano exclusas, commentorum quisquilias recoquat*, fuce obducat; iocularia fabulosa a poetis decantata comat, vngat & expoliat. Ex hac vna doctrina de reliquis doctrinis, tamquam de veste e lacinia iudicium ferre licere. Facile vidissent, fateor, qui Christum ipsum audituri erant, eiusmodi fumum eum non vendere, sed verba *vitae* eloqui; nec tamen negari potest, contumeliosum hoc opproprium vulneris aliquid rebus Christianorum illaturum fuisse, antequam maior rerum conuersio ab ipso Christo facta fuerat, deficientibus argumentis sat euidentibus, quae miraculosam originem demonstrarent.

§. LVII.

Iidem Jesu hostes, qui *diaboli legatum* vocare haud erubescabant (Jo. VII, 20. Cap. VIII, 48. 52. Cap. x, 20. §. XXIII. seq.) quem a populari suo, Iosepho, genitum, sibi persuaferant §. XXIII, multo audacius ac speciosius docuissent: (III) *eum diabolica virtute miracula patrare*, si is ipse clarissimis verbis, humano patre se prorsus carere, inculcasset. Immo vero tortuosum ac malitiosissimum quorundam, Satanae mancipiorum, ingenium eo peruertisset hanc veritatem, vt eum, humano parente, ex ipsiusmet confessione, destitutum, pro FILIO *diaboli* venditarent, cuius virtute admiranda designaret facinora; vel ex *alio*

mun-

mundo in hunc translatum esse, nec editum a Maria, garrirent.

Ita statuendo, nimiumne indulgerem coniecturis? quum non desuerint vel iam augustissime splendente Christianae religionis lumine, qui ita fere insanierunt? MARTINVS DEL RIO, taceo Toreblancam, Bodinum, Remigium, miraculum conceptionis Christi putidissimo ac impurissimo commento infringere, obscurare saltem, laboravit. *Daemonem*, inquit, *efficere posse, ut virgo mente & corpore permanens concipiat, non tamen sine virili semine, quia virgini, dormienti vel ignarac, aliunde assumptum posset infundi. Lib. II. disquis. Magicar. qu. 15.* A sententiis Pontificiorum, ad sententias Judaeorum ratiocinari licet, quia Papismus fere totus est fabula ex Gentilismo ac Judaismo conflata. Immo vero planum est e scriptis Philonis ac Rabinorum, Phariseos infinitis fabulis, de daemonum *malorum* effectibus eiusmodi, de Archidiabolo *Samael*, & de matre eius *Lilis*, incautos decepisse, & virtutem, corpora formandi, & cum hominibus concumbendi, diabolo tribuisse. V. C. Nugantur, CAINVM non ab *Adamo* sed *SAMMAELE, impuro spiritu, ex Eua* genitum esse. *Jalkut. Chadasch fol. 5. col. 2. n. 52.* Quin immo saeculis sequentibus, *simul atque* Christiani apertius conditionem natiuitatis Jesu *profitebantur*, re vera in hoc horrendo figmento *aduersus* contra splendorem natalium Jesu miraculorum quaeuierunt. J. A. EISENMENGER *Part. I. Cap. II. p. 100.* Nec dubium est, e placitis Stoicorum atque Platoniorum has nugas eos adsciuisse. Nec huius loci est, inutilitatem eius opinionis iam refellere; nec placet, cum laruis pugnare. Risisse, vel ingemuisse potius, fatis est.

§. LVIII.

Certe capitali in eum odio incensi non intermiserunt III) tam obiectare ei, quod *amoris furto conceptus, foedissimusque spurius sit*, quam alios hortari, ut hunc, turpissimis auspiciis & DEO parentibus irato, ortum, eiusque doctrinam *spernerent* §. XXII-XXV. Causa a) dehortationis adiurata ea est, quae facile inducere potuisset b) homines, generis virtutem principe loco habentes, ut Messiam suum *abnegarent* eum, (§. 22. 23.) immo quae prudentiores etiam sibi conciliatura fuisset. Qui enim conueniret dignitati & maiestati redemptoris hominum,

L

inter

inter omnes gentes contemptim habitus, h. e. *spurius, ortus?* macula a parentibus, Deum aspersionibus, contracta? Spurius ipse DEVS legitime natis multis parafrangis postposuerat, iusseratque Deut. XXIII; *ut non reciperentur usque ad decimam progeniem.*

- a) Legimus Joan. VI, 65, 66, multos vel eorum, qui iam in disciplinam Jesu concesserant, ab eo *defecisse*, propterea quod *sermo quidam huius sinceri magistri cum ipsorum sensu haud conuenerat*. Quot eorum putamus Jesum deserturos fuisse, quando communi opinioni: *Mestas splendidissimis natalibus conspicuus erit!* rumor, licet rumor sine capite fuerit, obiecisset hoc chimaericum: *Mestas e supro ortus est?*
- b) Solent enim homines, quum de *vero & falso* dispiciendum est, spectare *personas*. M. le CLERC in PARRHASIAN. T. II. p. 31. & 32. *Jamais il ne vient dans l'esprit à ces gens là, comme on ne doit non plus ni embrasser, ni rejeter les opinions à cause de ceux, qui les descendent, ou qui les attaquent, mais à cause des opinions memes, se'on que l'on a reconnu qu'elles sont ou veritables ou fausses. Que la verité est toujours verité, de quelque bouche qu'elle sorte, & l'erreux n'en est pas moins erreux, pour venir de gens, que l'on chérit, ou que l'on honore.*

§. LVIII.

Nec temperassent sibi aliqui malefani, qui, Jesum atro carbone notare, in rebus praeclarissimis numerabant, (serui diaboli, nil magis, quam excitandos aduersus Christum carnifices molientis,) quin, accepto rumore, quod is patre careret, & quod illegitimo loco ab hominibus *parum castis* genitus esset §. L. diuulgassent: V) Jesum *νακῆ νοκανὸς νακὸν ἄδων* (sit venia verbo sanctissime ac summopere venerande Jesu!) esse. Itemque in Jesu assecclas hoc vituperio, seu delirio potius, faeuissent, eos, eo quod spurio fauerent, & turpitudinem ortus ne minimum quidem curarent, suspicionem incurrere, quod ei *flagitio dediti sint*, e quibus ille prodierit. Pauci rerum, quae geruntur, tam sunt expertes, vt, hunc, licet infru-

nitum

nitum, clamorem omni vi nocendi orbum fuisse, dixerint. Quidam saltem, huic igni adstantes incaluisse, nec sunt omnes tam sobrii, vt debilitatem criminum peruideant.

Praetermitto cetera conuitia, plaustra quorum veluti ex orco coegisset aduersatorum praua cohors, si, minus prudenter, atque ante tempus, propalatum esset sanctissimum hoc regni DEI mysterium.

Silentium sacrae scripturae tam de illis conuitiis, quam his, quae ex multis repraesentauimus §. LIII-LVIII, est eloquentissimum § XIII, XXII, XXIII, XXIII; seu *sapiens eloquium*, quod *VERVM fuerit conuubi-um Josephi atque Mariae*; cedit proinde in confirmationem totius Cap. I.

§. LX.

Tantis igitur inuasionibus apertissimum iter fecisset miraculi, quo conceptio seruatoris eminent, intempestiua publicatio! Tam periculosas calumnias prouocasset ea & inuitasset in rem sacram! cui tamen caliginis plurimum & difficultatum aliarum grauissimarum sat magna moles debellanda fuit; vt sapientiae fuisset, nouam, quae euitari potuit, non obicere. Tantum haec negotii Christo facescisset, cuius tamen patientia tot alii diuexationibus adeo exercebatur, vt, parcere ei, seu has molestias ab eo abigere, aequitatis fuisset videatur! Vt luculentius ex dictis patescat, melius fuisset reticere aliquamdiu miraculum conceptionis Christi, quam statim manifestare: duplici argumento utar.

§. LXI.

Quicumque OMNI-SAPIENTISSIMVS praenidet, publicationem instituti sui FRVSTRANEAM fore, seu bonum quaesitum non esse consequuturam: *is* publicationem instituti non eligit, tamquam medium boni istius obtinendi. Atqui DEVS, omni-sapientissimus, praenidit, publicationem instituti sui (miraculi in conceptione

Christi) *bonum seu finem intentum* (hominum tunc uiuentium fidem in Jesum Christum, atque felicitatem) *non esse obtenturam*. Ergo in medium tale non elegit, nec eligere debuit publicationem. Propositio maior per principia Theol. Nat. firmitate gaudet; In ea enim demonstratur, eum, qui omni-sapientia, scientia clarissima verissima atque certissima nexus finalis praeditus est, α) numquam sine *praefixis* & quidem *optimis scopis* agere; β) *media* determinare finibus *conuenientissima*, nec abundantia nec deficientia, adeoque ex asse efficacia, hinc non frustranea. *Minor* patet, ex §, XXXXVIII-LIII. Si ergo in prima religionis Christianae aurora *non exponenda* omnium notitiae miraculosa Jesu origo fuit, fuit ea, vi synonymiae, *RETICENDA* quibusdam q. e. d. §. XXXXVII. Hoc enim pacto felicitas hominum facilius impetrata est.

§. LXII.

Si vniuersalis & promiscua publicatio miraculosae conceptionis Christi ante id tempus, quo doctrinarum de Christo omnium complexus palam docebatur, *sinibus Dei IMPEDIMENTO MAGIS* a) *fuit, quam auxilio: publicatio talis eo tempore permitti non debuit.* b) *Prius* tam diu propter §. LIII-LX. pro *vero* habere licet, donec eorum, quae proposuimus, vanitas demonstraretur. In illo enim nascentis nouae oeconomiae diluculo, in illa caligine earum veritatum, ad peruidendum nexum, *cur Christus ἀνάτωρ sit*, requisitarum; in illis praepudicatarum opinionum nebulis, mentis aciem praestringentibus, plurimi e doctrina: *Jesus non nisi DEO patre vsus est*, SCANDALVM acceperunt, contumeliisque eam essent prosequuti. Criminando autem sanctissimis Jesu natalibus detrahentes, partim, *SIBI magnam peccati culpam*

pam consciuissent, partim, ALIOS multos vel a Christo auertissent ei se dedituros, vel ad pristinas sordes retraxissent ei iam cupientes; adeoque etiam in hos obligationem ad poenam deriuassent, suam vero aggrauassent, detestabiles causae aliorum non minus, quam suae aeternae infelicitatis §. XXXXII. Nec igitur publicatio istius miraculi fecisset in istis hominibus ad maiorem cognitionem summorum Dei perfectionum; nec ad bonam eorum determinationem ex incitamentis, quibus praestandis id θεῶν huius miraculi utique aptum est; nec proinde ad illustrationem gloriae diuinae; sed ad obscuracionem eius, quae fit per actiones liberas, piis oppositas, & ad laetissimum euangelii flosculum vel exstinguendum, vel male afficiendum saltem & opprimendum. *Quidquid vero tendit ad extollendam Dei & Christi monarchiam, contra perduelliones, & contra Seruatoris contemptum, id est iuris diuini publici.* c)

- a) Non teneor, praestare relationis damni & commodi gradus; modo constat, incommodi plus propullulaturum fuisse e manifestatione natiuitatis & resurrectionis, quam commodi. Hoc ipsum autem causae, ex illorum temporum facie deproptae § 64. f. persuaserint; quamdiu, contrariam sententiam nullis aequae stabilitibus suffulciri, non intelligis.
- b) Recordemur, Paulum, rectissime edoctum, praecipere, quod *omitenda* sit actio vel bona, si, *consecraria* eius mala fore, vides. Obiicientibus enim: πάντα μοι ἔφεσι, respondet, ἄλλ' ἢ πάντα συμφέρα, ἔ πάντα ἐκιδού 1. Cor. VI, 12. C. X, 23. Perinde Deus rationes obiectionis spectat.
- e) Sunt verba Ven. J. TH. CANZII, solidioris doctrinae viri, quam cui laudis quidquam a nobis tribui possit, in *Ciuit. Dei* p. 329.

§. LXIII.

Consequencia nititur partim SAPIENTIA Dei, quae fines optimos constituit, iisque media optima, adeoque completa & fini optimo adaequata attemperat; partim infinita

finita Dei SANCTITATE, qua *bonum vult, eligit ac peragit*, atque IVSTITIA, qua *bonum rectumue a ciuibus suis amari, eligi, ac peragi*, serio cupit; partim BENIGNITATE a) seu AMORE. Si enim Deus infinite *delectatur perfectionibus*, earumque praesentiam *vult, praestat, conseruat*, ac *promouet*: necesse est, eum gaudere intensissimo studio, *imperfectiones a quouis*, quantum per sapientiam licet, remouendi; ac proinde *peccata* cuiusuis, (quae imperfectiones sunt, & tristia consecretaria habent, supplicia) quantum fas est, *impediendi*. Hinc, si Deus potuit, saluis excellentissimis virtutibus, salua hominum libertate, dissimulando *miraculum natiuitatis Jesu*, & sub figura coniugii Iosepho-Mariani, scandalum acceptum cauere: cauit id, seu cauit *publicationem miraculi, actionem alioquin bonam, pietatem multorum impediendem*.

§. LXIII.

Re vera (2) RESERVATAM esse publicam doctrinam de eo, quod *Jesus patre humano careat*, in illud tempus, quo Deus decreuerat, sublato quasi velo, vberriam caelestium veritatum lucem orbi concedere, minime autem post natum Jesum statim decantatam esse, apparere potest: partim ex §. XXXXVIII - LVIII; seu ex *inutilitate* publicationis, immo *damno* maiori, rei sacrae inde accessuro, collata *sapientia & bonitate* diuina, quae rationes *obiectiuas* sequitur & *malum minus*, ex occultatione forte oriturum, *maiori praefert*. Factum tamen vt euadat *probabilius*, accedat argumentatio, petita TAM a *simili ad simile*, nempe a maxima Christi, quum in terris versaretur, *demissione*; QUAM a *natura miraculi ipsius*. Sed, oblitus loci mei, quid ago? Abrumpendum est filum. Claudendi iam riui; nam sat prata biberunt *philologica*.
(pag. 65.)

SECTIO

SECTIO II.
DE
VTILITATE
CONIVGHII IOSEPHO-MARIANI
PRIVATA.

SUMMARIUM.

Vtilitas *privata* consistit

- A) ratione IOSEPHI; §. LXV. 1) in *laetitia* insigni & longa, quod, iucundo Mariae confortio perpetuo frui, sibi dabatur.
2) in occasione, duraturas perfectiones suas augendi, &
3) famae consulendi.
- B) ratione MARIAE §. LXVI. in eo,
1) vt haberet in Iosepho *testem & custodem pudicitiae*, ante partum Iesu, prorsus *saluae*, & post eum.
2) *leuamervitae, patrocinium, comitem*.
- C) ratione IESV §. LXVII.
1) vt eo commodius & melius educaretur.
2) *ne*, iam iuuenis, vt spurius *despiceretur*, & ludibrio exponeretur.

EPILOGVS. §. LXVIII.

§. LXV.

Vtilitas PRIVATA ad *Iosephum*, ad *Mariam* & *Iesum*, in statu priuato consideratum (§. XXXXIII), refertur. IOSEPHVS quidem e coniugio cum Maria inito id commodi cepit, vt desponsatio, quam cum Maria fecerat, non frustranea esset, sed satisfaceret honestissimo voto suo, continuo cum Maria versandi, cum hac curas suas partiendi, cum hac vnitas preces ad Deum fundendi. Noluit enim Deus sponsalia, (quae sunt promissio perfecta de futuro coniugio) iustum ac honestum foedus, cuius testis ipse, Deus, exstiterat, rescindere; ne legitima eiusmodi *paeta* viderentur Deo iniusta esse,
vel

vel aduersari CHRISTO eiusque serio studio *status*, qui vocantur *aduentitii*. Factum etiam est per hoc coniugium, vt Iosephus copiam nancisceretur exercendi plura officia, atque adeo praemiorum aeternorum, quae liberalitas diuina bonis pollicetur, maiores gradus expectandi; itemque vt famae suae non superites esset, seu non, is esse, obtrectaretur, qui *actus rite coniugatis tantum licitos*, cum Maria habuisset *illicitos*. Hac calumnia enim eum consecrata esset imperita multitudo, si is, Jesu nascente, Mariae maritus non exstitisset.

§. LXVI.

Quantum ad MARIAM attinet, eandem ea utilitatem, quam Iosephus, ex hoc coniugio cepit; dum illud praebebat *scholam virtutis* atque *pietati Mariae in Iosephum, ac desiderio, eo perpetuo amico vtendi, meliorem locum fecit*. Praeterea id, reuera contractum, inferuit, PARTIM, vt pudoris *fama*, quae alias esse solet lubrica, *conseruaretur*, nec Maria frangeretur diuexationibus. Si enim peperisset Jesum, antequam nuptiarum ritibus Iosepho adiuncta, domumque eius ingressa erat, multi temeratae virginitatis ei aduissent infamiam, et bona alia atque alia, quorum tamquam honesta puerpera particeps facta est, ei subtraxissent multoque moerore eam fatigassent. DEVS igitur, qui suos in immeritis periculis non deserit, noluit, vt innoxius partus Jesu seruatoris Mariae vitam, prolixarum et molestissimarum cum Iudaeis disceptationum, contumeliae, dolorum, aerumnarumque nimium plenam, immo capitis a) periculum conscisceret; sapientissimeque disposuit, vt, coniugii nomine suspensi, detinerentur a calumniis atque iniuriis inimici. PARTIM, vt PRAESIDIUM hoc *αυτοσ της δε*
Develas,

Deveas, 1. Pet. III, 7. in *Josepho haberet*, & ante natales Jesu domesticum *virginitatis custodem*, et familiarem *partus testem*, et deinde etiam *numquam laesae pudicitiae testem*, custodemque; *adiumentum* item *ad panem sibi filioque lucrandum*; *comitem*, quum in ditionem, quae, a temporibus Cleopatrae, commune hominum, ab Herode male habitorum, receptaculum fuerat, perfugeret Matth. II, 13; *socium*, quum ibi ultra annum perstaret; et *suasorem* in rebus dubiis, diuinis monitis instruendum, Matth. I, 20. II, 13. 19. & *consolatorem* in rebus angustiis.

a) Vid. §. XIII. & VI. JO. SELDEN de I. N. & Gent. Ebr. libri VII. c. 7.

§. LXVII.

JESU vero connubium matris suae cum Josepho expediuit, PARTIM *ut eo commodius atque honestius educaretur*, accedente Josephi aere atque cura. Sicuti generatim matrimoniorum *finis* alter est educatio sobolis, ita etiam in hoc Josephi ac Mariae matrimonio procurato rationem habuit DEVS *educationis Jesu* melioris. §. III. Commodius enim educatur soboles, si duo ad hoc negotium concurrunt, strenuumque adiuumentum mutuum in eo sibi praestant; quam si ad vnicam matrem educandi provincia defertur. Testor viduas, non maximis fortunis ac praefidiis, ad educandos liberos necessariis, instructas, quae te edocere poterunt, quot molestiae, donec educatio absoluator, deuorandae sint, & quam aegre difficultates superentur. Multi acerbi casus a Jesu puerulo amoti sunt, a malitia hominum metuendi, si *patre* (putatitio) caruisset. PARTIM *ut eodem loco, quo proles legitima, haberetur*, atque adeo & *gratior* esset Judaeis, e gremio ipsorum honestissime procedens, & *privilegiis seu iuribus*, (conf. §. XXIII.) cum reliquis, quibus

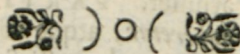
bus existimatio natalium prospecta erat, reip. Judaicae ciuibus, *frueretur*. Fuit coniugii figura *custos valoris CHRISTI ciuilibus, vestis nobilitatis, & armatura* contra praedones existimationis.

Adeo igitur TU DEVS optime, potentissime, sapientissime! in coniugio Iosephi, atque Mariae extersum ali-quod prouidentiae tuae speculum, nobis inspiciendum proponis! Adeo TVI semper euadunt caussa superiores! & bona tua caussa triumphat tandem!

§. LXVIII.

Ex intimis animi sensibus celebramus te, OPTIME IESV! quod, pro insigni *Φιλανθρωπία* TVA, a nullo mortali-um intellecta satis, non recusauisti sub *coniugii* operculo in mundum introire & nomen *fili* Iosephi sustinere, vt ecclesiae tuae rationibus consuleres, vt similiar homini-bus euaderes, iis submissione tua fauorem diuinum con-ciliares, demonstraresque, tam improles quam paren-tes, TVI amantes, a TE curari. Propitius nostris et-iam, oramus TE! sis temporibus, remoue ingrauescen-tia pietatis impedimenta, ac indulgenter prouide, vt eo-rum indies augeat numerus, qui pertinent ad TVAM ecclesiam *ἐνδοξον, μη ἔχουσαν σπιλον ἢ ρυτίδα, ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ ἐγίαν καὶ ἀμωμον.*

שכה לאל נורה עלום

COROLLARIA

VARII GENERIS

(PRO MORE SVBNECTANDA.)

1. In aestimanda libri virtute (praeter cetera diiudicandi principia) ratio haberi debet, an *longum tempus* ei exarando infumferit peritus auctor?
2. *Ibacismo*, iniquae litterae *η* pronuntiationi, non tam Melancthon & Erasmus, quam PETRVS RAMVS, communis formator scholis praeficiendorum, vim feliciter intulit.
3. VIGILIVS, Tapsensis, saec. V. verus auctor est Symboli ATHANASIANI.
4. Ars filii cultioris *absoluitur* regulis 1. *de puritate*, qua genium linguae correctiorem 2. *de concinnitate*, qua partium sermonis inter se proportionem 3. *de ornatu*, qua viuidiore, ardentioresque voces, ac phrasas 4. *de congruentia* seu *περὶ πολυγίᾶ*.
5. *Blemmyes* (quibus Herodotus Lib. III. Cap. 191. edit. Gronov. fol. 1716. Plinius Hist. Natur. Lib. V. Cap. 7. Lib. VII. Cap. 1. A. Gellius N. A. Lib. VIII. 4. *abfuisse capita* referunt, (*ore & oculis pectori affixis*) non nati sunt trunci & acephali, sed, more vagantium Nomadum ac Scenitarum, vestium cucullis ita se obtexerunt, vt procul adspicientibus nihil capitis appareret.
6. Chaldaica Onkelosi paraphrasis non tam vitiosa est, quam versio Alexandrina Graeca.
7. E lingua Arabica egregie illustrare licet Hebraicarum vocum notiones.
8. Propiori Dei reuelationi scriptae nomen BIBLIORVM factum est ex Matth. I, 1. ΒΙΒΛΙΟΣ γενέσεως &c. *more Iudaeorum*; (qui a prima libri voce totum librum denominant); habita simul ratione *materiae ex qua propiori*; seu *libellorum* peculiarium, quibus continetur reuelatio Dei propior scripta.
9. *Gestus* ratio ad subsidia *hermeneutica* pertinet v. c. Matth. XVI, 18. Joh. II, 19. 20. Joh. VI, 50. 51. in τάντη, τῆτον, ἔτος.

10. Non Sem, sed *Japhet* filius fuit Noachi natu maximus.
11. Omnis error consistit aut in falsis principiis; aut in conclusione, ex principiis illegitime deducta; aut in utroque simul.
12. Termini bArbArA cElArEnt &c. minime temnendi sunt, sed praeclarum Characteristicas, prudentiaeque veterum specimen.
13. DEVS nec auctor est mali metaphysici, nec physici nec moralis.
14. Moralitas actionum tam intrinseca, quam extrinseca a DEO pendet.
15. Non daretur ius naturae, si non daretur DEVS.
16. Obligatio generalius dicenda est: *necessitas conformandi actiones legibus.*
18. Officia non sunt seiungenda.
19. Mathesis sistit exemplar Logicae rigorosissime applicatae.
20. Numerus *maximus* inuoluit contradictionem.
21. Utimur arithmetica decadica, propter *decem* manuum *digitos*.
22. Arcus circulorum cocentricorum inter duos radios eundem numerum graduum habent.

F I N I S.

01 A 6542

ULB Halle

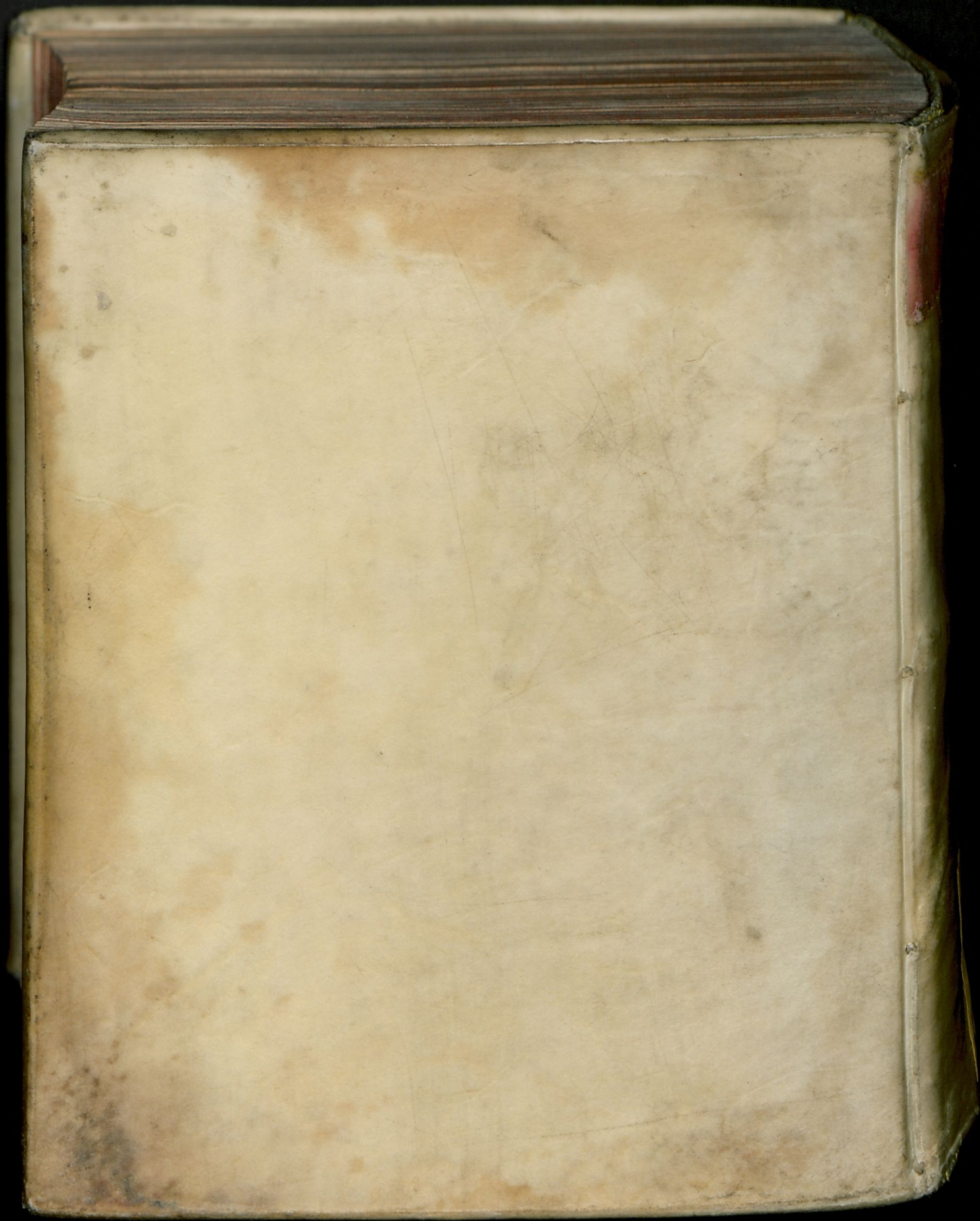
003 090 40X

Datum: 2008

Vb17 H183

Q. D. B. V.
 DISSERTATIO PHILOLOGICA
 DE
CONNVBIO
JOSEPHI AC MARIAE
VERO

QVAM
 CONSENSV
 INCLYTI PHILOSOPHORVM ORDINIS
 IN ACADEMIA IVLIA
 ANNO MDCCCXXXIII. D. XXX. OCTOBR.
 PLACIDAE ERVDITORVM DISQVITIONI
 IN IVLEO MAJORI
 SISTVNT
 PRAESES
WILH. CHRISTIANVS IVSTVS
CHRYSANDER

GOEDDEKENRODA - HALBERSTADIENSIS
 PHILOSOPHIAE ET ARTIVM LIBERALIVM MAGISTER

ET
 DEFENDENS
JOANNES RVDOLPHVS OTTO

MVNCHOFIO-ERVNIVICENSIS.

S. S. THEOL. CVLTOR.

HELMSTADII
 STANNO PAVLI DIETERICI SCHNORRII
 ACAD. TYPOGR.

